I. 101796
193-194
I. 101796

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

ALECSANDRI

Legende

CU PREFAȚĂ de I. BIANU

EDITURA LIBRARIEI
LEON ALCALAY
BUCURESCI, Calea Victoriei, 37.

Legat 1 leŭ. Broșat 60 bani.

www.dacoromanica.ro

„BIBLIOTECA PENTRU TOŢI“

— LITERE, ARTE, ŞTIINŢE —

FIE-CARE NUMER **30 banĭ**

Aŭ apărut:

1 **Andersen,** *Poveştĭ alese,* cu portret.
2 **Marian,** *Păserile noastre și legendele lor.*
3 **Mihail Zamfirescu,** *Cântece și plângerĭ, I*
4/5 **Herbert Spencer,** *Despre educație.*
6 **A. Vlahuţă,** *Icóne șterse,* cu portret.
7 **Carmen Sylva,** *De prin veacurĭ, I.*
8 **Michelet,** *România, Roma, Piza* etc.
9 **Leo Bachelin,** *Castelul Peleș.*
10 **T. Maiorescu,** *Nuvele și schițe.*
11 **Andreĭ Theuriet,** *Din Tinerețe,* etc.
12 **M. Demetrescu,** *Nuvele.*
13 **Duiliu Zamfirescu,** *Nuvele, Romane.*
14 **Wilkins,** *Antichitatea romană,*
15 **Gr. M. Alexandrescu,** *Proză și poezĭĭ.*
16 **Anton Pann,** *Povestea vorbiĭ,* vol. I.
17 **D-na Colomb,** *Istorioare.*
18 **Dumitru Teleor,** *Schițe umoristice.*
19 **Alfred de Musset,** *La ce visează Fetele.*
20 **Bolintineanu D.,** *Legende istorice.*
21 **Genevraye,** *Ombra,* roman.
22 **Maistre Xavier,** *Călătoria împrejurul odăiĭ*
23/24 **P. Bănăţeanu,** *Din viața meseriașilor.*
25 **Anton Pann,** *Povestea vorbiĭ* vol. II.
26 **Biografiile** *oamenilor celebri.*
27 **Mahaffy,** *Antichitatea greacă.*
28/33 **Creangă,** *Opere complecte.*
34 **Ionescu-Gion,** *Istorice.*
35 **Dumitru Stănoescu,** *La gura sobeĭ.*
36 **Poveștĭ** *de Crăciun.*
37 **Radu D. Rosetti,** *Proză și Epigrame.*
38 **Goethe,** *Werther,* roman.
39 **Anton Pann,** *Povestea vorbiĭ,* III (ultim.)
40 **Carmen Sylva,** *De prin veacurĭ,* II (ultim.)
41 **Huxley,** *Noțiunĭ asupra științelor*
42 **Depărăţeanu,** *Dorurĭ și amorurĭ.*
43/44 **Adamescu,** *Modele de discursurĭ române.*
45 **Depărăţeanu,** *Dorurĭ și amorurĭ.*
46 **Dr. Urechiă,** *Dușmaniĭ noștri.*
47 **Mich. Zamphirescu,** *Cântece și plângerĭ*

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI

ALECSANDRI

Legende

CU PREFAŢĂ DE I. BIANU

BUCUREŞTI

EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY
No. 37. — CALEA VICTORIEI. — No. 37.
(SUB HOTEL BULEVARD)

www.dacoromanica.ro

Institutul de arte grafice „Eminescu“
BULEVARD ELISABETA, 6.

www.dacoromanica.ro

PREFAȚA

Scrierile luĭ Alecsandri nu aŭ fost până acum publicate într'o ediție poporală; din această causă ele aŭ fost cunoscute maĭ mult de clasa maĭ cultă și maĭ bogată a neamuluĭ nostru.

In massa cea mare a poporuluĭ, între modeștiĭ luĭ științorĭ de carte, între preoțĭ și învĕțătorĭ, între ostașĭ și sătenĭ Alecsandri este cunoscut maĭ mult din nume: numaĭ puține din scrierile luĭ sînt cunoscute maĭ ales de prin cărțile de cetire ale școlarilor.

Cel puțin acuma, când a unsprezecea toamnă șĭ-a cernut frunzele veștede și a acoperit cu ele mormîntul de la Mirceștĭ, în care se odihnesc rĕmășițele pămînteștĭ ale dulceluĭ cântăreț al Românilor, a sosit timpul ca scrierile mareluĭ nostru poet național să fie publicate și într'o ediție poporală, care să poată străbate până la ceĭ maĭ modeștĭ dar și ceĭ maĭ numeroșĭ cetitorĭ românĭ,

www.dacoromanica.ro

„Biblioteca pentru toţĭ", *trecută în editura librărieĭ Leon Alcalay, şĭ-a reînceput întrerupta eĭ desvoltare prin publicarea scrierilor luĭ Alecsandri în broşurĭ. Fie-care broşură cuprinde o singură scriere saŭ maĭ multe de acelaşĭ fel.*

In Legende *Alecsandri se arată povestitorul neasemănat, fermecător, cum nu a maĭ fost un alt poet român. Farmecul povestiriĭ îl aveà el şi din graiŭ viŭ atât de mult, în cât cine a avut norocul să petreacă o oră măcar într'o societate intimă, în care se aflà Alecsandri, şi să-l audă povestind vre-una din nenumĕratele întîmplărĭ din viaţa luĭ, nu l'a maĭ uĭtat nicĭ-odată.*

In Legende, *maĭ mult decât în toate cele-lalte scrierĭ, arată Alecsandri uĭmitoarea putere creatoare a imaginaţieĭ luĭ. Unele ne transportă în lumea fantastică a basmelor, ca* Rĕsbunarea luĭ Statu-Palmă; *altele sînt pe dea-întregul create de imaginaţia poetuluĭ, care le dă aparenţă de credinţe poporale, cum sînt* Legenda rîndunicăĭ, *a* ciocărlieĭ, *a* lăcrimĭoareĭ, Prier şi fata erneĭ, Ghioaga luĭ Briar, Gruĭ Sânger *şi altele, carĭ toate sînt adevĕrate comorĭ de frumuseţĭ poetice. Unele ĭarăşĭ ne duc în timpurile cele marĭ eroice ale neamuluĭ nostru, cum este minunatul* Dan căpitan de plaiŭ, Vlad Ţepeş şi stejarul, Ana Doamna, Tudora dela Tîrşor.

www.dacoromanica.ro

Intr'altele se povestesc tradițiunĭ istorice turceștĭ, cum sînt Garda Seraiuluĭ, *sangeroasa* Hodja Murad Pașa *și cruda* „Murad Gazi Sultanul și Becri Mustafa".

Între aceste Legende *sînt amestecate și alte câteva compunerĭ, de altă natură, cum sînt* : Odă statueĭ luĭ Mihaĭ Viteazul, Răpirea Bucovineĭ, Cânticul ginteĭ latine, Dorul de brazĭ, *și altele câteva, pre carĭ însușĭ poetul le-a pus în adunarea* Legendelor.

I. Bianu.

Noemvrie, 1900.

www.dacoromanica.ro

I

RESBUNAREA LUI STATU-PALMĂ

Urieşul Strîmbă-lemne cŭ-al sĕŭ gemin Sfarmă-
peatră
Aŭ vĕzut căzênd potopul ş'aŭ trecut potopu 'n not.
De când sînt poveştĭ în lume şi se spun pe lângă
vatră
Eĭ duc zile cu piticul Statu-palmă Barba-coţ.

Amîndoĭ pe-o vale verde, la picĭoarele-unuĭ munte
Lungiţi unul lângă altul, staŭ grăind în limba lor.
Dar eĭ sînt în nĕastîmpĕr. Când şi când pe a lor
frunte
O gândire 'ntunecată se întinde ca un nor.

www.dacoromanica.ro

—„O cunoştĭ pe Trestiana, frate“ ? zice Strîmbă-
lemne.
—„O cunosc !... când se arată, soarele îĭ face semne,
„Căcĭ de când Ileana mândră n'aŭ vĕzut el aşà
floare...
„Ca Ileana Cosinzana fata-ĭ chĭar ruptă din soare !“

—„Bine zicĭ, dar nu-mĭ stă 'n minte cum l'aşà
frumoasă fată
„Buturuga Statu-palmă aŭ putut să fie tată !“
—„Pomul nalt, frumos resare din semînţa cea
mĕruntă,
„Ş'apoĭ ştiĭ tu că Pepelea vornicel ĭ-aŭ fost de
nuntă“ !..

Urieşiĭ, stând pe coate, aŭ trântit un hohot mare
Cât s'aŭ resunat pămîntul într'o lungă depărtare,
Şi toţĭ vulturiĭ din codri, ridicându-se pe vînt,
S'aŭ nălţat în norĭ să vadă ce minune-ĭ pe pămînt?

Apoĭ ĭar, căzĕnd pe gândurĭ, Sfarmă-peatră ḑice:
„Frate,
„Câte stâncĭ de aur pline şi de petre nestimate
„Le-aş da vesel Trestianeĭ, toate zestre ca să-ĭ fie,
„De-ar vroì cu mine fata să se lege 'n cununie“.

—„Ca şi tine, zise grabnic Strîmbă-lemne, ca şi tine,
„Câte luncĭ, pădurĭ şi codri de cântărĭ şi de florĭ pline

www.dacoromanica.ro

„Câte paserĭ viĭ, maĭestre, șoĭmĭ și pajurĭ năs-
drăvane,
„Păunĭ mândri, fulgĭ de soare, dulcĭ minunĭ aeriane,
„Câțĭ leĭ, pardoșĭ, căprioare, cerbĭ cu coarnele de aur,
„Cuĭburĭ de privighitoare, cuĭburĭ scumpe de balaur,
„Frunzĭ și fructe, umbra dulce și codreana armonie,
„Toate-ar fi a Trestianeĭ, de-ar vroì a mea să fie!“

—„A ta!“ strigă Sfarmă-peatră în văzduh făcând
un salt
Ș'apucând în a sa mână un gigantic bolovan.
—„A mea!“ strigă Strîmbă-lemne, ridicând un
stejar nalt
Și'nvîrtindu-l pe de-asupra-ĭ ca un groaznic buz-
dugan.

Eată că un răcnet jalnic sus pe munte se aude!
Urieșiĭ se 'ntorc ĭute, părăsind armele crude,
Și zăresc pe Statu-palmă de-a lungul pe deal sărind
Și'ncurcat în a sa barbă ca un ghem rostogolind.

Sfarmă-Peatră-ĭ ține calea și-l ridică 'ncet pe palmă.
—„Sărițĭ, voĭ, urgia lumeĭ! sărițĭ!.. țipă Statu-palmă,
„Resturnațĭ copaci 'n codri, măcinațĭ dealurĭ și
stâncĭ,
„Astupațĭ cărărĭ și drumurĭ, tulburațĭ apele-adâncĭ,

www.dacoromanica.ro

„Puneţi stavilĭ netrecute sus din cerurı până jos.,.
„Trestiana, Trestiana, mĭ-a răpit-o Fĕt-frumos!“
—„Fĕt-frumos pe Trestiana“ !.,. .strig turbaţiĭ, urieşĭ
Alergând, unul spre codri, cela-lalt spre munţiĭ pleşĭ.

Atuncĭ lumea îngrozită crezu că-ĭ peri norocul!...
Sfarmă-peatră cu lungĭ pasurĭ calcă munte după munte,
Trece rîurĭ fără podurĭ şi prăpăstiĭ fără punte,
Lăsând urme de cutremur la tot pasul în tot locul!

Unde vede-o stîncă naltă el o macină cu palma,
Bolovaniĭ sub picĭoare daŭ de-a dura, daŭ de-avalma
Şi cu peatra măcinată şi cu petrele-aruncate
Eĭ ĭezeşte, bate, umflă rîurile tulburate.

Culmele trec peste şesurĭ, apele trec peste malurĭ,
Valurĭ marĭ se sparg în sgomot răpezite peste dealurĭ,
Dar nicĭ clocotul lor aprig, clăbucind, ferbênd în spume,
Nicĭ chĭar troncătul de sdravenĭ bolovanĭ în rostogol
Nu 'ngrozesc ca Urieşul ce s'arată crunt la lume
Cu fălcĭ negre scârşnitoare, cu ochĭ roşĭ, cu peptul gol.

www.dacoromanica.ro

El apare pe sub nouri ca un munte de turbare
Ce amenință pămîntul să-l turtească 'n rĕsbunare!

Ca și dînsul Strâmbă-lemne, uragan de vijelie,
Intră 'n luncĭ, pădurĭ și codri ducênd viscol, du-
cênd larmă.
Plopul nalt l'a luĭ suflare ca o creangă se mlădie.
Ulmul cade, fagul crapă și stejarul gros se darmă,

El pătrunde prin desime, trece iute prin zăvoae,
Și sub brațul sĕŭ puternic totul pîrîe, trăsnește,
Tot se rumpe, se rĕstoarnă, se sucește, se îndoae,
Ș'un troian de crengĭ, de arborĭ pe-a luĭ urmă se
clădește.

Eată însă mândrul soare că se 'ntunecă de-un nor!
Urieșiĭ staŭ buĭmaticĭ, fumegând de-a lor sudoare,
Ridic ochiĭ, și pe cerurĭ vĕd trecênd în sbor, drept
soare,
Fĕt-frumos cu Trestiana pe-un cal sprinten sbu-
rător.

Trestiana rĕsturnată lâng'un sîn plin de iubire
Strălucìà zîmbind în aer ca un vesel meteor.
Fĕt-Frumos cu pĕr de aur se păreà că 'n fericire
Duce raĭuluĭ din stele al pămîntuluĭ odor.

www.dacoromanica.ro

Pept la pept, gură la gură, ochĭ în ochĭ duĭos privind,
Se duceaŭ, păreche dulce, ca prin vis călătorind.

Urlă'n vaet Urieşiĭ!... Amîndoĭ cuprinşĭ de-odată
In vîrtej de nebunie, se fac Dunăre turbată
Şi'n văzduh încep s'arunce, împroşcând ca doĭ vulcanĭ,
Ceĭ maĭ groşĭ stejarĭ din codri, ceĭ maĭ sdravenĭ bolovanĭ.

Sbor copaciĭ către soare, stîncile prin nourĭ sbor,
Şi din cer, ca să-ĭ sdrobească, ele cad pe capul lor!
Spun poveştile c'atuncea Statu-palmă dintr'un plop
Chicotì... apoĭ călare sărì pe-un ĭepure şchĭop
Şi privind la Urieşiĭ morţĭ pe munte şi pe vale,
Zise: „Mica buturugă carul mare mi-l prĕvale!..“

www.dacoromanica.ro

II

ANA DOAMNA

DEDICATĂ MĂRIEI SALE DOAMNEĬ ELISABETA

I.

O veste necrezută în ţeară s'aŭ lăţit:
„Pe Doamna Ghiraĭ Mirza Tătarul aŭ răpit
„Ş'aŭ dispărut în lume pe-un zmeŭ încălecat!“
. . . .
Frumoasa Ana Doamna e singură 'n palat,
Visând în mezul erneĭ la blânda primăvară,
Când paserĭ pribegite se 'ntorc voĭos în ţeară,
Când muguriĭ daŭ frunză şi câmpiĭ daŭ verdeaţă,
Când penele se scaldă în dalba dimineaţă
Şi florile-şĭ perd roua l'al zefiruluĭ scutur.
Visa zimbind Domniţa c'un prunc ĭubit la sinu-ĭ..

www.dacoromanica.ro

Copilul alb e flutur?.. Augusta mamă crinu-ĭ?
De-odată Han Tătarul răpì şi crin şi flutur!

II.

Tăcutul Mez-de-noapte cu stele învestit
Stă 'n lunca pudruită de alba promoroacă,
Ţintind la luna plină din cerul oţelit
Doĭ ochĭ, oglinzĭ de gheaţă, în care luna joacă.
Intind copaciĭ braţe uscate, rugătoare,
Şi frunţĭ pe care earna aŭ pus a eĭ cunună.
Eĭ par în aşteptare să vadă recea lună
Schimbându-se pe cale-ĭ într'un ferbinte soare.
Şi pintre a lor trunchĭurĭ se vĕd albind la stele
Poene de zăpadă, bălţĭ luciĭ, cristaline,
Pe care trec în taĭnă uşoare nourele
Ca umbre luminoase de palide vergine.
E totul alb, fantastic în Mezul-cel-de-noapte,
Şi lunca pare-un templu în care, fără şoapte,
Copacĭ, luceferĭ, umbre şi luna de pe cer
Asistă la 'nsoţirea morţiĭ cu asprul ger.

III.

De-odată se trezeşte pădurea şi resună
De un tropot de copite pe gheaţă ropotind,
Şi'n zare se iveşte un cal fugând, sărind,
Urmat de lupĭ în fugă, ce urlă împreună.

www.dacoromanica.ro

E Mirza! e Tatarul purtând pe Ana Doamna
Ce strînge lângă sinu-ĭ copilul rumeor;
E Mirza care sboară cum sboară 'n aer toamna
Un paiŭ luat de vinturĭ pe aripele lor.
Nebun se duce calul de spaimă spumegând,
Cu nările deschise, cu ochiĭ plinĭ de foc,
Şi lupii după dînsul aleargă tot urlând
Aproape să-l ajungă, să-l sfâşie pe loc.
Dar Mirza, Han Tatarul, cu sufletul hain
Smunceşte 'n desperare copilul de la sin
Şi-l svîrle 'n urmă!.. Vaet amar se 'nalţă 'n luncă.
Stăŭ lupii! ear fugarul în laturĭ se aruncă!

IV.

Căzut e copilaşul pe o zăpadă moale,
Ear lângă el, din aer, a lunceĭ nourele
S'aŭ coborît în grabă, ca blânde îngerele
Ascunse 'n haine albe cu lungi şi albe poale,
Misterioase umbre, vergine dulcĭ şi sfinte
Alăturea cu pruncul s'aŭ pus ele de pază,
In rînd îngenunchete, încinse de o rază,
Cu mânile unite ca pentrŭ-o rugăminte.
Pe împregiur de ele stau lupiĭ flămânzițĭ,
La copilaşul fraged avênd ochiĭ țintițĭ,
Şi clănțăneso sĕlbatic, dar nu 'ndrăznesc a trece
Prin cercul cel de umbre, nicĭ nu voesc să plece.

www.dacoromanica.ro

Minune!.. Iată Doamna! Iată duioasa mamă,
Cu genele în lacrimi, cu braţul plin de sânge!
Ea vine, de lupi trece făr' a-i băgà în samă,
Işi ia copilu 'n braţe, la sin plângênd îl strînge,
Şi pleacă însoţită de-un înger nevĕzut...

V.

O veste necrezută în ţear'aŭ resbătut:
„Ghirai c'un fer în peptu-i şi fearelor dat pradă,
„In lunca spăimîntată mort zace pe zăpadă!"
. . . .
Frumoasa Ana Doamna se primblă 'ntr'o grădină
Ca dînsa înflorită şi plină de lumină,
Visând în primăvară dulci visuri mângăioase;
Şi însă pe sub ochi-i treceaŭ năluci hidoase,
Viteaza mamă 'n gându-i vedeà şi ear vedeà
Cum se luptà, răpită pe cal, cu Han Tatarul,
Cum el smucindu-i pruncul la feare-l asvîrleà,
Cum ea-i străpungeà peptul din fugă cu pumnarul...
Ş'atunci duios, frenetic, stringeà pe al ei sin
Copilul, dulce flutur culcat pe dulce crin!
Şi îngerii din ceruri, cuprinşi de adorare,
Veneaŭ ca să sărute frumoasa-i, albă mână;
Căci nu-i nimic mai gingaş şi nu-i nimic mai tare
Ca dragostea de mamă în inimă română!

---

www.dacoromanica.ro

II

CALUL CARDINALULUI BATORI

1599

῾Ο Κράλης ὁ ταλαίπορος, ὁ Πάτωρ Ανδρεάση,
Σ'τάλογονκαβαλλίκευσε, φεύγειναμὴντονπιάση.. etc.

Visternicul Stavrinos.

—

Bator Cardinalul, uşurel de minte,
Pe-un cal alb de spume fuge tot 'nainte

Peste văĭ şi rîurĭ, peste munţĭ de-adrept,
Făr' a 'ntoarce capul rezemat de pept,

Căcĭ ĭ-e teamă 'n suflet, teamă, să zărească
A luĭ Mihaĭ Vodă umbră vitejască!...

www.dacoromanica.ro

El dedese pradă oastea-ĭ de' Magnaţĭ
Românilor aprigĭ de peste Carpaţĭ,

Ş'acea oaste mândră, multă, strălucită,
Parte zace moartă, parte-ĭ risipită !

Fuge Cardinalul !... Impregĭurul luĭ
Vîjie şi-l mustră boarea vîntuluĭ;

Il mustră şi munţiĭ cu nourĭ pe frunte,
Şi codriĭ îl mustră şi şoĭmiĭ de munte !

Ear când obositul, cuprins de fiorĭ,
Vrea să s'odihnească în poenĭ cu florĭ,

Florile îndată se prefac în spinurĭ,
Poenele negre scot aspre suspinurĭ !

Şi când el aleargă la vre un isvor,
Apa se roşeşte, se preface 'n nor !

www.dacoromanica.ro

Şi când el la umbră cată să pătrunză,
Codriĭ gem, copaciĭ scutur'a lor frunză!

Şi din munţĭ, din codri, din văile-adâncĭ
Es miĭ de fantasme căzute pe brâncĭ,

Triste, şovăinde, ameninţătoare,
Palide ca moartea, ca ea 'ngrozitoare.

Impedecând sborul albuluĭ fugar
Şi strigênd în cale-ĭ cu vuet amar:

„Blăstem ţie, Bator! tu ce cu ruşine
„Fugĭ lăsându-ţi oastea murind pentru tine!"

Calul se 'nfioară! el cearcă 'napoĭ
Să-şĭ ducă stăpânul în foc, la răsboĭ,

Şi cumplit nechează, şi cu mult dor plânge,
Intorcêndu-şĭ capul spre câmpul de sânge.

www.dacoromanica.ro

Ca el Cardinalul oată 'ndărăt... „Vaĭ!
„Eată-l! strigă, eată grozavul Mihaĭ!"

Şi nebun de spaĭmă, rugând, Cardinalul
Face crucĭ o sută, îşĭ îndeamnă calul.

Dar sirepul falnic stă!... ş'oftând din greŭ
Cade mort de jalea stăpânuluĭ sĕŭ!

1868.

www.dacoromanica.ro

IV

TUDORA DE LA TÎRŞOR

—

Tudora de la Tîrşor
  La fereasta-ĭ se iveşte
Ca o floare de bujor
Ce în soare străluceşte.

Tudora de la Tîrşor
Pin fereasta eĭ priveşte
Pe Mihaĭ învingător
Care trece ş'o ocheşte.

www.dacoromanica.ro

Tudora de la Tîrşor
Cu Mihaĭ se îndrăgeşte,
Apoĭ naşte-un pruncuşor
Ce pe sinu-ĭ înfloreşte.

Tudora de la Tîrşor
Cu odoru-ĭ se mândreşte,
Ear Mihaĭ, cuprins de dor,
La picioare-ĭ se 'mblânzeşte.

Tudora de la Tîrşor
Cu Mihaĭ aşa glumeşte:
—„Cât eştĭ de stăpânitor
„Un copil te stăpâneşte."

—„Tudoră de la Tîrşor!
(Mihaĭ Vodă glăsueşte)
„Leul e îngrozitor,
„Insă puĭul îşĭ ĭubeşte!"

Borzeştĭ, 1864,

www.dacoromanica.ro

V

ODĂ STATUEĬ LUI MIHAĬ VITEAZUL

I.

Mărire, adorare, îngenunchĭere ţie,
Gigant din alte timpurĭ, fruntaş între Eroĭ!
Mihaĭ! frate de arme cu dalba vitejie,
Oaspe de bronz scump noue, sosit ĭar pintre noĭ!
  Pe 'ntinsul ţĕriĭ astăzĭ e splendidă serbare;
Copiiĭ se simt oamenĭ, bătrâniĭ 'ntineresc.
Chĭar ţĕrna din morminte s'animă şi tresare,
Şi umbre înarmate prin aer se 'ntrunesc.
Azĭ noĭ, Românĭ, cu toţiĭ pătrunşĭ de-o nouă vĭaţă,
Umbriţĭ de al tĕŭ nume feeric, legendar,
C'o falnică uĭmire stăm, te privim în faţă,
Căcĭ tronul tĕŭ prin seculĭ a devenit altar.

www.dacoromanica.ro

Şi vulturul cu sboru-ĭ din cerurĭ te 'ncunună
Ţintind în zare ochiĭ l'Apus, la Resărit,
Şi codriĭ, vechiĭ marturĭ de gloria străbună,
Se mişcă 'n sgomot mare de freamĕt oţelit!
—„Ce este 'n România? Ce vifor o pătrunde?"
Intreabă pe Danubiŭ Balcanul speriat.
—„Sînt Paştele române!" Danubiul rĕspunde,
„Mihaĭ Viteazul astăzĭ în bronz a re'nviat!"

II

O! dar, aşa-ĭ cu dreptul; să te revadă ĭară
Şi muntele, şi codrul, şi vulturul din el,
Mihaĭ, Mihaĭ, tu care avut-aĭ pentru ţeară
O inimă de aur şi braţul de oţel.
Aşà este cu dreptul: să rĕaparĭ la lume
Măreţ, superb, răsboĭnic, călare pe un zmeŭ,
Avênd de scut prestigĭul cerescului tĕŭ nume
Şi cap, şi pept şi umerĭ de bronz ca gândul tĕŭ.
O! mare Domn! pe timpul de fapte colosale,
Când te luptaĭ, la vîntul produs de spada ta
Nimic nu sta 'n picĭoare, nimic nu resistà,
Căcĭ ea cântărià 'n pumnu-ţĭ cât soarta ţĕriĭ tale.
Şi toţĭ care 'n orbire călcaŭ ţeara română,
Ca spice secerate cădeaŭ pe câmpul eĭ;
Chĭar moartea, moartea crudă scăpà coasa-ĭ din mână
Sub fulgerul teribil eşit din ochiĭ tĕĭ!

www.dacoromanica.ro

III.

Feerică splendoare de vultur domnitor!
Atât avînt îţĭ dase al Patrieĭ amor,
Şi gloria te puse l'atâta înălţime,
Cât n'aveaĭ tu d'asupra-ţĭ ş'alăturea pe nime!
Sigmund Bator Maghĭarul a fost un mare ducă
Ce nu 'ncăpeà în lume de tine, şi aprins
El vru să te eclipse, vru ţeara să-ţĭ reducă...
Suflat'aĭ peste dînsul şi 'n clipă tu l-aĭ stins.
Murad erà puternic! Sangĭacul luĭ Murad
Lăţià o neagră umbră pe lumea spăĭmîntată,
Ear tu ziceaĭ, în faţă cu furia-ĭ turbată.
„Murad se crede-un cedru şi nu-ĭ decît un brad!"
Mehmed erà teribil ca un torent de sânge
Pornit ca să înece Creştiniĭ pămînteni...
Cine cutezà, cine visà de a-l înfrânge?...
Tu l-aĭ secat în codriĭ de la Călugărenĭ,
Căcĭ fost-aĭ dintre oamenĭ cu semne suverane
Ce mor în apĕrarea popoarelor sermane,
Şi sceptrul luà grabnic în mâna-ţĭ de monarc,
Când forma unuĭ paloş, când forma unuĭ arc.

IV..

Precum archipăstorul ce poartă darurı sfinte,
Purtaĭ moşia 'ntreagă în inima-ţĭ ferbinte
Ş'avênd lâng'al tĕŭ umĕr poporul viŭ şi tare,
In patru părţĭ a lumeĭ strigaĭ în gura mare:

www.dacoromanica.ro

„Voi Turci, Tătari și Unguri, unelte-ale prădărei,
„Românul e ca stânca în valurile mărei.
„Veniți cu falca 'n ceruri... Pe acest viteaz pămînt
„Nu tremură, nici fuge decât paiușu 'n vînt.
„La noi, bătrân, muiere, bărbat, copil de țiță,
„Nepăsători de moarte, aŭ inimă de criță.
„Sînt copți de tineri încă l'al vitejiei soare
„Și sînt deprinși să moară pe dușmanul ce moare.
„Ei știŭ să cate 'n față iar nici-odată 'n urmă
„Și 'n ochii lor dușmanii nu sînt decât o turmă.
„Priviți! în al lor suflet nu este nici o pată,
„Nici o rușine nu e pe fruntea lor săpată.
„In ei, pe ei lucește de-o vie strălucire
„Și inimă, și armă, și frunte, și gândire!"
Apoi lăsându-ți ochii să sboare cu mândrie
Pe bravii tĕi tovarăși, vultani din România.
Ziceai: „Țara e mamă dulce, copiii mei!
„Ferice care moare, luptând pe sînul ei!
„Din țĕrna lui vor crește odoare vitejești,
„Stejari cu lemn de arce, de ghioage românești!"

V

August eroŭ a cărui memorie augustă
Trecut a peste secoli cu margine îngustă
Si s'a însoris în raze pe fruntea omenirei
Afară din domeniul uitărei ș'a peirei!

www.dacoromanica.ro

Precum odinioară pe toți electrisaĭ
Cu glasul și ochirea-ți de-Archangel, o! Mihaĭ,
Privește împregĭuru-ți cum vine 'ntreg poporul,
Cum vine să admire în tine Salvatorul.
Vezĭ cum țara ferice de-a există pe lume
Se simte 'ncoronată cu falnicul tĕŭ nume!
Mihaĭ, devină earăși sub cerul strămoșesc
Echoul prea-puternic de glas dumnezeesc,
Ș'aprinde ear scînteĭa de-antică vitejie
In noĭ carii aducem îngenunchĭere ție,
Gigant din alte timpurĭ, fruntaș între Eroĭ,
Oaspe de bronz, scump nouĕ, sosit ĭar pintre noĭ!

---

www.dacoromanica.ro

VI

LEGENDA DE LA DORNA

I

Pintre arborii din munte
Faptul zileĭ se strecoară;
Soarele-ĭ lucește 'n frunte,
Vulturul în cale-ĭ sboară.

Se vĕd turme albind pe coaste,
Rîurĭ lungĭ pe văĭ frumoase,
Și, crescuțĭ în rînd de oaste,
Brazĭ pe culme luminoase.

www.dacoromanica.ro

Ca fiînţele din basme
Pe sub păclă se arată
Munţĭ, gigantice fantasme,
Stâncĭ cu fruntea fulgerată.

Maĭ de vale-o blândă cĭută
La isvoare se adapă
Şi, voĭoasă, ea sărută
Cerul oglindit în apă;

Ĭar sub codru, pe potică
Stă un urs la vînătoare
Pîndind cĭuta sprintenică
Şi rîvnind a eĭ picĭoare.

II.

Colo 'n crângul ce 'nverzeşte
Sun'un bucĭum de cireş;
Pe-o cărare se 'ntîlneşte
O copilă c'un plăeş.

El se duce prin pădure
După cerbĭ cu coarne marĭ;
Ea culege fragĭ şi mure
De sub brazĭ, de prin tufarĭ.

www.dacoromanica.ro

— „Când, Ilinco, s'a aprinde
„Pentru mine al tĕŭ dor?“
—„Când din sbor ursul a prinde
„Cĭuta cea de la isvor.“

El plecă pe bătătură...
In curând codrul frunzos
Resună de-o 'mpuşcătură
Si de-un ţipĕt dureros.

Vînăterul împuşcase
Bĭata cĭută la isvor,
Ursul 'n labe-ĭ apucase
Copiliţa, scump odor,

---

www.dacoromanica.ro

VII

TOAMNA ȚESETOARE

„Harnică și darnică"

(Zicere poporală)

—

Toamna mândră, harnică
Și de bunurĭ darnică
A 'mpărțit a eĭ comorĭ:
Frunza-ĭ dat-aŭ vîntuluĭ,
Ĭar roada pămîntuluĭ
Dat-o-aŭ la muncitorĭ.

Dat-aŭ in pentru ștergare
Și porumb pentru coșare

www.dacoromanica.ro

Plin de ținte aurii,
Și toți strugurii din vie
Pentru dalba veselie
De la nunți și cumetrii.

Dat-aŭ încă pentru coasă
Earba-i verde și frumoasă
Care 'n Maiŭ aŭ înflorit,
Ș'a ei paseri cântătoare,
Ș'a ei șiruri de cucoare
Tainicului Resărit.

Ș'aŭ remas, sermana, goală,
Pe când viforul se scoală
Aducênd gerul de an!...
Ce-a să facă ea la earnă?
Norii vin ca să aștearnă
Pe câmpii un lung troian.

Vai de ea!... Ce-a să devie
Sub cumplita vijelie
Care suflă oțerit
Peste văile uscate,
Peste apele 'nghețate,
Peste codrul desfrunzit?

www.dacoromanica.ro

Dar nu-ĭ pasă!.. Cât e soare
Toamna, mândră ţesĕtoare,
Pune furca 'n brîul eĭ
Ca să toarcă şi să ţese
Pânză lată 'n iţe dese
De 'nvĕlit umeriĭ sĕĭ.

Şi torcând de-a-lungul trece
Peste brazda murgă, rece,
Unde es painjinĭ miĭ.
Ear fuĭoru-ĭ de matasă
Pe pămînt în urmă lasă
Mrejĭ de raze argintiĭ.

Câte lanurĭ, văĭ întinse,
Toate-acuma sînt cuprinse
De lungĭ fire ce lucesc.
Unele s'adună 'n caer,
Altele, perdute 'n aer,
Taĭnic, lin călătoresc.

Toamna grabnic le urzeşte,
Le'mpleteşte, nevedeşte,

www.dacoromanica.ro

Şi cu toate la un loc
Ea şĭ lucreaz'o 'nvelitoare
Ca să meargă 'n şezătoare
Si să ĭea parte la joc.

Eat'o în cămeşe albă,
Cu lefțĭ marĭ lucind în salbă,
Marĭ că ochiĭ seĭ căpriĭ,
Trista earn'o pizmueşte
Si prin negurĭ o pândeşte
Descântând vrăjitoriĭ.

Ear Românul cu drag spune :
„Doamne fă înc'o minune !
„Scoate-o fată 'n calea mea.
„Ca şi toamna harnică
„Şi de suflet darnică,
„Să-mĭ fac traĭul meŭ cu ea!"

www.dacoromanica.ro

VIII

PALATUL LOREDANO

—

In cel palat de marmoră antică
Ce poartă 'n frunte-o scumpă mozaică,
Tabloŭ artist de seculĭ admirat
Reamintind Olimpul încântat,

Opt marĭ ferești, ogive dantelate,
Cu leĭ pletoșĭ pe margine săpate
Respând luminĭ și zgomote de bal
In negrul sîn al Mareluĭ-Canal.

www.dacoromanica.ro

Dulcĭ armoniĭ de flaute, vioare
Conduc un hor de danțurĭ săltătoare
Si, ca prin vis, plăcute nălucirĭ
Se vĕd trecând prin magice lucirĭ.

Trec albe frunțĭ cu florĭ, şi brațe dalbe,
Trec negri ochĭ cu foc, şi sinurĭ albe,
Ear prin văzduh se 'mprăştie uşor
Un farmec viŭ, aprins, îmbătător.

Din când în când sus pe-un balcon s'arată
Un înger alb, o frunte 'ncoronată
Cu florĭ de crin aduse din Milan
Pentru Alda, contesa Loredan.

Ş'orĭ care om sub stele o 'ntrevede
Fie plebeŭ saŭ patricĭan, el crede
Că s'aŭ ivit în cerurĭ pentru el
Un serafim visat de Rafael.

Gĭos pe canal gondolele 'nşirate
De-al nopțeĭ vînt alene clătinate,
Adorm încet prin legănarea lor
Pe gondolĭerĭ în visurĭ de amor.

www.dacoromanica.ro

Unul din eĭ tăcut însă veghează;
Ochĭu-ĭ ţintit în sus crunt scânteează,
Ş'un lung suspin frămîntă peptul sĕŭ:
— „Ah! unde-ĭ ea? zice, şi unde-s eŭ!

„Cuget amar! frumoasa contesină
„Respânde 'n bal splendoarea sa divină.
„Toţĭ încântaţĭ o 'nconjĭură, 'ĭ şoptesc
„Cuvinte dulcĭ de-amor... toţĭ o ĭubesc!...

„O! chin grozav!... şi ea fără mustrare
„La acel imn de-amor, de admirare
„Zimbeşte lin ca Venus între Zeĭ
„Ne maĭ gândind la gondolĭerul eĭ!"

Plângând Tonin acoardă mandolina
Şi, inspirat de vechĭul Palestrina,
Prelude 'ncet, apoĭ cu glas sonor
Prin vers duĭos el spune al sĕŭ dor.

De pe canal vibranta luĭ cântare
Sboară 'n văzduh, pătrunde 'n sala mare
Cu vîntul blând ce-aduc albele zorĭ...
Toţĭ staŭ pe loc şi 'n inimĭ simt fiorĭ.

www.dacoromanica.ro

Pe la fereştĭ, pe gotice balcoane,
Prin galeriĭ cu sprintene coloane
Vin alergând reginele din bal
Şi'n grup uĭmit se pleacă pe canal.

Sufletul lor palpită 'n a lor sînurĭ...
Florĭ de briliant, braţele cu rubinurĭ,
Orĭ şi ce aŭ la ele maĭ de preţ
Cade-aruncat pe lîngă cântăreţ;

Dar el perdut în visurĭ dureroase,
Răpit pe-un val de note-armonioase
Stă neclintit şi fără a vedeà
Tot ce din sbor în barca luĭ cădeà.

Mister adînc! de-odat'a luĭ cântare
Vibrează lung de-o stranie-exaltare,
Căcĭ aŭ căzut pe el din cer senin
Florĭ de Milan frumoase florĭ de crin.

Cine de sus le-aŭ aruncat luĭ, cine?..
De vreĭ s'o ştiĭ, răpede-te, străine,
Şi veĭ zărì o gondolă sburând
In zorĭ de zi spre Lido 'naintând.

www.dacoromanica.ro

Gondola s'a oprit, ear în gondolă
Sub coperiş cântând o barcarolă
Şede în genunchĭ un june gondolĭer
Maĭ fericit decât San-Marc în cer,

Un înger alb pe-o pernă voluptoasă...
Dar ce să spun a lor taĭn'amoroasă?
Soarele-ĭ sus, apoĭ soarele-ĭ gĭos,
Valu 'mpregĭur suspin'armonios...

Mirceşti, 1871.

www.dacoromanica.ro

IX

POHOD NA SYBIR

—

Sub cer de plumb întunecos,
Pe câmp plin de zăpadă
Se trăgănează 'ncet pe gios
O jalnică grămadă
De oamenĭ triştĭ şi îngheţaţĭ
Cu lanţurĭ ferecaţĭ.

Sermanĭ!... de şese lunĭ acum
Eĭ merg fără 'ncetare
Pe-un larg pustiŭ ce n'are drum
Nicĭ adăpost, nicĭ zare,

www.dacoromanica.ro

Din când în când un ostenit
Mort cade, părăsit!

E lung cel şir de osîndiţî!
Pe vînăta lor faţă
Necontenit sînt pălmuiţî
De-un crivěţ plin de gheaţă,
Şi pe-al lor trup de sînge ud
Des cade bicîul crud.

In urma lor şi pe 'mpregîur
Cazacî, Baskirî selbaticî
Cu suliţî lungî, cu ochî de cîur
Alerg pe caî sburdaticî,
Şi 'n zarea sură stă urlând
Urlând lupul flămând.

Dar unde merge-acest popor
Ce nu maî are 'n lume
Nicî o sperare 'n viitor,
Nicî patrie, nicî nume ?..
Se duce, şters dintre ceî viî,
Să moară prin pustiî.

www.dacoromanica.ro

Palid convoiŭ, perdut, uĭtat,
Colonă funerară,
Ea poartă 'n frunte un stigmat..
Amorul sfînt de ţeară!
O! sfînt, sublim, ceresc amor,
Câţĭ pentru tine mor!

Ah! câţĭ martirĭ pentr'un cuvînt,
Un dor de libertate,
Cu zile mers-aŭ la mormînt
Prin resbunărĭ turbate!
Câţĭ aŭ format grozavul şir,
Pohodul la Sybir!

Acum colona s'aŭ oprit
Sub crivĕţul de noapte.
Din sinu ĭ rece, amorţit
Es dureroase şoapte.
Toţĭ se înşir'acum în rînd
Gemênd şi tremurând.

Un comandant, aprig călĕŭ,
Ĭ-adună ca pe-o turmă
Şi 'nseamnă chĭar pe biciul sĕŭ
Câţĭ aŭ căzut în urmă,

www.dacoromanica.ro

Apoĭ în vînt cu aspru glas
Dă ordin de popas.

Convoiu 'ntreg, nedeslipit,
Ingenunchind se lasă
Pe câmpul alb şi troenit,
Sub negura geroasă,
Şi stă grămadă la un loc
Făr' adăpost nicĭ foc.

Cu peptul de omĕt lipițĭ
Sermanĭ! adorm îndată
Visând de câmpiĭ înfloritĭ,
De țeara depărtată.
Şi peptul lor plin de amar
Se bate tot maĭ rar.

Unul prin vis vede plângând
O mamă 'mbătrânită,
Altul se 'ngână desmerdând
Soția luĭ ĭubită,
Şi toți pe sub genele lor
Aŭ lacrime de dor.

www.dacoromanica.ro

Eĭ dorm adânc! ş'al nopţeĭ vînt
Cu şuer viscoleşte;
Eĭ dorm adânc şi pe pămînt
Mereŭ troeanul creşte,
Şi stelele, privind la eĭ,
Plâng lacrimĭ de scânteĭ.

Treptat omĕtul spulberat
Se 'ntinde ca o mare,
Şi creşte, şi sub el treptat
Convoiu 'ntreg dispare,
Şi 'n zorĭ tot câmpu-ĭ învĕlit
Cu'n gĭulgiŭ nemărginit.

Aŭ fost! acum eĭ unde sînt?..
Un cârd de vulturĭ sboară
Pe sus cu'n răpide avînt
Şi ĭute se coboară.
Ĭar dintre brazĭ vine urlând
Urlând lupul flămând!..

---

www.dacoromanica.ro

X

LEGENDA RÎNDUNICĂI

DEDICATĂ D NEI NYKA GRĂDIŞTEANU

Rîndunică, rîndunca,
Ce baţĭ la fereastra mea ?
Du-te-ţĭ pune rochiţa
Că te arde arşiţa,
Te suflă vîntoaele
Şi te udă ploaele.
Mergĭ în câmpul înverzit
Că rochiţa a 'nflorit
Şi o calcă turmele
Şi o pasc oiţele.

(Cântic poporal)

I

Când se născù pe lume voĭoasa Rîndunică,
Ea nu avea făptură ş'aripĭ de păsĕrică,
Fiind al cununieĭ rod dulce, dismĭerdat,
Copilă drăgălaşă de mare împĕrat.

www.dacoromanica.ro

Dar fost-aŭ o minune frumoasă, zimbitoare,
Sosită pintre oamenĭ ca zimbetul de soare,
O gingașă comoară formată din senin,
Din raze, din parfumurĭ, din albul unuĭ crin.
Si maĭca sa duĭoasă, privind-o, se temeà
Să nu dispară 'n aer sub forma de o stea.

O zină coborîtă din zodia cerească
Venì să o descânte, s'o legene, s'o crească,
Să-ĭ dee farmec dulce, podoabe, scumpe darurĭ
S'o apere 'n vieață de a zilelor amarurĭ.
Ea-ĭ puse-o scăldătoare cu apă ne'ncepută,
De ploae ne-atinsă, de soare ne-văzută,
Și 'n apă încălzită cu lemn mirositor
O trestie, un fagur ș'o floare de bujor,
Menind prin șoapte blânde copila să devie
'Năltuță, mlădioasă ca trestia verzie,
La graiŭ ca mĭerea dulce, la chip fermecătoare
Și ca bujorul mândru de ochĭ atrăgătoare.

Apoĭ zina-ĭ aduse o dalbă de rochiță,
Din raze viĭ țesută, cu stele prin altiță,
Și-ĭ zise: „De-țĭ e gândul să aĭ parte de bine
„Rochița nicĭ-odată să n'o scoțĭ de pe tine,

www.dacoromanica.ro

„Şi cât veĭ fi al lumeĭ frumos, ĭubit odor,
„Să fugĭ în lumea 'ntreagă de-al luneiĭ Sburător,
„Căcĭ el ţinteşte ochiĭ şi dorurile sale
„Pe orĭ care fiinţă cu forme virginale,
„Pe dalbele copile, a dragosteĭ comorĭ,
„Ce-s gĭumătate fete şi gĭumătate florĭ,
„Pe zinele născute în atmosferă caldă
„Ce sub văpaea luniĭ în lacurĭ lin se scaldă,
„Şi chĭar pe luna plină de o lumină moale
„Ce-atinge earba verde cu albele eĭ poale."

II

Copila descântată de zina eĭ cea bună
Creşteà într'o zi numaĭ cât alta într'o lună,
Ş'a sale brăţişoare, ş'a sale micĭ picĭoare
Aveŭ, fiind în leagăn, mişcărĭ de aripĭoare;
Ear când eşì din cuĭbul în care înflorise
Ca roza dintr'un mugur cu foile deschise,
Când umbra sa vioae, plutind sub cer senin,
Puteà să se măsoare pe umbra unuĭ crin,
Mult îĭ plăceà copileĭ s'alunge rîndunele
Ce lunecaŭ prin aer şi o chemaŭ la ele,
S'alerge pe sub bolta bătrînilor arinĭ,
Cercând să prindă 'n earbă a razelor luminĭ,
Să fugă rătăcită de-alung, de-alung pe malurĭ,
Atrasă 'n cursul apeĭ de-a rîurilor valurĭ.

www.dacoromanica.ro

Şi'n cale-ĭ să s'oprească, uĭmită, încântată
De dulcea armonie natureĭ deşteptată.

Atuncĭ pe nesimţite un glas de Sburător
Îĭ tot fură auzul şoptindu-ĭ, plin de dor:
„Atât eştĭ de frumoasă la chip şi la faptură,
„Că nopţeĭ daĭ lumină şi erniĭ daĭ căldură,
„Şi orbilor din umbră daĭ ochĭ să te admire,
„Şi muţilor graiŭ dulce să spue-a lor simţire.
„Ah! pĕrul tĕŭ lung, negru ca aripa corbie
„Cŭ-a luĭ întunecime ar face nopţĭ o mie,
„Şi chipul tĕŭ ce fură chĭar ochiĭ de copile
„Din alba luĭ splendoare ar face miĭ de zile!
„Ah! buzele-ţĭ rotunde, cu rîs înveselite,
„Sĕ par două cireşe în soare pârguite,
„Şi mijlocu-ţĭ de-albină sub vĕlul tĕŭ de aur
„Se leagănă prin aer precum un verde laur;
„Ear ochiĭ tĕĭ, luceferĭ cu taĭnice lucirĭ,
„Resfrâng toată văpaea cereştilor ĭubirĭ
„Ce aĭ aprins în inimĭ când te-aĭ ivit pe lume
„Tu, zînă fără seamăn, minune fără nume!"

Copila, cu uĭmire, îl ascultă zimbind...
Apoĭ, cătând în urmă-ĭ, se depărtă fugind,
Lilie sburătoare, de fluturĭ alungată
Care-ĭ formaŭ pe frunte o salbă 'naripată.

www.dacoromanica.ro

III.

Viseažǎ luna 'n oerurǐ!.. 'sub visul cel de lunǎ
Florǐ, ape, cuǐburǐ, inimǐ viseazǎ împreunǎ.
Nicǐ o mişoare 'n frunze, şi nicǐ o adiere
Nu tulburǎ în treacǎt a nopţeǐ dulcǐ mistere.
Albina doarme-asounsǎ în macul adormit,
Bǎtlanul pintre nuferǐ stǎ 'n labǎ neolintit,
Şi raza argintie din stele deslipitǎ
Cǎzênd, sǎgeatǎ lungǎ, prin umbra tǎǐnuitǎ
Se duoe de aprinde vǎpǎǐ tremurǎtoare
In albele şiragurǐ de rouǎ luoitoare.

Dar cine-aoum, ou raza, în lumea nopţeǐ sboarǎ?
Ce umbrǎ, ou sfialǎ, prin arborǐ se strecoarǎ
Şi merge drept la malul pǎrîuluǐ din vale?
Oprindu-se 'ngrijitǎ ades în a sa cale,
Ea vine lângǎ apǎ, ou drag la ea priveşte
Şi, singurǎ 'n rǎcoare, de bae se gǎteşte.
O! dalbǎ feerie! divinǎ încântare!...
Rochiţa de pe umerí aluneoǎ; dispare,
Şi lumeǐ se aratǎ minunea oea maǐ rarǎ
Albind oa faptul zileǐ în zi de primǎvarǎ!
Toţǐ ochiǐ de luceferǐ, de paserǐ şi de florǐ,
Loviţǐ ca de lumina rozaticǎ din zorǐ,
S'aprind de-o soânteǐere oe 'n inimǎ pǎtrunde..
Dar juna 'mpěrǎteasǎ în apǎ se asounde,

www.dacoromanica.ro

Ferice, dismierdată de unda recoroasă,
Ea 'noată cŭ-o mişcare alene, voluptoasă,
Lăsând ca să albească prin valul de cristal
Frumoasa rotunzime a sinu-ĭ virginal.
Şi earba de pe malurĭ se pleacă s'o privească.
Şi trestia se 'ndoae voind ca s'o oprească,
Şi apa 'n vălurele de aur se 'ncreţeşte,
Si nuferiĭ se mişcă, bătlanul se trezeşte,
Pădurea cântă imnurĭ, şi luna amoroasă
Revarsă pe copilă o mantie-argintoasă

Acum pe lângă trestiĭ ea lunecă uşor
Si, vrênd la mal să easă, pătrunsă de-un fior,
Pe sinul eĭ ud încă , ea pĕrul îşĭ adună,
Se oglindeşte 'n apă, se oglindeşte 'n lună,
Si umbra-ĭ diafană cu formele-ĭ rotunde
In lină îngânare se clatină pe unde.

IV

Cocoşu 'n depărtare intonă o fanfară !
Copila cu grăbire din valurĭ ese-afară.
Ah! unde-ĭ e rochiţa şi unde-al eĭ noroc ?..
Ea vede Sburătorul cu ochiĭ marĭ de foc
Ce vine s'o cuprinde cu braţele 'ntr'o clipă;
Dar grabnic se aude un freamĕt de aripă

www.dacoromanica.ro

Şi dalba 'mpĕrătească, din braţe-ĭ dispărĕnd,
Se schimbă 'n Rîndunică şi fuge 'n cer sburând!

Atuncĭ ş'a eĭ rochiţă nălţându-se în vînt
Topintu-s'aŭ în ploae de raze pre pămînt
Si până 'n faptul zileĭ crescut-aŭ florĭ din ele
Odoare-a primăvereĭ: *Rochiţĭ de Rîndunele!*

Mirceştĭ, 1874.

---

www.dacoromanica.ro

XI

DAN, CĂPITAN DE PLAIU

(XV secul)

Frunză verde de mălaiŭ
Cine merge sus la raiŭ?
Merge Dan, Şoiman de plaiŭ;
A ucis el mulţĭ duşmanĭ,
Un Vizir şi patru Hanĭ.
Frunză verde lemn de brad,
Cine merge gĭos în ead?
Merg Tătariĭ luĭ Murad;
Aŭ ucis în zi de Maiŭ
Mândrul Căpitan de plaiŭ!

(*Fragm. de cântic popular*)

I

Bătrânul Dan trăeşte ca şoĭmul singuratic,
In peşteră de stâncă, pe-un munte păduratic,
Privind cu veselie cum soarele resare
Dând vĭaţă luminoasă cŭ-o caldă sărutare,
Privind cu jale lungă cum soarele apune..
Aşa şi el apus-aŭ din zile marĭ şi bune!

www.dacoromanica.ro

Vechiŭ pustnic, remas singur din timpul sĕŭ afară,
Ca pe un gol de munte o stâncă solitară,
Dincolo din morminte el trist acum priveşte
O taĭnică fantasmă ce'n zare s'adânceşte,
Fantasma drăgălaşă a verdeĭ tinereţĭ,
Ce fuge de resuflul geroaseĭ bătrîneţĭ,
Şi zice: „Timpul rece apas'umărul meŭ
„Şi cât m'afund în zile tot simt că e maĭ greŭ!
„O! lege-a nimicireĭ, o lege nemiloasă!
„Când, când s'a tocì oare a vremeĭ lungă coasă!"
Apoĭ el pleacă fruntea şi cade în visare,
Ear munţiĭ albĭ ca dînsul, se 'nclină 'n depărtare

Aĭ timpilor eroicĭ imagină aŭgustă,
Pe când erà el tînĕr, lumea-ĭ părea îngustă
Pentru bine, şi largă, prea largă, pentru rĕŭ!
El ar fi vrut-o bună ca bunul Dumnezeŭ,
Deci ĭĭ plăceà să'nfrunte cu dalba-ĭ vitejie
Pe ceĭ care prin lume purtaŭ bicĭŭ de urgie,
Şi mult ĭubeà, când ţara strigà: la luptă, Dane!
Să vînture ca pleava oştirile duşmane.
Atuncĭ a luĭ mânie ca trăsnetul erà,
In patru marĭ hotare tunà şi fulgerà,
Ear ţeara dormeà, 'n pace pe timpiĭ ceĭ maĭ rĕĭ
Cât Dan veghĭà 'n picĭoare la căpĕtâĭul eĭ.

www.dacoromanica.ro

Ades el plecà singur prin codri fioroşĭ
In carīĭ luceaŭ noaptea oţelurĭ şi ochĭ roşĭ,
Şi dacă murgu-ĭ sprinten da 'n lăturĭ sforăind,
Viteazul cu blândeţă îl dismĭerdà grăind:
„N'aĭbĭ grijă, mĕĭ şoĭmane! eŭ am şi duc cu mine
„O vrajă rea de duşmanĭ şi bună pentru tine."
Şi murgu-şĭ luà mersul în linişte deplină
Prin codri fără drumurĭ şi fără de lumină.
Ear vulturiĭ carpaticĭ cu sborul îndrăzneţ
Făceaŭ un cortegiŭ falnic eroulu̯ĭ drumeţ.

Increderea 'nfloreşte în inimile marĭ!

II

Bătrînul Dan ascultă grăind doĭ vechĭ stejarĭ
Crescuţĭ dintr'o tulpină pe culmea cea de munte
Ş'avênd ca o coroană un secul pe-a lor frunte.
—„O! frate, zice unul, un vînt în mĭez de noapte
„Adusu-mĭ-a din vale lung vaet, triste şoapte!..
„E sabie în ţeară! aŭ năvălit Tătariĭ!
„Ş'acum în bălţĭ de sînge îşĭ joacă armăsariĭ!"
— „Aşa! rĕspunde altul, colo în depărtare
„Zărit-am astă-noapte pe cer lumină mare!
„Ard satele române! ard holdele 'n câmpiĭ!
„Ard codriĭ!.. sub robie cad fete şi copiĭ,
„Şi 'n fumul ce se 'nalţă cu larme zgomotoase
„Sbor suflete gonite din trupurĭ sângeroase!"

www.dacoromanica.ro

Bătrânul Dan aude, suspină şi nu crede!
Dar iată că pe ceruri din patru părţi el vede
Trecând un stol de vulturi urmaţi de uli grămadă.
Atraşi în orizonuri de-a morţii caldă pradă
Un fulger se aprinde în ochii lui pe loc.
„La luptă, Dane! ţeara-i în jaf ţara-i în foc!“
Bătrânul Dan desprinde un paloş vechiŭ din cui
Şi paloşul luceşte voios în mâna lui.
Bătrînul Dan pe sinu-i apasă a lui mână
Şi simte că tot bate o inimă română.
El zice cu mândrie, ţintind privirea 'n sus:
„Pe inimă şi paloş rugină nu s'a pus.
„O! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile de traiŭ
„Pân' ce-oiŭ strivì toţi lupii, toţi şerpii de pe plaiŭ!
„Fă tu să-mi pară numai atunci paloşul greŭ,
„Când inima 'ncetà-va să bată 'n peptul meŭ,
„Ş'atunci inima numai de-a bate să încete,
„Când voiŭ culcà sub ţernă a duşmanilor cete!“
Apoi el strînge chinga pe zdravenele-i şale,
Îşi face-o cruce, pleacă şi se coboară 'n vale.

III

In scurtele restimpuri, când soarele declină
Şi noaptea -şi pune stema feerică, stelină,
E un moment de pace în care, neoprit,
Se perde doru 'n umbra amurgului mâhnit.

www.dacoromanica.ro

Atuncĭ zăreşte ochĭul minunile din basme,
Acele legioane de taĭnice fantasme,
Care 'ntre zi şi noapte apar în loc oprite
Cu mantiĭ lungĭ şi albe de-a-lungul învělîte.
Aşa apare 'n şesurĭ măreţul om de munte
Păşind treptat pe dealurĭ şi culmĭ tot maĭ mărunte!
Nu ştiŭ de el copaciĭ tinerĭ, crescuţĭ pe malurĭ,
Dar rîul îl cunoaşte, el scade-a sale valurĭ
Să treacă înainte viteazul Dan la luptă.
Şi ast-fel tot el pasă pe cale ne'ntreruptă
Pân'ce soseşte 'n seară la casa luĭ Ursan.

Om aspru care doarme culcat pe-un buzdugan,
Ursan, pletos ca zimbrul, cu peptul gros şi lat,
Cu braţul de bărbat, cu pumnul apăsat,
E scurt la graĭŭ, năprasnic, la chip întunecos.
El e de peste Milcov pribeag misterios.
Toţĭ cariĭ ştiŭ de dînsul spun multe, dar şoptind,
Şi cale de o zare îl daŭ ocol grăbind,
Ear luĭ îĭ place-a creşte sirepe hergheliĭ
Resleţe pe întinsul câmpiilor pustiĭ.

Pe vremea luĭ, sub ochiĭ luĭ Ştefan Domn cel mare
Intrând în duşmani singur ca vĭeru 'n stuhul tare,
Aŭ prins pe Hanul Mirza din fugă cu arcanul;
Ear Ştefan dela dînsul în schimb luând pe Hanul,

www.dacoromanica.ro

Ĭ-aŭ zis: „Ursane frate! să-ţĭ facĭ ochirea roată
„Şi cât îĭ vedeà zarea a ta să fie toată!"
  De-atuncĭ el stă de pază în mijlocul câmpieĭ
Şi nime nu s'atinge de zmeiĭ herghelieĭ.

Drumeţul intră, zice: „Bine-am găsit, Ursane!...
Un aspru glas respunde: „Bine-aĭ venit, moş Dane,
„Ce vînt te-aduse-aice?"
                                    —„Vînt rĕŭ şi de jălire!
„Ne calcă ear păgâniĭ. şi ţeara-ĭ la peire!"
Ursan tresare, geme, s'aprinde 'n gândul sĕŭ.
Dan zice: „De pe munte venit-am să te ĭeŭ,
„Să mergem".
                              —„Dar! să mergem! adauge Ursan!"
Şi mult cu drag priveşte grozavu-ĭ buzdugan.
Apoĭ un corn apucă şi bucĭumă în vînt.

IV

De-odată se aude un tropot pe pămînt,
Un tropot de copite, potop rotopitor!

Ursan cu-al sĕŭ oaspe în fund, spre soare cată
Şi vĕd sub cerul luciŭ, în zarea 'nflăcărată,
Sburând o herghelie de armăsarĭ zmeĭoşĭ
Cu coamele în vînturĭ, cu ochiĭ scânteĭoşĭ,

www.dacoromanica.ro

Infiorând câmpia de-o aspră nechezare.
Un voĭnicel în floare pe un alb fugar călare
Îĭ mână c'un harapnic ce'n urma lor pocneşte
Şi ca un şarpe negru prin aer se 'nvîrteşte.
Ursan le-aţine calea şi caiĭ stă în loc.
Apoĭ către voĭnicul ce poartă busuĭoc,
El zice: „Fulgo! prindemĭ pe murgul cel ţintat;
„Moş Dan şi eŭ la Nistru ne ducem pe luptat!"
—„Dar eŭ, întreabă Fulga, eŭ să nu-mĭ cerc puterea?"
—„Tu să rămâĭ, aice ca să-mĭ păzeştĭ averea."

Frumos odor e Fulga! şi naltă-ĭ e făptura!
Sub genele-ĭ umbroase doĭ ochĭ lucesc ca mura
Şi pěrul sěŭ de aur în creţurĭ lungĭ se lasă
Ca pe strujanul verde un caer de matasă.
El are glas puternic în gură rumioară
Şi mers cu legănare de gingaşă fecĭoară.
Orĭ cine-l vede 'n soare cu peliţa luĭ albă
Purtând la brîŭ un paloş şi pe grumazĭ o salbă,
Se 'ntreabă ce să fie, fecĭor de zmeŭ orĭ fată?..
Ear când pe sub altiţa cămeşiĭ înfirată
Zăreşte la lumină doĭ crinĭ eşiţĭ în undă,
Doĭ puĭ în ne-astîmpăr de lebădă rotundă,
Răpit de dor, el cade pe gândurĭ câte-un an!..

Voĭnicul e viteaza copil'a luĭ Ursan.

www.dacoromanica.ro

Ea intră 'n herghelie cu pasul îndrăzneţ
Şi merge drept la murgul sălbatic şi rezleţ,
Zicând luĭ Dan ce 'n treacăt îĭ dă povăţuele:
„Moş Dane! tu cu-a tale şi eŭ cu ale mele!"
Sirepul o zăreşte, ridică narea 'n vînt,
Incruntă ochĭul, bate copita de pămînt,
Sburleşte coama, saltă, în lăturĭ se isbeşte;
Dar Fulga svîrle laţul, de gât îl arcăneşte
Şi, răpede ca gândul, s'aruncă uşurel,
Îĭ pune mâna 'n coamă şi 'ncalecă pe el.
Gemênd, el sare 'n aer de patrŭ-a luĭ picĭoare,
Asvîrlă, se frămîntă, se spumegă 'n sudoare
Şi 'n sbor plecând de-odată, nebun de groază, murgul
S'afundă 'n largul spaţiŭ şi spintecă amurgul..
Dar când steluţa luneĭ apare viŭ la lume,
Copila se întoarce cu murgul alb de spume
Şi zice: „Eată calul! El ştie-acum de frîŭ
„Ca paloşul de mijloc şi mijlocul de brîŭ."
Ursan cu drag respunde: „Aĭbĭ parte de noroc!"
Apoĭ cu Dan bătrânul, arzând de mare foc,
Incalecă şi 'n umbră dispar ca într'un nor...
Ear fulga-ĭ urmăreşte cu sufletul în dor.

V.

E noaptea înstelată, e caldă, liniştită!
Se pare că din cerurĭ pe lumea adormită

www.dacoromanica.ro

Plutește-o lină, dulce, divină îndurare;
Dar ea nu poate stinge avîntul de turbare
Ce duce călăreţiĭ pe 'ntinderea pustie,
Precum doĭ spectri gemenĭ mânaţĭ de-o vijelie.
Eĭ sbor tăcuţĭ sub ochiĭ steluţelor trezite
In orizonul negru ce-ĭ soarbe şi-ĭ înghite.
S'afund mereŭ în taĭna nopţiĭ; dar gândul lor
De mult e cu Tătariĭ în luptă de omor.

O ţintă de lumină, prin umbră viŭ înnoată;
Ea creşte, se înalţă pe zare ca o roată
Şi umple de văpae cereştile abisurĭ.
Pădurĭ, movile, rîurĭ apar căzute 'n visurĭ,
Dar leul de la munte şi vĭerul de pe vale
Nu vĕd prin vis de sânge decât Moldova 'n jale:
—„E roşĭe luna! zice din doĭ cel maĭ bătrân."
—„E luna însetată de sânge de păgân!"
Respunde cel maĭ aspru... Şi puiĭ lor de zmeĭ
Se duc trăgênd doĭ spectri de umbră după eĭ.
Se duc vîrtej ca gândul plecat în pribegie,
Se duc pân' ce-a lor umbră întinsă pe câmpie
Le trece înainte, şi pân' ce se lovesc
In ochĭ cu faptul zileĭ... atuncea se opresc.

Şi eată-ĭ pe o culme nocturniĭ călătorĭ,
Lucind sub cerul palid în mantie de zorĭ!

www.dacoromanica.ro

Eĭ lasă jos pe coastă să pască armăsariĭ
Şi staŭ privind în vale cum fac pârjol Tătarii.

Cincĭ sate ard în flacărĭ pe câmp, şi fumul lor
Se 'ntinde ca o apă, pluteşte ca un nor
De-a-lung pe şesul umed, şi sboară sus în aer
Ducând cu el un vuet de larmă şi de vaer.
Prin fum se mişcă umbre fuginde, rătăcite,
Copiĭ măruntĭ şi mame şi fete despletite,
Şi caĭ scăpaţĭ în fugă, şi cânĭ şi boĭ în turme
Goniţĭ de Tătărimea ce calcă pe-a lor urme.
Icĭ, colo, se văd cete în luptă încleştate,
Mişcări de braţe goale în aer ridicate,
Luciri de arme crunte pătate roş cu sânge
Pe care-o rază vie din soare se resfrânge.
Apoĭ din vreme 'n vreme o ceată luptătoare
Se 'mprăştie cu grabă lăsând cadavre 'n soare!
Ear lângă Nistru multa urdie tătărească,
Năprasnic se ucide cu gloata românească.

Dan zice: „Măĭ, Ursane! acolo e de noĭ!
„Acolo ride moartea de crâncenul răsboĭ.
„Acolo să dăm proaşcă, sub ochĭul cel de sus,
„Tu despre faptul zilei şi eŭ despre apus,
„Şi cale să deschidem prin aprigul duşman...
„La lucru-acum, fârtate! la lucru, măĭ Ursan!"

www.dacoromanica.ro

— „Amin și Doamne-ajută!" Ursan voios respunde,
Și 'n gloată fie-care ca viforul pătrunde.

VI

Ursan năval s'aruncă în neagra Tătărime,
Croind o pârte largă prin deasa eĭ mulțime.
Sub mână-ĭ buzduganul, unaltă de peire,
Ca un balaur face în gĭuru-ĭ o rotire,
Un cerc de moarte 'n care amar de cine-ĭ prins!...
Sermanu 'nchide ochiĭ și soarele-ĭ s'a stins!
In' lăturĭ, înainte, în urmă-ĭ totul moare!
Sbor crieriĭ din tidve sub ghĭoaga sdrobitoare,
Și 'n urmă, și 'mpregĭuru-ĭ, și 'n lăturĭ semănate
Zac sute de cadavre cu capete sfărmate.
Și astfel ne 'mpăcatul Ursan mereŭ lucrează,
Și spre Apus prin sânge mereŭ înaintează.

Ca dînsul, Dan bătrânul, eroŭ întinerit,
Tot vine după paloș spre mândrul Răsărit.
El intră și se 'ndeasă în gloata tremurândă
Ca gĭunghiul cel de moarte în inima plăpândă,
Și paloșu-ĭ ce luce ca fulger de urgie
Tot cade 'n dreapta 'n stânga și tae 'n carne vie...
Fug toțĭ și per din cale-ĭ!.. El strigă: „Stee față
„Cuĭ place vitejia, cuĭ s'aŭ urît de vĭață!"

www.dacoromanica.ro

Dar nime nu 'ndrăsneşte la glasu-ĭ să apară,
Căcĭ el se 'naintează precum un stîlp de pară,
Şi cine-l vede falnic, aprins, cu fruntea sus
Îĭ pare că alt soare se 'nalţă din Apus.
Şi astfel ambiĭ oaspeţĭ a morţiĭ ne 'mpăcate
Cosesc la vieţĭ în floare pe straturĭ sângerate
Ş'ajung eĭ faţă 'n faţă prin apriga furtună,
Şi armele lor ude cruciş le împreună.
— „Noroc ţie Ursane!"
— „Şi ţie tot noroc!"
Dar n'aŭ sfîrşit cuvîntul Ursan şi cade 'n loc
Străpuns de o săgeată ce-ĭ intră 'n pept adânc
El scapă buzduganul, se pleacă pe oblânc
Şi greŭ se prebuşeşte c'un gemet de pe cal.

Tătariĭ ca zăvoziĭ pe dînsul daŭ năval!
„In lăturĭ, Lifte!" strigă la eĭ viteazul Dan,
Punêndu-se de pază la capul luĭ Ursan.
Cu frîu 'n mâna stângă, cu pala 'n mâna dreaptă,
Ameninţând cu ochiĭ Tătariĭ, mi-ĭ aşteaptă,
Precum aşteaptă zimbrul de lupĭ încungiurat
Să-ĭ svîrle cŭ-a luĭ coarne pe câmpul spăĭmâ tat.
Dar nicĭ gândesc păgâniĭ să dee pept cu el,
Căcĭ paloşu-ĭ năprasnic e vultur de oţel.
Retraşĭ în giur de-o parte, nemernicĭ, sperieţĭ,
Eĭ scot din a lor arcurĭ un vifor de săgeţĭ,

www.dacoromanica.ro

Şi Dan, lovit în coaste, şopteşte cu oftare:
„Ursane! pentru tine de-acum nu e scăpare!"
Zicând el cade-aproape, se sprijină 'ntr'o mână
Şi paloşul luĭ ţine în loc ceata păgână.

O! Dane Căpitane! puterile-ţĭ slăbesc
Şi noriĭ pe deasupra-ţĭ trecând se învîrtesc.
Tu morĭ! şi Tătărimea s'apropie de tine!

Dar eată din pustiurĭ un alb vîrtej că vine
Şi trece prin urdie ca printr'un lan de grîŭ.
E un voĭnic călare pe-un cal ce n'are frîŭ,
Voĭnic, în brîŭ cu paloş şi pe grumaz cu salbă.
E Fulga ce apare ca o fantasmă albă
Şi grabnic pe-al eĭ tată răpeşte din grămadă,
Apoĭ cu el dispare ca şoĭmul cŭ-a sa pradă.

Allah! răcnesc Tătariĭ cătând cu groază 'n urmă...
Dar ce văd eĭ de-odată, că glasul lor se curmă?
Eĭ văd curgând pe dealurĭ arcaşiĭ din Orheĭ
Ce vin cŭ-o falcă 'n cerurĭ, aprinşĭ ca nişte zmeĭ!
Un lung fior de spaĭmă pătrunde într'o clipă
Prin deasa Tătărime ce-ĭ gata de risipă,
Şi toţĭ pe loc la fugă pleс ĭute, se duc orbĭ,
Cum pleacă din câmpie un nor întins de corbĭ.

www.dacoromanica.ro

Amar e de rezleţul ce 'n urma lor remâne,
Şi cade, mic saŭ mare, pe mânile române!
In faţă cu românul nu-ĭ milă, nu-ĭ ertare,
Nicĭ chĭar în sîn de mamă nu poate-avea scăpare,
O ştiŭ de mult Tătariĭ, o ştiŭ de la bătrânĭ,
Şi fug, nevrênd s'asculte de şefĭ, de-aĭ lor stăpânĭ.
Tot omul vede moartea ş'aleargă 'nspăĭmîntat.
Cel viŭ uĭtă şi lasă pe mortul ne 'ngropat,
Şi făr' a 'ntoarce capul se duce-orĭ ce păgân,
In urma fie căruĭ apare un român!

Ear Hanu-şĭ smulge barba, îşĭ rupe şalul verde,
Privind urdia 'ntreagă în clipă cum se perde.
Sub ochiĭ luĭ în lacrimĭ, pe câmpul cel de lupte
Apar grămezĭ de leşurĭ, grămezĭ de arme rupte,
De caĭ ucişĭ, de cară, de corturĭ risipite.
Şi tuĭurile oasteĭ de oaste părăsite!

O! pas cumplit al soarteĭ! Tot ce-ĭ erà de fală
Caĭ, steagurĭ, cete mândre, strălucitoare arme,
Clădirĭ de visurĭ nalte, magìe triumfală,
Aŭ fost de-ajuns o clipă ca totul să se darme!

VII

Ghiraĭ aŭ trecut Nistrul în not pe calul sĕŭ
Luând pe Dan rănitul ca pradă şi trofeŭ.

www.dacoromanica.ro

El merge de se 'nchide în cortu-ĭ, umilit,
Precum un lup în codru, de cânĭ voĭnicĭ gonit.
Treĭ zile, treĭ nopțĭ Hanul nu gustă 'n suflet pace.
Intins ca un cadavru gĭos pe covor, el zace;
Dar când revine, palid, din lunga-ĭ desperare
In ochiĭ luĭ trec fulgerĭ de cruntă resbunare.
El strigă să-ĭ aducă sub cort pe Dan bătrânul.

De și cuprins de lanțurĭ, măreț intră Românul!

—„Ghĭaur!“ zice Tătarul cu inima haină,
„Ce simte firul erbeĭ când coasa e vecină?“
—„Ea pleacă fruntea 'n pace“, respunde Căpitanul,
„Că-ĭ are să renască maĭ fragedă la anul!“

Ghiraĭ cade pe gândurĭ lăsându-șĭ capu 'n pĭept,
Apoĭ, maĭ blând urmează: „O! Dan, om înțelept!
„Te știŭ de mult pe tine, cunosc al tĕŭ renume
„Din graĭul plin de lacrimĭ orfanilor din lume.
„Pe mulțĭ Tătarĭ cuprins-aĭ de-aĭ morțiĭ recĭ fi orĭ!
„Acum a venit rîndul și ție ca să morĭ.
„Privește! lângă ușă calĕul te pândește
„Cu ștreangul și cu pala ce 'n mână-ĭ zingănește.
„Un semn, și capu-țĭ sboară la cânĭ și la vulturĭ,
„Și sufletu-țĭ se perde în ĭadul de ghĭaurĭ.

www.dacoromanica.ro

„Dar însă îmi fac milă de ani şi de-a ta minte
„Gândind la bătrîneţa ce-apas'al meŭ părinte,
„Şi vreaŭ, cu darurĭ multe, pe tine-a te ĭertà,
„Ce vreĭ tu să te lepezĭ acum de legea ta!"

Creştinul Dan, bătrânul cu suflet luminos,
Inalţ'a luĭ statură şi zice maĭestos:
—„Ceahlăul sub furtună nu scade muşunoiŭ!
„Eŭ, Dan, sub vîntul soarteĭ să scad păgân, nu voiŭ.
„Decĭ nu-mĭ convine vĭaţa mişelnic câştigată,
„Nicĭ pata făr-de-legeĭ în fruntea-mĭ înfĭerată.
„Ruşinea-ĭ o rugină pe armă de viteaz,
„Un verme ce mănâncă albeaţa din obraz.
„Cuĭ place să roşească, roşească... eŭ nu vreŭ
„Nicĭ pată pe-a mea armă, nicĭ pe obrazul meŭ.
„Alb am trăit un secul pe plaĭul strămoşesc
„Şi vreŭ cu faţa albă senin să mě sfîrşesc,
„Ca dup'o vĭaţă lungă, ferită de ruşine,
„Mormîntul meŭ să fie curat şi alb ca mine!
„Aşa m'aŭ deprins Ştefan, uşoară ţerna-ĭ fie!
„La traĭŭ fără mustrare şi fără prihănie.
„Nu-mĭ trebue-a ta milă, nu vreŭ a tale darurĭ.
„Tu îmĭ întinzĭ o cupă mult plină de amarurĭ,
„Departe ea de mine!.. maĭ drept e ca să mor!..
„Ear dacă aĭ tu cuget şi-ţĭ pasă de-al meŭ dor,

www.dacoromanica.ro

„Ghiraĭ! mĕ lasă, lasă în oara morţiĭ grele
„Să maĭ sărut odată pămîntul ţeriĭ mele!“

Uĭmit, Ghiraĭ se scoală, cu mâna luĭ desface
Unealta de robie sub care leul zace,
Cumplitul lanţ ce-l leagă cu strinse noduri sute,
Şi zice grabnic: „Tată, ia calul meŭ şi du-te!

Bătrânul Dan ferice se duce, Nistrul trece,
Şi 'n aerul Moldoveĭ se umflă peptu-ĭ rece,
Şi inima luĭ creşte, şi ochi-ĭ plinĭ de jale
Cu drag privesc prin lacrimĭ podoaba ţeriĭ sale.
Sermanu 'ngenunchează pe earba ce străluce,
Işĭ pleacă fruntea albă, smerit îşĭ face cruce
Şi pentru tot-deauna sărută ca pe-o moaşte
Pămîntul ce tresare şi care-l recunoaşte...
Apoĭ el se întoarce la Hanul, intră 'n cort,
Suspină, şovăeşte şi, palid, cade mort!

Ear Hanul, lung privindu-l, rosteşte cu durere:
„O! Dan viteaz, ferice ca tine care pere,
„Avênd o vĭaţă verde în timpul tinereţiĭ,
„Şi albă ca zăpada în earna bătrâneţiĭ“!

---

www.dacoromanica.ro

XII

GRUI-SÂNGER

„Ci-că aŭ fost odată un hoţ nă-
„prasnic ce se numĭà Gruĭ-Sânger. El
„locuĭà într'un codru întunecos si
„omorîtor, ce-ĭ ziceaŭ: Codrul-fără-
„vĭaţă"... etc., etc.

(Poveste veche)

I

CODRUL-FĂRĂ-VĬAŢĂ

—

Cine-aŭ aflat în lume de Codrul-fără-vĭaţă
Şi n'aŭ simţit în suflet un crunt fior de gheaţă?

In cea pădure vechĭe, grozavă, infernală,
Cărarea-ĭ încâlcită şi umbra e mortală,
Şi arborĭ, stâncĭ, prăpăstiĭ, şi orĭ-care făptură
Ĭaŭ forme urieşe prin negura cea sură,
Aspecturĭ fioroase de pajurĭ, de balaurĭ,
De zmeĭ culcaţĭ pe dâmburĭ, de şerpĭ ascunşĭ în gaurĭ,

www.dacoromanica.ro

De toate acele feare povestice, de pradă,
Ce luna gĭulgĭuește cu alba eĭ zăpadă.
Copaciĭ întind brațe lungĭ, amenințătoare
Nălțând pe toată culmea câte-o spânzurătoare ;
Și stîncile, fantasme pleșuve, mute, oarbe
Deschid largĭ, negre pescerĭ menite de a soarbe
In umbra lor adâncă și de misterurĭ plină
Pe omu 'mpins de soartă a pere din lumină.

In fundurĭ de prăpăstiĭ se bat mereŭ de malurĭ
Șioae care poartă cadavre pe-a lor valurĭ !
Și aburĭ într'amurgul din ele se ridică
Ce 'n rouă sângerândă pe frunzĭ uscate pică,
Saŭ merg de se așează pe stâncĭ, pe vîrf de munte
Ca palide vedeniĭ cu pletele cărunte.

O crâncenă orgie de sânge, de cruzime
Imbată umbra mută ce zace la desime,
Ș'ades în mez de noapte s'aude prin tăcere
O surdă lovitură, un vaet de durere,
Apoĭ un sbor de vulturĭ și urlete hidoase
De lupĭ ce vin să 'mpartă a victimelor oase,
Și straniŭ, lung, satanic un hohot ce resună
Ca clocotul de codri când cerurile tună.
Atuncĭ pĕstoriĭ sarbezĭ zăresc din depărtare
Ivindu-se pe munte o naltă arătare

www.dacoromanica.ro

Ce stă în dreptul lunei cŭ-o bardă groasă 'n mână.
Şi până 'n ziuă urlă dulăiĭ de la stână.

Amar de cine intră prin ramurile dese
A codruluĭ de moarte! Sermanul dacă ese,
El pare-un strigoĭŭ palid zărit ca printr'un vis
Ce caută cărarea mormîntuluĭ deschis...
Acolo-ĭ cuĭbul spaĭmeĭ şi adăpostul ureĭ.

Gruĭ-Sânger, ucigaşul, e regele pădureĭ!

II

GRUĬ-SÂNGER

E crud lupu 'n turbare! crud tigrul ce sfâşie
O turmă de gazele pe-a Niluluĭ câmpie!
Crud ulĭul care trece şi ţintă se abate
Pe-un stol de păsărele în erburĭ tupilate!
E crud destinul, crudă moarte! Dar în cruzime
Pe Sânger ucigaşul nu îl întrece nime!
De-abĭa sosit în vĭaţă prin moartea maĭceĭ sale,
Vrăjitu-l-aŭ Satana cu pofte criminale
Să schingĭue, să rupă, să prade, să omoare,
Să fugă 'n întuneric de oamenĭ şi de soare.

www.dacoromanica.ro

Străin de toată mila, plăcerea-ĭ cea maĭ vie
Aŭ fost să nimicească pe lume tot ce 'nvie,
Să calce florĭ şi roadă, să strice cuĭburĭ pline,
Să smulgă aripĭoare de fluturĭ şi de-albine.
Acum însă el cată un alt soiŭ de victime!
Îĭ place a suì scara năprasnicelor crime:
Acum ucide oamenĭ!. Cum îĭ zăreşte, rîde
Şi îĭ ucide, numaĭ de setea de-a ucide!

De zece anĭ în codru el s'aŭ retras aice.
Soţia luĭ e groaza, şi noaptea-a luì complice!
Ca tigru fără saţiŭ, sub un stejar la pândă
El face zi şi noapte o crâncenă isbândă,
Găsind în agonie un vaet care-ĭ place
Ş'o vĭaţă desfrînată în morţile ce face.
Monstru cumplit cu faţa ca sufletu-ĭ de slută,
In trame sângeroase gândirea-ĭ e perdută.
Orĭ cine-l vede, crede că aŭ vĕzut o cĭumă,
Şi dacă scapă teafăr, cu pĕr de lup s'afumă,
Căcĭ fruntea luĭ apare sinistru luminată
De-a focululĭ ce-l arde văpae 'nflăcărată;
Dar vulturiĭ şi uliĭ şi buhnele şi corbiĭ,
Precum tot spre lumină cu jale cată orbiĭ,
Ţintesc cu neclipire spre dînsul ochĭ selbaticĭ
Ce noaptea pintre arborĭ s'aprind ca roşĭ jaraticĭ.

www.dacoromanica.ro

Eĭ sboară pretutindenĭ alături, 'mpreună,
Formându-ĭ pe sub nourĭ cu sborul o cunună,
Un larg cortegiŭ funebru ce lasă unde trece
De albe oseminte o cladă tristă, rece!

O singură ființă în inima-ĭ secată
Găsește-adăpostire: bătrânu-ĭ, jalnic tată,
La care se gândește cuprins de 'nfiorare
De câte orĭ comite o crimă în turbare.
Imaginea ĭubită a bunuluĭ părinte
Adese-orĭ în lacrimĭ îĭ trece-atuncĭ prin minte
Punându-se 'ntre dînsul și victemele sale...
Zadarnic!... el e arma puteriĭ infernale!

III

PARICIDUL

E ora de mistere, de groază și de șoapte,
Când trec fiorĭ în aer și demonĭ roșĭ în noapte;
Când umbra trădătoare așează pe sub malurĭ,
Prin unghĭurile caseĭ, prin gurĭ de văĭ, pe dealurĭ,
Prin codri, prin ruine de vechĭe mânăstire,
Pe naltele clopotnițĭ, prin negre cimitire,

www.dacoromanica.ro

Fantasme tupilate, vedeniĭ marĭ, tăcute,
Ce staŭ ca niṣte visurí din ochí nedispărute,
Şi ast-fel, locuită de umbre, noaptea pare
Mută de groază, rece și fără resuflare.
E ora de uĭmire, când Codru-fără-vĭaţă
S'arată maĭ sinistru prin vĕl de oarbă ceaţa
Şi scoate-un aspru vuet ce 'nsuflă oţerire,
Ducând în lume, taĭnic, o cruntă prevestire.
Tot omul fuge, toată făptura se ascunde...

Un om îșĭ face cruce și 'n codru des pĕtrunde!

E tatăl luĭ Gruĭ-Sânger!... plăpând, fără putere
Sub sarcina greoae de anĭ și de durere,
El intră pe sub arborĭ în haosul cel mare
De negru întuneric, adânc, fără hotare,
Şi tot înaintează pe căĭ nestrăbătute
Şi pare că înoată prin unde nevĕzute.
Incet, avênd de reazĕm un vechiŭ toeag de vie,
Sermanul urcă 'n lacrimĭ cărarea de urgie,
Căcĭ vine ca să cerce de a smulge din orbire-ĭ
Pe fiul sĕŭ ce calcă în volvura peireĭ.
El vrea să-l maĭ revadă, el vrea să-l maĭ sarute
Să l scoată la lumină din căile perdute.
Şi ast-fel merge, merge plecând a luĭ statură,
Ca omul care-așteaptă a morţiĭ lovitură,

www.dacoromanica.ro

Şi gura luĭ şopteşte cuvinte drăgălaşe
Ca 'n timpul dismĭerdăriĭ, când fiul erà 'n faşe.

Stăĭ! fugĭ, nenorocite! un pas de-ĭ face încă...
Dar eată-l sus pe culme, ah! eată-l lângă stîncă!
De-odat'o bardă crudă prin aer luce, sboară,
Loveşte!.. gĭos bătrânul c'un vaet se doboară,
Ear Sânger ucigaşul plecându-se, de-odată
In clipa unuĭ fulger zăreşte... pe-al sĕŭ tată!

IV

BLĂSTEMUL

O! cruntă făr-de-lege! Păcat fără ĭertare!
Cumplitul, paricidul încremenit apare
De spaĭma ce-l cuprinde, spăĭmîntător, la focul
Aprins cu răpegĭune de fulgeriĭ în tot locul.
Pădurea 'ntreagă arde cu negrele-ĭ păcate,
Lăţind luminĭ pe cerurĭ, pe dealurĭ depărtate,
Şi oaspeţiĭ prădalnicĭ în sborurĭ sgomotoase
Se duc, vărtej fantastic, cu ţipete fĭoroase.
Pădurea arde! braziĭ s'aprind ca nalte torţiĭ,
Sub bolte 'nflăcărate trec victimele morţiĭ,

www.dacoromanica.ro

Lung şir de spectri palizĭ ce merg ca să arate
Luĭ Sânger a lor fețe şi rănĭ nevindecate.

De-odată prin vuirea de vaete 'n mulțime.
Prin miile de glasurĭ ce-l mustră cu asprime
Şi maĭ presus de svonul păduref ce trăsneşte
Un glas din altă lume se 'naltă şi grăeşte:
„Tu, proclet, ucigaşe! infame paricide!
„Tu, pentru care astăzĭ tot ĭadul se deschide,
„Tu răpitor de zile cuĭ țĭ-aŭ dat vĭață, nume!
„Atuncĭ a ta osândă sfîrşit să aĭbă 'n lume,
„Când astă buturugă de arbor ars, sub care
„Părintele tĕŭ zace întins, fără suflare,
„Va da şi florĭ şi frunze, etern fiind udată
„Cu apa cea din vale în gura ta cărată.
„Ear până atunce, ĭazmă ce a născut Păcatul,
„Legată 'n înfrățire cu Rĕul ne 'mpăcatul,
„In vĭața şi 'n mormîntu-țĭ în vecĭ să nu guştĭ pace
„Şi cugetul din tine s'auzĭ că nu maĭ tace.
„Să nu priveştĭ tu cerul şi omenirea 'n față!
„De foc să-țĭ fie apa şi soarele de gheață!
„Să bată 'n tine biciul urgiilor turbate
„Până n'a maĭ fi pe tine loc unde a maĭ bate!
„Toțĭ şerpiĭ de pe lume să easă 'n a ta cale!
„Să 'ntîmpinĭ numaĭ ură, să nu simțĭ decât jale!

www.dacoromanica.ro

„Să chemĭ cumplita moarte şi ea l'a ta chemare
„Să rîdă, să te lase luptând cŭ-a ta mustrare,
„Incât s'ajungĭ tu însuţĭ a te ferì de tine
„Prin ultima ta crimă, uciderea de sine!
„Blăstem! blăstem pe capu-ţĭ în lunga vecĭnicie!
„A ta cenuşă peară în vînt, şi neagră fie!"

V

PEDEAPSA

Trecut-aŭ jumătate de secul pe-astă lume.
Din codru nu rĕma-s'aŭ decât hidosu-ĭ nume;
Pe unde-aŭ fost odată stejarul, bradul, plopul,
Desime urieşă ce-aŭ înfruntat potopul,
E numaĭ câmp de petre, gol, trist, secat de soare,
De care fug şi vulturĭ şi feare răpitoare.
Nicĭ scaĭul, nicĭ urzica pe sinul luĭ nu creşte,
In vecĭ dorita ploae, nicĭ roua nu-l stropeşte,
Ĭar dac'un nor se sparge deasupră-ĭ câte-odată,
Cu lacrimĭ lungĭ de sânge e ploea-amestecată.
De câmpul cel de groază chĭar gândul se fereşte;
Chĭar crivĕţul pe marginĭ din sboru-ĭ se opreşte,
Atât este de mare pe locul de-anatemurĭ
Urgia ne'mpăcată cereştilor blăstemurĭ!

www.dacoromanica.ro

Şi ĭns'un om, în soare, om singur... ciné-ar crede?
Pe-a dealuluĭ cărare un om acum se vede!
Bătrân ca lumea, gârbov, sub vîntul releĭ soarte,
El pare că de seculĭ aŭ fost uĭtat de moarte.
Pleşuv, pe a luĭ frunte pârlită, nesenină,
Trec norĭ de gândurĭ negri sub cariĭ ea se 'nclină,
Şi desele sbârcele pe ea sînt împletite,
Precum o ţesătură de fire încâlcite.
Sprîncenele luĭ albe pe ochiĭ luĭ se pleacă,
Lăsând de-abĭa prin ele lumina ca să treacă,
Ear barba-ĭ lungă, aspră se târîe 'n cărare
Pe când el se tot urcă pe brâncĭ, fără 'ncetare.

De-o jumătate secul, sub gândul ce-l omoară,
El în genunchĭ se sue, şi în genunchĭ coboară
Pe culmea vîrfuită cŭ-o neagră buturugă,
Şi tot şopteşte 'n sine o mult duĭoasă rugă.
Sermanul! merge 'n vale de-şĭ umple gura plină
Cu apă din isvoare, vioae, cristalină,
Apoĭ se 'ntoarce earăşĭ la deal, pe culmea arsă
Şi 'ncet la rădăcina copaculuĭ o varsă.
O varsă toată, toată! făr'a lăsà din gură
Să lunece în peptu-ĭ măcar o picătură.
Dar vaĭ! trec nopţĭ, trec zile, trec anĭ şi cât muncește,
Zadarnic! buturaga nu maĭ reînverzeşte!

www.dacoromanica.ro

VI

IERTAREA

Azĭ cerul e maĭ aspru! cad raze înfocate
Şi setea linge peatra isvoarelor secate!
O gură, numaĭ una de apă maĭ remâne...
  Bătrânul, neĭertatul, cu focul în plămâne
O soarbe 'n gură-ĭ, pleacă, se urcă ĭar din vale
Târîndu-se pe coate, pe brâncĭ în cruda-ĭ cale,
Şi ruptĭ îĭ sunt genunchiĭ, şi rupte-a sale coate,
Ş'abia se maĭ resuflă, şi cade, nu maĭ poate,
Căcĭ drumul se lungeşte cu cât şi setea-ĭ creşte..
Dar eată că la mijloc de cale se opreşte!

El vede-o păsĕrică pe jumătate moartă;
In palmă-ĭ o cuprinde, la gura luĭ o poartă
Şi cu o picătură prielnic o adapă
Făr'a 'nghiţì, sermanul, măcar un pic de apă!

Re'nvie păsĕrica încet din amorţire
Şi 'n cerurĭ se înalţă cŭ-o vie ciripire.

Minune!... eată cerul deschis se ilumină
De-o taĭnic'auroră, feerică, divină,

www.dacoromanica.ro

Atât de strălucită cât însușĭ mândrul soare
Se stinge ca steluța l'a soarelui splendoare,
Ș'un glas pătruns de milă, duĭos de bunătate
Din cer grăește: „Sânger! ĭertat eștĭ de păcate!
„*Mult rĕŭ o faptă bună în cerurĭ cumpănește;*
„O bĭată păsĕrică de muncĭ te izbăvește!"

Gruĭ-Sânger nalță fruntea... El vede cu uĭmire
Pe fața părintească o dulce 'nduĭoșire;
El vede-a luĭ victime cu îngerĭ adunate
In brațe-le deschise chemându-l ca pe-un frate;
Și vede ca prin farmec pe trunchĭul fără vĭață
Crescând vlăstărĭ frumoase cu veselă verdeață,
Și'n vîrf o floare albă ce cade pe-a luĭ frunte
Ca semn de încetare a chinurilor crunte.
Ĭertatul zice: „Doamne! părinte!... îndurare!..."
Și cade și se stinge cŭ-o lină suspinare.

Se spune că pe locul, unde-aŭ murit sĕrmanul
Un arbor mic, sĕlbatic, resare pe tot anul
Având o păsĕrică în vîrf, cu glas de înger...
El poartă poame roșiĭ și numele de *Sânger*.

Mircești, 1875.

www.dacoromanica.ro

XIII

LEGENDA CIOCÂRLIEÏ

—

„Lie, Lie,
„Ciocârlie,
„Sborĭ în soare
„Cântătoare
„Şi revină
„Din lumină
„Pre pămînt
„Cu dulce cânt!"
(*Poporal*)

I

De când eraŭ ca earba anticiĭ codri deşĭ,
Şi micĭ ca muşunoae Carpaţiĭ urieşĭ,
Şi văile profunde şi latele vălcele
Ca pe o apă lină uşoare vălurele;
De când în lume lupiĭ eraŭ păstorĭ de oĭ,
Şi urşiĭ cu cimpoae mânaŭ cirezĭ de boĭ;

www.dacoromanica.ro

De când purtà 'n cosițe Ileana Cosinzană
O floare cântătoare, o floare năsdrăvană,
N'aŭ fost copilă 'n vĭață maĭ dulce, maĭ aleasă
Decât frumoasa Lia, fecĭoară 'mpĕrătească!

Născută 'n faptul zileĭ cu fata 'n Rĕsărit,
Luceferiĭ, vĕzênd-o, maĭ viŭ aŭ strălucit
Ferice de-a atinge cŭ-o rază argintie,
Cu ultima lor rază așa minune vie.
Și ast-fel, de lumina cerească desmĭerdată,
Ea, resărind ca floare, aŭ înflorit ca fată;
Ș'acum e fala lumiĭ, a mințiĭ încântare,
A inimilor farmec, a ochilor mirare.
Tot omul care-o vede, răpit, uĭmit simțește
Că par'că că se renaște, că inima luĭ crește,
Că trece lin din earnă în dulce primăvară,
Că miĭ de păsĕrĭ cântă în sinu-ĭ și pe-afară.

Ea are-o față albă de florĭ de lăcrimĭoare,
Și ochĭ cereștĭ, albastri ca floarea de cicoare,
Ș'un păr ce strălucește pe fruntea sa bălae
Căzênd, fuĭor de aur, de-alung până 'n călcae,
Incât pe câmpul verde când trece zîmbitoare
Se pare c'o urmează prin aer fulgĭ de soare.
Ea poartă haĭne scumpe, ușoare, descântate,
Din fire de painjen țesute și lucrate,

www.dacoromanica.ro

Prin care taĭnic saltă luciri de forme albe,
Comorĭ atrăgătoare ca 'n visurile dalbe,
Precum acele slabe văp ĭ tremurătoare
Prin frunze respândite de luna gânditoare.
Aprinşiĭ ochĭ aĭ nopţiĭ în gĭuru-ĭ scânteează,
Formând cununĭ de raze pe fruntea-ĭ ce visează,
Şi luneca pe sınu-ĭ, raĭŭ alb de fericirĭ,
Voind ca să pătrundă prin iţele subţirĭ.
Seninul dulce-al zileĭ, râvnind acea minune,
Din soaıele-resare şi pân' la soare-apune,
Se 'ntinde pe deasupră-ĭ, cu bolta luĭ rotundă
Voind să-ĭ fac'un templu în care s'o ascundă.
Şi-ĭ zice: „Insuşĭ cerul spre tine se înclină...
„Frumuseţa-ĭ o coroană pe frunte de regină!"

II

Şi mers-aŭ vestea 'n lume, trecâd din gură 'n gură,
Că Lia fură ochiĭ şi minţile le fură;
Şi dus-o-aŭ pe aripĭ în locurĭ depărtate
Cucoarele 'n triunghĭurĭ prin aer înşirate,
Şi spus-aŭ vîntul ager, în vecĭ neodihnit,
Că nu-ĭ copilă alta maĭ dulce de ĭubit.

In grabă alergat-aŭ din toate-a lumiĭ zărĭ,
De peste munţĭ, din fundurĭ, de peste nouĕ mărĭ,

www.dacoromanica.ro

Ceĭ maĭ vitejĭ şi mândri feciorĭ de împĕraţĭ,
Vrăjiţĭ de-a fi pe vĭaţă de Lia fărmecaţĭ.
Venit-aŭ Roşul, craĭul înaltelor lungĭ plaĭurĭ,
Şi Albul ce domneşte pe douĕ-zecĭ de raĭurĭ,
Şi Peneş împĕratul, arcaş cu ochĭul ţinteş,
Ce are 'n tolbă fulgerĭ şi 'n grajd pe calul Vinteş;
Şi alţiĭ, mulţĭ ca frunza, mânaţĭ de-a lor ĭubire
Cu Lia drăgălaşă să cate împeţire.
Dar nicĭ îşĭ pleacă ochiĭ la eĭ frumoasa fată,
Cum nu se uĭtă crinul la earba cea uscată.
Ci vecĭnic ea priveşte cu drag la mândrul soare!
Şi, tot privind lumina din faţa-ĭ arzĕtoare,
Cu lăcrimĭ i se umple albastriĭ ochĭ frumoşĭ.
Eĭ plâng!... de ce plâng însă luceferiĭ duĭoşĭ?
De mult privit în soare, saŭ de o jale-ascunsă,
De o gingaşă dorinţă, de-o taĭnă nepătrunsă?

Ah! taĭna eĭ n'o ştie nicĭ Zîna ce-o ĭubeşte,
N'o ştie căpĕtâĭul pe care odihneşte,
Nicĭ apa ce oglindă obrazu-ĭ la trezie,
Nicĭ cerul, nicĭ pămîntul!... dar umbra sa o ştie!

Ades copila, pradă gândiriĭ ce-o răpeşte,
Se scaldă în lumină, cu soarele grăeşte,
Şi zice: „Tu al lumeĭ monarc strălucitor!
„O! splendidă comoară de vĭaţă şi amor!

www.dacoromanica.ro

„Tu, ochiŭ deschis în ceruri să vad'a mea simţire!
„Tu, singura-mĭ dorinţă, tu dulcele meŭ mire!
„Plecà-voiŭ, ah! plecà-voiŭ, luând urmele tale,
„Să te 'ntâlnesc ferice, să te culeg în cale,
„Să fiĭ al meŭ şi numaĭ al meŭ, o! mândre soare,
„Să nu maĭ plâng de moarte, când tu săruţĭ o floare,
„Căcĭ te urĕsc atunce... cu dragoste şi dor
„Şi simt că de-acea ură duĭoasă am să mor!"
Ea zice şi se vede de raze inundată.

Ĭar umbra eĭ suspină, în urmă-ĭ tupilată:
„Ah! draga mea stăpână! Ferească Domnul Sfîntul
„De-a-ţĭ ascultà îndemnul, de-a-ţĭ împlinì cuvîntul,
„Căcĭ vaĭ de-acel ce-apucă pe-a soareluĭ cărare!
„El intră 'n cale lungă ce capĕt nu maĭ are
„Şi unde începutul se leagă cu sfârşitul,
„Şi unde-şĭ perde mintea şi paşiĭ, rătăcitul.
„Ah! Lia, te gândeşte că soarele-ĭ cu dar
„De vĭaţă şi de moarte, că-ĭ dulce şi amar!
„El dă junie lumeĭ, ĭubire, fericire,
„La plânte, cuĭburĭ, inimĭ, el dă insufleţire,
„Dar raza-ĭ ce învie e rază şi de foc
„Ce arde crinul fraged şi tristul siminoc,
„Şi rîurile soarbe, şi pasĕrĭ săgetează
„Şi umbra o înghite când ziŭa e amează."

www.dacoromanica.ro

—„Ah! fie orĭ cum fie;“ respunde 'n grabă Lia
„Durerea fie-mĭ partea saŭ fie-mĭ bucuria,
„De-oĭŭ şti că 'n a mea cale voĭŭ face tot-deauna
„Din şepte noptĭ o noapte, din şepte zile una,
„M'oĭŭ duce mult departe c'un răpide avînt,
„Departe unde cerul se lasă pe pămînt,
„Pe unde munţiĭ falniciĭ apar ca nourele,
„Pe unde staŭ de vorbă în umbre florĭ cu stele.
„M'oiŭ duce, duce, duce pân' mĭ-oĭŭ găsì ursitul
„Ş'oĭŭ sta gură la gură cu soarele ĭubitul,
„Căcĭ vreŭ să-ĭ privesc faţa ca să-mì alin durerea
„Să sorb a luĭ cuvinte din buze-ĭ dulcĭ ca mĭerea!“
—„Amar de tine, Lie! o! Lie-amar de mine!
„Dar fie! unde-ĭ merge, şi eŭ mĕ duc cu tine.“

III

In revĕrsatul zileĭ, când nasc a vĭeţiĭ şoapte
Şi lin se desveleşte seninul cer din noapte,
Pe când lumina-ĭ sură, plăpândă, recoroasă
Şi somnul îşĭ destinde aripa somnoroasă,
Frumoasa Lia pleacă pe Graur, calu-ĭ şarg,
Ce zice că pămîntul nu e destul de larg,
Şi sboară fără spaţiŭ, luându-şĭ ĭute sborul
Ca vîntul şi ca gândul, ca spaĭma şi ca dorul.
El fuge pe sub soare, el fuge pe sub lună
Şi pere într'un fulger, cum pere vestea bună;

www.dacoromanica.ro

Şi trece pe sub nour, şi trece pe sub stea
Clipiş, cum se strecoară prin oamenĭ vestea rea!
Se duce calul Graur spre codriĭ de stejarĭ,
In care greŭ se luptă balauriĭ ceĭ marĭ
Cu pajurĭ năsdrăvane născute 'n ceea lume;
Prin locurĭ unde şerpiĭ brilĭanturĭ fac din spume,
Şi zmeiĭ fac palaturĭ de-argint cu turnurĭ dese
Ca 'n ele să ascundă frumoase 'mpĕrătese.
El trece prin poene cu tufe aurite,
In care se alungă şopârle smălţuite
Şi blânde păsĕrele ce cântă 'n cuĭbul cald
Avĕnd rubine pliscurĭ şi ochiĭ de smarald.
Acolo vîntul seriĭ prin frunze-alene sboară
Lovind încet de umbră aripa luĭ uşoară,
Şi earba, chemând boarea din zorĭ ca s'o dismĭerde
Se mişcă în vălurele precum o apă verde.
El trece peste rîurĭ ce curg necontenit
Ca zilele senine a celuĭ ferit,
Şi apa 'ndeamnă fata pe malurĭ să se culce,
In ea să se oglinde, s'o facă şi maĭ dulce.
Zadarnic! ea 'nainte, 'nainte mereŭ pasă
Ca omul cu grăbire mânat de dor de casă,
Şi de treĭ orĭ treĭ zile şi nopţĭ de treĭ orĭ treĭ
Ea lasă somnul dulce să peară 'n urma eĭ.
Şi ast-fel tot pe cale, cu ochiĭ ţintă 'n soare,
Cu coamele-ĭ lucĭoase în vînt fâlfăitoare

www.dacoromanica.ro

Ea pare şi dispare, răpită de cal-Graur,
Precum un vis ferice într'un vîrtej de aur.
Dar după multă trudă şi mult amar de cale
Odată cu amurgul ajunge într'o vale,
O vale înverzită ce se uneşte 'n zare
Că-albastra, sgomotoasa, clocotitoarea mare.
Acolo calul Graur îşĭ încetează sborul
Ne maĭ avênd pămînturĭ să bată cu piciorul,
Ĭar Lia se coboară cu grabă de pe cal
Şi merge de se pune pe-al măriĭ verde mal,
Privind cu dor la raĭul din fundul depărtat
Pe care se ridică al soareluĭ palat.

—„Pe unde-ţĭ merge gândul, stăpâna mea ĭubită"?
O 'ntreabă glasul umbreĭ de cale obosită.
—„Ah! dragă sorioară! duĭoasa Lia zice,
„Zăreştĭ în depărtare cea insulă ferice
„Plutind sub cer albastru pe-a măriĭ albăstrime?
„Vezĭ tu colo, în zare, colo pe-o înălţime
„Acel palat de aur, cel cuĭb de strălucirĭ
„Cu poarta de rubinurĭ şi stîlpiĭ de safirĭ?
„Acolo 'mpĕrăţeşte frumos ursitul meŭ,
„Acolo-mĭ sboară gândul, acolo eŭ mĕ vreŭ!
„Dar cum să fac, vaĭ mie!.. ah! calul meŭ nu poate
„Să calce şi pămîntul, şi mările să 'noate"!

www.dacoromanica.ro

—„Stăpână! zice Graur, ce nu pot eŭ pe lume
„O poate al meŭ frate născut pe a mării spume".
Cum zice, cum nechează...
Din marea cea profundă
O volvură se 'nalţă, si ese-un cal în undă,
Cu erburĭ şi mărgeanurĭ avênd coama 'mpletită,
Şi solzĭ de-argint pe spate, şi palmă sub copită.
Zărindu-l Lia, vesel de cale se găteşte,
Dar când e ca să plece şi când se despărţeşte
De Graur, ea-l sărută, pe coardă-l maĭ dismeardă,
Şi-l cheamă drag pe nume şi plânge c'a să-l peardă.
Apoĭ se 'ntoarce ĭute la mal, şi ĭute sare
Pe noul cal ce-o poartă uşor pe-a luĭ spinare.
Şi umbra eĭ remâne pe mal înstrăinată,
Şi Graur se afundă în zarea nourată.

IV

Prin valurĭ spumegoase ce 'n gĭuru-ĭ se alină
Cântând o melodie simfonică, marină,
Ajunge Lia grabnic la insula dorită,
A căreĭ earbă vie cu raze-ĭ altoită.
Copila în haĭne mândre de fiŭ împěrătesc
S'afundă în lumină, dar chipu-ĭ îngeresc,
Dar mersu-ĭ plin de farmec, cu pas legănător,
O spun maĭ mult că-ĭ fată decât că e fecĭor.

www.dacoromanica.ro

Ea intră în palatul acel de feerie
Cu inima 'n bătae de dulce bucurie,
Dorind ca să 'ntîlnească, temênd de-a întâlnì
Pe-acel care-aŭ vrăjit-o aicea de-a venì,
Şi cată că zăreşte a luĭ bătrână mamă
Cu genele căzute pe ochĭ ca o naframă!

De când nu erà încă pămîntul care este,
De când tot ce e 'n lume erà numaĭ poveste
Şi raza de lumină şi razele căldureĭ
Eraŭ comorĭ ascunse în haosul natureĭ,
A splendiduluĭ soare ferice născătoare
Trăeşte 'n luminoasă şi magică splendoare.
Dar tristă şi orbiti de vecĭnica-ĭ lucire
Acum ea nu maĭ poate pe soare să-l admire,
Şi-ĭ este scris de soartă atuncĭ numaĭ să vadă,
Când fiul eĭ în cursă ar fi expus să cadă.

Sermana 'ncet aude sunând pasurĭ străine,
Tresare şi întreabă: „Ce om, ce fiară, cine
„Aŭ îndrăznit să vie aice, şĭ-a pătrunde
„In locurĭ necălcate de pas de om; pe unde
„Nicĭ paserea măeastră a trece nu 'ndrăzneşte,
„Nicĭ doru 'n rătăcire perdut, nu se opreşte?“
Copila tremurândă s'apropie şi zice:
„Sînt om cu gândurĭ blânde venit din lume-aice.“

www.dacoromanica.ro

„De eştĭ fecĭor, replică bătrâna îngrijită,
„Să-ţĭ fie calea floare şi urma înflorită,
„Şi 'n vĭaţă să aĭ parte de soacră ĭubitoare
„Şi de nevastă dulce, frumoasă, zimbitoare;
„Ear dacă eştĭ tu fată, precum te-arată glasul,
„Pe urma ta uşoară întoarce-ţĭ ĭute pasul
„Şi peĭ din aste locurĭ ne-atinse şi curate,
„Domnite de-al meŭ soare, copil fără păcate!"

. . . .

Copila spăĭmîntată cu dorul eĭ se ceartă,
Ar vrea, ar vrea să fugă, dar inima n'o eartă;
Când eată că s'aude în lunga depărtare
De caĭ venind spre casă voĭoasa nechezare,
Şi eată că palatul se umple de odată
Cu zilnica lumină din lume adunată;
Căcĭ soarele apune lăsând de-alung pe cerurĭ
Clipirile de stele ş'a umbrelor misterurĭ.
El vine şi apare atât de luminos
Că 'ntunecă vederea cu chipul săŭ frumos.
—„Bine-aĭ venit, copile, de mult înstrăinat!"
Îĭ zice blânda mamă c'un dulce sărutat.
„Te bucură de oaspe venit de pre pămînt,
„Un oaspe blând la suflet şi gingaş la cuvînt."

In gĭuru-ĭ mândrul soare se uĭtă cu mirare...
El vede şi nu crede, îĭ pare că îĭ pare

www.dacoromanica.ro

Şi simte-un neastîmpĕr în inama-ĭ vergină
Sub galişa ochire a feteĭ ce suspină.
Apoĭ, luând de mână pe Lia tremurândă:
„Orĭ cine-aĭ fi, el zice, fiinţă, tu, plăpândă!
„Durerea omenească în vecĭ să nu te-ajungă,
„Şi fie-ţĭ scurt necazul şi fericirea lungă!
„Pe florĭ de primăvară obrazu-ţĭ să se culce,
„Şi fie-ţĭ dulce vĭaţa şi moartea fie-ţĭ dulce!"
  Copila îl ascultă perdută în estaz,
Cu zimbetul pe buze, cu lacrimĭ pe obraz,
Şi zice: „Mândre soare! lăsat-am scumpa ţară
„Şi casa părintească în timp de primăvară,
„Cu dor să vin la tine, de-aproape să te-admir;
„Şi 'n calea mea grăit-am cu florĭ de trandafir,
„Cu rîurĭ şi cu nourĭ, cu fluturĭ şi cu stele;
„Grăit-am şi cu vulturĭ, cu şoĭmĭ, cu rondunele,
„Cu tot ce puteà 'n lume de tine să-mĭ grăească,
„Ş'acum îţĭ zic eŭ ţie în limba omenească:
„Minune mult ĭubită! Lumină de lumine!
„Ah! inima mĕ poartă să staŭ în vecĭ cu tine!"

  Şi soarele şi Lia, păreche de ĭubire,
In ochĭ aprinşĭ de dorurĭ înneac'a lor privire,
Zimbind unul la altul cu 'nduĭoşire multă.
Ear mama ce nu-ĭ vede, dar care îĭ ascultă,

www.dacoromanica.ro

Grăind cu mintea, zice: „Să fiŭ oare 'nşelată?
„Acest străin să fie oare fecĭor saŭ fată?
„El are glasul dulce, prea dulce, prea duĭos
„De când aŭ dat cu ochiĭ de fiul meŭ frumos!"
Apoĭ maĭ stând pe gândurĭ, adaoge 'n tristeţă:
„Ah! unde-mĭ e vederea din dalba tinereţă!..
„Amar de cine are pe ochĭ un negru nor
„Când inima presimte!.. E fată saŭ fecĭor?..
„La noapte voiŭ aşterne în patu-ĭ albe florĭ;
„De-a fi bărbat, sub dînsul perĭ-vor până 'n zorĭ,
„Ear de-a fi fată, ele, de sinul eĭ lipite
„In faptul dimineţiĭ vor fi maĭ înflorite."
Bătrâna 'n neastâmpĕr se duce şovăind
Condusă de-a eĭ cârjă prin noapte pipăind.

Atuncĭ voĭosul soare, simţind o nouă vĭaţă,
O ĭea pe Lia 'n braţe şi o sărută 'n faţă
Şi-ĭ zice cu 'nfocare: „Iubita mea mireasă,
„In lumea pămînteană aĭ fost împĕrăteasă,
„De-acum, tot împreună gustând cerescul bine,
„Eŭ luminà-voiŭ cerul şi tu, dragă, pe mine."
Copila varsă lacrimĭ; uĭmită ea simţeşte
Că inima-ĭ ferice în sinu-ĭ se topeşte
Ca ziua cea de vară când razele se scurg
Topindu-se în umbra adâncă din amurg.
Şi ast-fel drăgălaşiĭ de-a lor ĭubirĭ aŭ parte...
Ear când le spune noaptea că-ĭ timp a se desparte,

www.dacoromanica.ro

Ca noaptea cea de vară ce repede dispare
Topindu-se 'n lumina luĭ Soarele-răsare,
Nicĭ unul n'are gândul să facă începutul,
Să rupă lanţul taĭnic ce-ĭ leagă cu sărutul!

V

A doua zi, pe timpul minunilor visate,
Când faptul dimineţiĭ la uşa nopţiĭ bate,
Bătrâna mamă, trează de grija ce-o domină,
Simţeşte că e 'n lume o stranie lumină.
Ea merge cu grăbire la patul unde crede
C'aŭ trebuit să doarmă străinul... şi ea vede
(Căcĭ dragostea de mamă o face-acum să vadă),
Ea vede 'n aşternutu-ĭ florĭ viĭ ca 'ntr'o livadă.
„Ah! zice cu durere; nicĭ una nu-ĭ uscată!
„Nicĭ una vestezită! Străinul oaspe-ĭ fată!"
Apoĭ, în tulburarea-ĭ de crudă presimţire,
Inalţă ochi 'n cerurĭ şi vede cu-oţerire...
Ce vede?
Pe zenitul adînc, înflăcărat,
Măreţul soare plană! şi caru-ĭ înhamat
Cu noue caĭ de raze ce 'n spaţiŭ l'aŭ răpit,
Cutrieră ceresoul întins nemărginit.
Sbor caiĭ lăsând rîurĭ de foc în urma lor
Şi frîele scăpate de-alung în aer sbor;

www.dacoromanica.ro

Ear Soarele ferice, dând lumilor' uĭtare,
Cu Lia legănată pe sînul luĭ apare,
Şi lumile cuprinse de flacărĭ arzĕtoare
Privesc în îngrozire alt soare lângă soare...
„Blăstem!“ strigă bătrâna, „blăstem de capul tĕŭ
„Tu care-mĭ răpeştĭ vĭaţa, răpind pe fiul meŭ!“
Şi mama cade moartă!
Ea cade! dar urgia,
Dar cruntul blăstem sboară, se sue pân' la Lia,
Ş'a soareluĭ mireasă lovită, fulgerată,
Din cerurĭ cade 'n mare lucind ca o săgeată.

. . . .

Ah! mare ĭ-a fost visul şi scurtă fericirea!
Ĭubirea ĭ-aŭ dat moartea, şi moartea nemurirea!
Ear sufletu ĭ ferice luat-aŭ forma vie
De-o mică, drăgălaşă, duĭoasă Cĭocârlie,
Ce vecĭnic către soare se 'nalţă 'n adorare
Chemându-l, primăvara, cu dulcea eĭ cântare!

1875, Maiŭ.

www.dacoromanica.ro

XIV

VLAD ȚEPEȘ ȘI STEJARUL

Tîrgoviștea e 'n larmă în zi de Paștĭ cu soare!
Vlad Țepeș încruntatul ĭ-aŭ pus o cingătoare,
O cingătoare largă de oamenĭ înțepațĭ,
Bătrânĭ cu barbe albe, călugărĭ, junĭ bărbațĭ.
Smunciţĭ de la ospeţe, din horĭ, din veselie,
Ș'acum umplând văzduhul de-o vastă agonie!

Privindu-ĭ, mândrul soare în norĭ de sânge-apune!
Ear Țepeș, nu departe, sub un stejar se pune
Pe-o culme, se întinde la umbră și admiră
In ziua de 'nviere orașul cum espiră,

www.dacoromanica.ro

Şi cum, gemênd sermanii în chin şi 'n foc de sete
Apar pe zarea roşe în negre siluete.

Şi rîde, cumplit rîde calăul ne 'mpăcat !

Superb, strămoş de codri, cu frunze 'ncoronat,
Stejarul, remas singur pe câmpul de năgară,
Se pare o fantasmă din lumea legendară,
O moaşte uriaşă din codrul dărămat!
In secolul ce trece perdut, înstrăinat,
Uitat de coasa morţiĭ pe ţĕrmul scurteĭ vieţĭ,
El are maiestatea augusteĭ bătrâneţĭ.
Un cârd de vulturĭ agerĭ în frunza luĭ s'ascund,
Furtunele cumplite în ea se perd afund,
Şi aprigul cutremur de munţĭ resturnător
Îĭ pare-un fior moale ce-l zgudue uşor.
Cu cât se 'ntinde noaptea în giurul eĭ luceşte;
Cu cât în giuru-ĭ creşte pustiul, şi el creşte.
Picioarele-ĭ sînt prinse în ţerna mormîntală,
Dar fruntea-ĭ luminată de raza imortală.
Păstorul de la munte şi omul de ogor
Se 'nchină luĭ şi 'n faţă-ĭ grăesc încetişor,
Căcĭ umbra luĭ cuprinde treĭ seculĭ de misterurĭ,
Căcĭ trunchiu-ĭ o coloană dintre pămînt şi cerurĭ,
Căcĭ prin frunzişu-ĭ verde un vuet lung resună
Ce pare că şopteşte de gloria străbună.
Vlad Ţepeş il priveşte şi zice cu gând rĕŭ:
„Ce de maĭ ţepĭ aş face, stejar, din codrul tĕŭ!"

www.dacoromanica.ro

Atuncĭ, ca nicĭ odată, gigantul s'aŭ uĭmit!
De-un lung fior în freamăt frunzişul a vuit,
Ş'un glas de altă lume adînc pětrunzător
A zis:
„O tu, Vlad Ţepeş! hain cutezător!
„Treĭ seculĭ sunt, treĭ seculĭ de când voĭosul soare
„Revarsă peste mine cereasca luĭ splendoare!
„Treĭ seculĭ am dat umbră şi dulce adăpost
„La lumea care este, la lumea care-a fost,
„La oamenĭ şi la feare!... dar om aşa cumplit,
„Ear fear'aşa ca tine eŭ încă n'am umbrit!
„Tu aĭ în loc de suflet o ĭazmă neagră, care
„Pe cruntul Satan însuşĭ l-ar pune în mirare,
„Ear gândul těŭ nu vede a tale fapte rele.
„Cum nu se vede noaptea orbită, fără stele!

„Şi însă eştĭ puternic, eştĭ Domn păstor de turmă!
„Ar fi să înflorească pămîntul pe-a ta urmă;
„Dar nu! când te-arăţĭ lumiĭ, în sin copilul plânge;
„Când rîzĭ, a tale gingenĭ se věd roşind de sânge;
„Ş'orĭ unde îţĭ ducĭ paşiĭ, o buhă cŭ-al eĭ sbor
„Punêndu-se drept soare, te 'ntunecă de-un nor!
„O! timp, al meŭ tovarěş, o! timp neodihnit,
„Secerător de oamenĭ! sub mine aĭ privit
„Pe Domnul Negru-Vodă cu stemă 'ncoronat
„Când în această ţeară el a descălecat,

www.dacoromanica.ro

„Om verde, Român neaoș, măsurător de lume,
„Ce vrea pe-a eĭ măsură ca să-șĭ croească'un nume!
„Aĭ maĭ privit aice pe Mircea cel bătrân
„Sub un nămol de laurĭ culcat pe-un pat de fîn,
„Dormind cu fața blândă și 'n vis încă vĕzênd
„Pe Baĭazed în fugă prin Dunăre trecând.
„Atuncĭ din al meŭ codru ĭubit și respectat
„Mult lemn de ghĭoage, arce, voĭnicilor am dat.
„Căcĭ pe atuncĭ, când țeara sunà de crunte larme,
„Stejarul cu voĭnicul erà frate de arme,
„Ear codriĭ, cetățĭ unde mânațĭ de a lor soarte,
„Româniĭ găsĭaŭ vĭață, dușmaniĭ găsĭaŭ moarte!
„Ș'acum eŭ, martur falnic de-atâtea fapte marĭ,
„Eŭ care port în ghindă-mĭ un codru de stejarĭ,
„Eŭ care port pe umerĭ trecutul luminat,
„Eŭ să mĕ vĕd acuma de-un verme-amenințat!..
„In lăturĭ fiară cruntă cu negru cer-de-gură,
„Tu spurcĭ umbra mea sacră cŭ-a ta hidoasă ură!
„In lăturĭ, Țepelușe!.. un arbor viŭ ca mine
Nu crește gigant falnic pentr'un pitic ca tine!“

Vlad Țepeș se încruntă! în oarba luĭ turbare
Tresare, se repede, lovește 'n trunchiul tare,
Dar, umilit, el cade și scapă gĭos pumnarul...
Cu-o frunză vestejită l-aŭ pălmuit stejarul!

Mirceștĭ, 1874.

www.dacoromanica.ro

XV

LEGENDA LĂCRĂMIOAREI

I

Jn raiŭ nicĭ o minune plăcută nu lipsĭà.
Văzduhul lin, recoare, a crinĭ amirosĭà,

Căcĭ albele potire în vecĭ tot înflorite
Scoteaŭ din a lor sinurĭ arome nesfîrşite.

Lumina erà moale şi 'ndemnătoare şopţiĭ.
Nicĭ noaptea urmà zileĭ, nicĭ ziua urmà nopţiĭ.

www.dacoromanica.ro

Prin arborĭ cântaŭ paserĭ, prin aer sburaŭ îngerĭ,
Si nu găsĭaŭ resunet în el a lumeĭ plângerĭ;

Căcĭ scris erà pe cerurĭ pe frunze şi pe unde:
„Nicĭ umbră de durere aice nu pătrunde."

Pe malurĭ verzĭ, frumoase, de rîurĭ limpezite
Staŭ sufletele blânde, ĭubinde, fericite,

Gustând în linişțire cerească veselie
Ce 'n fie-care clipă cuprinde-o vecĭnicie.

Dulce-adăpost de pace, grădină 'ncântătoare...
Aveà orĭ-ce minune, dar îĭ lipsĭà o floare.

II

Şi eată că soseşte un oaspe de pe lume,
Un suflet alb şi tînĕr pe-un nor de dulcĭ parfume;

Ear sufletele toate îĭ es luĭ înainte,
Primindu-l cu zimbire, cu gingaşe cuvinte,

www.dacoromanica.ro

Şi-ĭ zic: „In raĭul nostru bine-aĭ sosit, copile!
„Curînd plecaşĭ din vĭaţă! Nu plângĭ a tale zile?"

—„Nu, căcĭ am dat o clipă de vĭaţă trecătoare
„Pe alta maĭ ferice şi 'n vecĭ neperitoare."

—„Şi nu-ţĭ e dor acuma de lumea pămîntească?"
—„Nu, căcĭ maĭ mult îmĭ place întinderea cerească."

—„Cum? Nu laşĭ nicĭ o jale pe urma ta duĭoasă?"
—„Ah! las o mamă scumpă, o mamă drăgăstoasă,
„Şi vecĭnic după dînsa voĭŭ plânge cu durere!"

Zicând, copilul plânge lipsit de mângăere,
Şi lacrimile-ĭ calde se schimbă 'n Lăcrimĭoare,

De-atuncĭ nu maĭ e lipsă în raĭŭ de nicĭ o floare!

www.dacoromanica.ro

XVI

CUZA VODĂ

3/15 MAIŬ 1873

Vĕzutu-te-am în pace suind scara măririĭ
Şi 'n pace luând calea aŭgust'a nemuririĭ,
O! scump amic, Domn mare, o! nume cu splendoare
Sădit pe miriade de libere ogoare!

O clipă apărut-aĭ în plaĭul vecĭniciei'
Şi vecĭnice marĭ fapte lăsat-aĭ Românieĭ,
Nălţând din părăsire antica-ĭ demnitate
Prin magica *Unire* şi sacra *Libertate*.

www.dacoromanica.ro

Ca norul plin de mană ce trece şi revarsă
O ploae roditoare pe brazda care-ĭ arsă,
Şi stând, apoĭ de-o parte, în urma luĭ priveşte
Cum brazda se deschide şi câmpul înfloreşte;

Aşa şi tu din ceruri aĭ dulcea mângăere
Să vezĭ a ţĕriĭ tale frumoasă re'nviere,
Tu ce-aĭ stêrpit cu sceptrul, unealtă de rodire
Din suflete şi câmpurĭ seminţa de şerbire.

Acum te odihneşte gustând eterna pace
In taĭna maĭestoasă a morţiĭ care tace,
Lăsând o lume 'ntreagă la Tine să gândească
Ş'a ta legendă, *Cuza!* cu falĭ s'o rostească...

Sînt nume destinate, ca numele tĕŭ mare,
Să stee neclintite pe-a timpuluĭ hotare
Şi vecĭnic să răspândă o falnică lumină
Pe seculiĭ ce 'n brumă, trecând, li se închină.

Ruginoasa.

www.dacoromanica.ro

XVII

CÂNTICUL GINTEI LATINE

Latina gintă e regină
Intr'ale lumei ginte marĭ;
Ea poartă 'n frunte-o stea divină
Lucind prin timpiĭ secularĭ.
Menirea eĭ tot înainte
Măreţ îndreaptă paşiĭ sĕĭ.
Ea merge 'n capul altor ginte
Vĕrsând lumină 'n urma eĭ.

Latina gintă e vergină
Cu farmec dulce, răpitor;

www.dacoromanica.ro

Străinu 'n cale-ĭ se înclină
Şi pe genunchĭ cade cu dor.
Frumoasă, vie, zimbitoare,
Sub cer senin, în aer cald,
Ea se mirează 'n splendid soare,
Se scaldă 'n marea de smarald.

Latina gintă are parte
De-ale pămîntuluĭ comorĭ
Şi mult voĭos ea le împarte
Cu cele-lalte-a eĭ surorĭ,
Dar e teribilă 'n mânie
Când braţul eĭ liberator
Loveşte în cruda tiranie
Şi luptă pentrŭ-al sĕŭ onor.

In ziua cea de judecată
Când, faţă 'n cer cu Domnul sfînt,
Latina gint'a fi întrebată
Ce aŭ făcut pe-acest pămînt?
Ea va rĕspunde sus şi tare:
„O! Doamne 'n lume cât am stat,
„In ochiĭ sĕĭ plinĭ de-admirare
„Pe tine te-am representat!"

Mirceştĭ.

www.dacoromanica.ro

XVIII

RĂPIREA BUCOVINEÏ

I

Ceahleŭ! bătrân gigante al munţilor Carpaţĭ!
Priveşte peste noriĭ în juru-ţĭ adunaţĭ
Ce sgomot, ce contraste pe laturile tale:
De-oparte veselie, de alta lungă jale!

Austria, imperiŭ al căruĭ vultur mare
Rotundul glob şi sceptrul îĭ ţine strînşĭ 'n ghĭare;
Austria ce vede foind l'a eĭ picĭoare
Un roiŭ în nĕastîmpĕr de marĭ şi micĭ popoare,
Şi poartă cu mândrie coroana cesarină
La care-însuşĭ Carpaţiĭ şi Dunărea se 'nchină;
Austria ferice azĭ e în sĕrbătoare!

www.dacoromanica.ro

Armatele-ĭ deprinse a fi învingătoare
Desfăşură largĭ steagurĭ de falnică paradă
Sub cerul Bucovineĭ ce geme, tristă pradă...
Soldaţi 'n uniforme ferite de-orĭ ce pete
Se 'nşiră ca un codru de puştĭ, de baĭonete,
Atât de îngrijite cât par, lucind la soare,
Un arsenal simetric de arme-încă fecĭoare.
Vitejiĭ poartă 'n frunte crengĭ verzĭ ce se îndoae
Ca laurĭ blânzĭ de pace în lipsă de rĕsboae.
Eĭ staŭ în liniĭ drepte şi armele presentă
La şefĭ mulĭaţĭ în aur, înfăşuraţĭ în lentă
Şi gârboviţĭ sub sarcinĭ de fapte glorioase.

Aproape sburdă 'n sgomot scadroane numeroase
De bravĭ Husarĭ, Centaurĭ, ĭuţĭ-fugătorĭ, mult sprinteni.
Cu aripĭ la copite şi la picĭoare pintenĭ.
Sleiţĭ pe caĭ de frunte şi stând în rangurĭ drept,
Eĭ par în nerăbdare să ĭee lumea 'n pept.

Maghĭarul rĕsucеşte mustaţa-ĭ cătrănită,
Ĭar calu-ĭ muşcă frîul sub buza luĭ strunită,
Avênd unul cu altul o taĭnică rudire
Prin dorul ce frămîntă sĕlbatica lor fire.
Privindu-ĭ, staĭ pe gândurĭ şi 'ntrebĭ de 'nobilează
Calul pe om, saŭ omul pe cal îl completează,

www.dacoromanica.ro

La dreapta se văd tunuri în rînd lucind de-oparte,
Deprinse a svârlì moartea în dușmani de departe.
Aspectul lor e crâncen, grav, amenințător,
Căci moartea locuește ascunsă 'n sînul lor;
Ĭar gura-le e gata din pept s'arunce 'n vînt
O salvă triumfală saŭ salvă de mormînt.

Și 'n laturi și'mprejurul puternicei armate
Se 'ndeas' o gloată oarbă de tipuri variate:
Nemți, Leși, Rusnaci și Unguri, babelică mulțime
Pătată, 'nădnșită de neagra Evreime.
Toți pleacă a lor frunte pe când în catedrală
Se 'nalță Te-Deumul la sfera ideală.
Toți sînt în așteptare...
De-odat' un freamăt sboară
De-alungul prin oștime și 'n gloată se străcoară.
Un semn! Comanda trece prin rangurile dese,
Tamburele răsună și muzicile-alese
Intoană mari fanfare ce se unesc în sunet
Cŭ-a clopotelor svonuri, cŭ-a tunurilor tunet.

Electrică scântee pătrunde lumea toată.
Un glas de mii de glasuri, un ura lung de gloată
Esprimă 'n limbi diverse naive 'entusiasmuri...
Delirul Evreimei ajunge pân' la spasmuri!

www.dacoromanica.ro

Dar ce serbează ast-fel Austria cu fală?
Serbeaz'al unuĭ eroŭ vr'o faptă imortală,
Saŭ ziua unuĭ Cesar, saŭ noue, marĭ victoriĭ
Ce-aŭ coronat armata cu marĭ şi noue gloriĭ?

II

Ceahlĕule, vecine cŭ-a ceruluĭ minunĭ,
Vechiŭ martur de ale lumeĭ clipeştĭ deşertăcĭunĭ!
Respunde din nălţime: De ce astă serbare
Deşteaptă în Suceava o lungă văetare,
Un plîns de-amărăcĭune,un gemĕt de morminte,
Un noŭ fior de moarte prin moartele-oseminte?
A clopotelor tonurĭ metalice, pompoase,
De ce trezesc în Putna resunete duĭoase?
De ce tresarst ejariĭ c'un freamĕt de oştire?
De ce Românul simte o cruntă oţerire?
De ce măreaţa umbr'a luĭ Stefam, sus pe munte,
Cu gĭulgiul seŭ de secolĭ s'acopere pe frunte?

„Austria serbează cu vîlfă maĭestoasă
„A tristeĭ Bucovine răpire dureroasă
„Prin frauda infamă ş'a Turculuĭ vînzare!..
„E jubileŭ de moarte, căcĭ preţul de trădare
„S'aŭ numĕrat de racla luĭ Ghica Domn, ucis!.
„Şi astă-zĭ pe-acea crimă un secol s'aŭ închis."

www.dacoromanica.ro

Inchis?... Noĭ îl deschidem!... şi adevĕrul sfînt
Chemat, la glasul ţeriĭ se 'nalţă din mormînt.
Fantasmă sîngerândă, la lume el apare
Să spue a luĭ Ghica română protestare
In ziua mult nefastă când tristă, umilită,
Moldova de-a eĭ soră fu silnic deslipită;
Să spue făr-de-legea aceluĭ laş Vizir,
Unealtă de peire a Domnuluĭ martir,
Ce 'n setea luĭ de aur jertfit-aŭ lăcomieĭ
O sculă din coroana antic'a RomânieĭI!

Victimă neferice înaltelor trădărĭ,
Azĭ este începutul a taleĭ resbunărĭ,
O! Ghica, nume sacru ce astăzĭ rĕaparĭ
Ca vecĭnică sentenţă a găzilor barbarĭ!

Priveşte-o! mare umbră, din boltele senine,
In astă zi de doliŭ când miĭ de limbĭ străine,
Creştinĭ legaţĭ cu Iuda în stranie unire,
Serbeaz'a Bucovineĭ modernă restignire.
Priveşte: Noĭ cu jale, supuşĭ acum tacereĭ,
Venim ca să-ţĭ aducem ofrandele dureriĭ,
Venim să vĕrsăm lacrimĭ ce inima le plânge
Pe locul unde curs-aŭ, o! Doamne, al tĕŭ sânge!

www.dacoromanica.ro

III

Istoria înscrie tot ce-aŭ vĕzut şi vede,
Ea zice: Românie, în cerurĭ te încrede,
Căcĭ lacrimile calde de-un neam întreg vĕrsate
Rodesc jos Dreptul sacru şi sus nalta Dreptate.
Decĭ, umbră maĭestoasă, te 'ntoarce spre hotare
Ş'acum, după un secol trecut, zi cu glas tare:

„Tu, scumpă Bucovină, odraslă românească!
„Tu, cuĭbul vitejieĭ, tu, fală strămoşească!
„Rĕspunde'n faţa lumeĭ cŭ-a ta despreţuire
„Acelor ce aclamă a ta nenorocire.
„Evreiĭ te insultă l'a soareluĭ lumină
„Ca pe un şoĭm ce-l roade o lacomă vermină.
„Eĭ rîd de tine astă-zĭ crezĕnd c'a lor grămadă
„De-acum pe vecĭnicie te face a lor pradă.
„Dar nu te pot ajunge insultele profane
„Când eştĭ vlăstarea, fiĭca cohortelor romane;
„Când, falnic rezemată pe vechile mormînturĭ,
„Păstrezĭ în al teŭ suflet anticele avînturĭ;
„Când fie-care arbor din codri-ţĭ fioroşĭ
„Cuprinde o legendă din timpiĭ glorioşĭ,
„Când fie-care stâncă, şi plaiŭ, şi rîŭ, şi nume
„Atestă că nu pĭere romana gintă 'n lume!

www.dacoromanica.ro

„Prin aer câte-odată se văd trecând în sbor
„Lungĭ cârdurĭ de corbĭ negri cu svon cronoănitor.
„Flămânzĭ, eĭ cad pe câmpurĭ, se cred stăpânĭ
pe ţeară,
„Dar e destul să vadă un uliŭ ca să peară.
„Pe cerĭurile-albastre adese-orĭ s'adună
„Troene 'ntunecoase de negri norĭ ce tună.
„Se pare c'aŭ să verse potopul pe pămînt,
„Dar ca să-ĭ risipească ce trebue?... un vînt!“

Venì-va ziua sfîntă când vîntul mîntuireĭ
Va duce corbĭ şi nourĭ pe calea pribegireĭ,
Şi cerul ţĕriĭ noastre ĭar fi-va nepătat
Şi limpede ca ochĭul de lacrimă spălat.
Ĭar pân'atuncĭ, o! Doamne, dacă-ĭ permis să rîdă
De codrul vechiŭ şi caoru prădalnica omidă,
Huleascǎ Evreimea fanatică, duşmană,
Uĭtând Ierusalimul, uĭtând spada romană!
Şi marele imperiŭ aclame cu trufie
Un act care atristă pe 'ntreaga Românie!
Ordone umilirea simţireĭ creştineştĭ
Ca să complacă ureĭ şi turbeĭ Evreeştĭ,
Şi facă să resune văzduhul de fanfare,
De clopote, de tunurĭ, de crâncena serbare.

www.dacoromanica.ro

Zadarnic! acel sgomot cât de puternic fie
Nu 'mpedecă pe bronzu-ĭ istoria să 'nscrie,
Pe lâng'a lumeĭ fapte infame, saŭ sublime,
O fraudă, o crimă şi două marĭ victime!

www.dacoromanica.ro

XIX

HODJA MURAD PAŞA

VIZIRUL SULTANULUĬ AHMED. 1604.

Hodja Murad, Vizirul Sultanuluĭ Ahmet,
Aveà treĭ fiĭ resboĭnicĭ vestiţĭ : Ghĭun, Ild, Djennet,
Treĭ şoĭmĭ, treĭ leĭ, treĭ fulgerĭ, treĭ florĭ din
toamna vĭeţiĭ,
Iubirea, mângăerea şi fala bătrâneţiĭ
Când îĭ privĭà în pace la umbră adormiţĭ,
Curgeaŭ duĭoase lacrimĭ din ochiĭ luĭ ţintiţĭ
Şi 'n inima-ĭ de tată, plăpândă, simţitoare,
Ca 'n raĭul luĭ Mohamed erà dulce recoare ;

www.dacoromanica.ro

Ear când, vitejĭ, în focurĭ se aruncaŭ tustreĭ,
Işĭ netezĭà el barba zicând : Eĭ sînt aĭ meĭ !

Mult timp Murad în lupte tocindu-şĭ ĭataganul
Mărise, apĕrase întreg Aliotmanul.
Si 'n Asia supusă clădind movilĭ de morţĭ,
Luase titlul falnic de *Spada 'Nalteĭ Porţĭ*.
Poporul însă, prada urgieĭ, ce-l vĕzuse
Săpând gropĭ largĭ şi dese pe care le umpluse
Cu sute, miĭ cadavre, toate aşezate 'n snopĭ,
Maĭ drept îl poreclise : *Crunt săpător de gropĭ...*

Intr'unul din acele resboae sângeroase
In care moartea oarbă coseà cu miĭ de coase,
Pe locul ce se 'ntinde în jur de Dĭarbekir,
Alăturea cŭ-o groapă şedeà asprul Vizir.
In faţă Enicerĭĭ, mult crâncenă potae,
Păzĭaŭ o tristă gloată de robĭ prinşĭ în bătae,
Meniţĭ să umple groapa cu trupurile lor
Sub apriga privire luĭ Hodja 'nvingător.

Opt-zecĭ de anĭ pe umerĭ şi splendida ĭ armură
Plecaŭ sub grea povară măreaţa luĭ statură,
Dar ochiĭ sĕĭ în flacărĭ luceaŭ şi alergaŭ
La fiiĭ luĭ ce 'n zare pe duşmanĭ alungaŭ,

www.dacoromanica.ro

Şi răpide din zare veniaŭ să s'odihnească
Pe trista hecatombă din groapa vizirească.
Calăiĭ, roşĭ de sânge, la semnu-ĭ se 'ndemnaŭ,
Pe robiĭ toţĭ de-a rîndul îĭ descăpăţinaŭ
Şi trupurile calde ce îmbĕtaŭ omorul
Cădeaŭ în groapa largă împinse cu piciorul;
Iar Hodja, fără milă la strigăt de aman,
Rostià cu glas fanatic verseturĭ din Coran...

Eat'un Spahiŭ călare ce trece 'n răpegiune
Cu 'un prunc culcat pe braţe-ĭ, frumos ca o minune
Vizirul îl zăreşte şi 'ntreabă pe Spahiŭ:
„Unde-aĭ găsit, Hassane, odorul acest viŭ?"
Hassan plecat depune pe câmpul ud de sânge
Copilul, rod în floare, ce tremură şi plânge,
Se 'nchină şi rĕspunde: „Găsitu-l-am sub cort,
„Lipit de al sĕŭ tată creştin, în luptă mort".
Vizirul se încruntă; el strigà: „A! muiere!
„De şerpĭ plinĭ de otravă aĭ milă şi durere?
„Ucide-l...

—„Eŭ?" replică Spahiul revoltat,
„Eŭ să ucid orfanul la sînul meŭ purtat?
„L-am dăruit cu zile, şi vreĭ să-mĭ întorc darul?
„L'am sărutat, ş'acuma să'nfig în el pugnarul?
„Allah! în care timpurĭ ajuns-am noĭ de viĭ,
„Bătrâniĭ dac'ordonă ucciderĭ de copiĭ?

www.dacoromanica.ro

„Allah, Allah! cum poate o frunte maĭestoasă
„Să 'ncuĭbe-o cugetare atât de fioroasă?
„Cum?... barb'atât de albă şi cuget înăsprit?
„Cum?... tu, Vizir! tu, hodje! şi ochĭul tĕŭ orbit
„Nu vede 'n pruncul fraged un oaspe de ĭubire
„Sacrat prin inocenţă şi prin nenorocire?
„Blăstem pe a ta gură! blăstem pe gândul tĕŭ
„Copil cine ucide îşĭ perde neamul sĕŭ!"

Spahiul nobil saltă pe cal şi 'n câmp dispare,
Lăsând în minţĭ şi inimĭ o rece 'nfiorare,
Ear micul înger cheamă, oftând, cu jalnic glas
Pe tata luĭ, sermanul! departe-acum remas.

Vizirul stăpâneşte mânia luĭ ferbinte,
Zicând: „Nefericitul Hassan! e scos din minte!"
Apoĭ către Cĭauşiĭ cu nume de Caplanĭ:
„Din voĭ care voeşte cincĭ-zecĭ de pungĭ de banĭ
„Pe-acest puĭŭ de năpârcă să vie să-l omoare!"
Ciauşiĭ respund: „Leul nu calcă pe o floare!"

Vizirul zice ĭară: „Solacĭ, Spahĭĭ, Neferĭ,
„Voĭ toţĭ vultanĭ de pradă, voĭ aprigĭ Eniceri,
„Vĕ daŭ a mele haĭne, vĕ daŭ a mea comoară,
„Şi sabia-mĭ şi cortul şi calul meŭ ce sboară,

www.dacoromanica.ro

„De mi-ţĭ ucide-acuma pe-acest prunc de ghĭaur...“
Toţĭ staŭ în neclintire ca statuĭ împrejur.

Un singur, calăŭ negru, cu buze sângerate,
Cu peptul gol, cu braţe lungĭ, groase, încordate,
S'apropie în grabă de bĭetul copilaş;
Dar pruncul la el cată atât de drăgălaş
Ş'atât de blând, drăguţul, calăuluĭ zimbeşte,
Cât negrul scapă arma din mână, se uĭmeşte
Şi fuge cŭ-oţerire, nebun, răcnind: „Nu vreŭ
„Nicĭ haĭne, nicĭ comoară!... maĭ bine să mor eŭ!“

Atuncĭ Vizirul, tigru turbat de a sa ură,
Scărşnind din dinţĭ selbatic, făcând clăbucĭ la gură,
Se scoală în pioĭoare teribil, nalt, semeţ,
Şi fulgeră armata c'un ochiŭ plin de dispreţ.
El strigă: „O! nemernicĭ, o! tristă seminţie!
„Arslaniĭ luĭ Mohamed cu cânĭ aŭ prins frăţie!
„Mişeĭ cu pept de taurĭ şi inimă de mĭeĭ,
„Lupĭ fără dinţĭ în gingenĭ! Mişeĭ, mişeĭ, mişeĭ!
„Un slab copil de lapte, un fir de earbă crudă
„Vĕ frânge 'n mână pala de sânge încă udă?...
„Uĭtaţĭ c'aceastâ fiară cu chip viclean şi blând
„Menită-ĭ ca să crească precum un negru gând,
„Un gând de răsvrătire, un gând de resbunare?...
„Amar de capul vostru când fear'a creşte mare!

www.dacoromanica.ro

„O! sfânt Profet! fiĭ martur din lumile cereştĭ
„Că singur eŭ, eŭ singur în zile bătrîneştĭ
„Respect şi-ţĭ apĕr legea de limbile pizmaşe
„Sdrobind în oŭ pe şearpe şi pe ghĭaur în faşe!.."
El zice, se repede ş'apucă blasfemând
Cu mâna-ĭ tremurândă copilul tremurând
Infige-a sale unghiĭ în carnea luĭ de spumă
Şi pe-ale gropiĭ marginĭ îl pleacă şi-l zugrumă!..

Grozav spectacol! Cerul se'ntunecă de-un nor!..
Copilu 'n sînul morţeĭ adoarme zîmbitor
Şi sufletu-ĭ se 'nalţă l'a ceruluĭ altare,
Ear Hodja fanaticul remâne 'n exaltare!...
Dar eată că pe câmpul de sânge aburind
Se văd treĭ caĭ în fugă sărind şi târăind
Treĭ palide cadavre a treĭ vitejĭ de oaste
Străpunşĭ de iatagane în pepturĭ şi în coaste.
Eĭ vin din zarea roşă nebunĭ, înspăĭmîntaţĭ
De morţiĭ ce-ĭ urmează prin ţernă resturnaţĭ
Ş'alăture de groapă eĭ se opresc... De-odată
Un răcnet se ridică, şi 'n groapa blăstemată
Mort cade cruntul Hodje, vizirul luĭ Ahmet.

Acele treĭ cadavre eraŭ: Ghĭun, Ild, Djennet!

Mirceştĭ, Ianuarie, 1876

XX

GARDA SARAIULUĬ

—

Selim Sultanul doarme pe patu-ĭ de plăcerĭ
Avênd un scut puternic de crâncenĭ Enicerĭ
Ce staŭ veghind la poarta saraĭuluĭ de pază.
Sultanul doarme 'n pace şi gându-ĭ nicĭ visează
Că însuşĭ Enicerіĭ jurat-aŭ pe Allah
Să dee pradă morţeĭ Vizirĭ şi Padişah!...
E cerul fără stele; întreg Stambulul tace,
Precum un mut gigantic, perdut în umbră zace
Temând să nu deştepte Şahinul până 'n zi...
Când leul odihneşte e bine-a nu-l trezì.

www.dacoromanica.ro

Saraiul pe o culme se 'naltă și apare
Ca o fantasmă neagră ce dă înfiorare.
Locaș de feerie, minune-orientală,
Raiŭ luminat în sînu-ĭ de-o rază infernală...
Gândirea spăĭmîntată în laturĭ stă de el,
Căcĭ pe sub cer deasupra-ĭ plutește Azrael.
Și însă prin tăcere o tristă cucuvae
Suspină 'n mĭezul nopțeĭ pe-a luĭ Selim odae,
Și valurile negre de-a lungul în Bosfor
Șoptesc un vaet jalnic și mult întristător.

De-odată, pe când somnul și ochĭ și minte fură
A curțeĭ poartă sună de-o surdă lovitură...
Pe loc toțĭ Enicerĭĭ de pază, deșteptațĭ,
Saltă 'n picĭoare, gata de luptă, înarmațĭ,
Ș'Abdul-Aga, *Nakibul*, în kĭosk deasupra porțiĭ
Se urcă fără grijă de întîlnirea morțiĭ.
El vede 'n pĭață largă și vede 'n fund pe stradă
De umbre înarmate o taĭnică grămadă
Venind prin întuneric cu sgomot nădușit...
Torent de resvrătire ce crește nesimțit.
Eraŭ ortale dese de crunt'Enicerime
Pornite să restoarne Sultanul din nălțime.
O nouă lovitură maĭ tare 'n poartă bate!..
Abdul-Aga se pleacă spre umbrele-adunate
Și strigă 'n pĭață: „Cine? Cine 'n Stambul cutează
„Să miște când Sultanul doarme ș'Abdul veghează?“

www.dacoromanica.ro

—„Abdul! deschide poarta!“ respunde-un glas din
piață
„Tu știĭ că 'n ochiĭ noștri Selim e șters din viață.
„Stiĭ, că ne-am prins cu toțiĭ prin aspru jurămînt
„Să-l facem de pe tronu-ĭ să cadă în mormînt!..“
Abdul se oțerește, căcĭ aŭ recunoscut
Un glas de frate'n glasul ce singur n'aŭ tăcut.
El zice: „Așa este! așa-ĭ, frate Orcane!
„Am resturnat cu toțiĭ a noastre marĭ cazane
„Ș'a luĭ Selim peire cu toțiĭ am jurat,
„Dar eŭ cu jurămîntu-mĭ nu pot să fiŭ legat
„Cât staŭ pândar aice cu peptul meŭ în poartă,
„Și cât credința sfîntă în mine nu e moartă!
„Selim e al meŭ dușman!.. ș nu ĭ pe lumea'ntreagă,
„Nu-ĭ ură maĭ de moarte ca ura ce mĕ leagă
„De dînsul, în tot locul, cu dor de rĕsbunare,
„Cu dor de a-l combate fățiș, în ziua mare.
„Selim, *Zahid kĭafirul*, Selim crunt, orb de minte,
„Ucis-aŭ cŭ-a sa mână pe bunul meŭ părinte;
„Selim trebŭe să moară!.. și va murì! jur eŭ,
„Dar nu cât sunt de pază la căpătâĭul sĕŭ...
„Abdul când e 'n picĭoare la postul de onor,
„Abdul uĭtă mânia de fiŭ rĕsbunător,
„Căcĭ mârșava trădare ce-ascunde-al eĭ obraz
„In vecĭ nu se încuĭbă în suflet de viteaz..
„Selim e sacrul oaspe al conștiințeĭ mele,
„Șĭ-acum aceste brațe sînt doue santinele

www.dacoromanica.ro

„Menite să protege pe chiar duşmanul meŭ...
„Aşa scrie profetul, aşa vrea Dumnezeŭ!"

—„Ghiaur!" strigă din umbră cu glasul răguşit
Lambhar-Kalè, *kiehaĭa* ce 'n poartă aŭ lovit;
„Ghiaur fără credinţă, te lepezĭ tu de noĭ?
„Selim şi tu 'mpreună perì-veţĭ amândoĭ!"
Abdul se 'nfurieează: „In laturĭ, spurcat câne,
„Deprins a muşca mâna care-ţĭ întinde pâne!
„Lambhar-Kalè! pe tine Sultanul te-aŭ ĭubit,
„Ca pe un fiŭ nemernic de sinu-ĭ te-aŭ lipit,
„'Ţĭ-aŭ dat avere, nume, putere şi onoare,
„Din cuĭbul tĕŭ de vreme te-aŭ scos la lume 'n soare,
„Şi tocmaĭ tu cerĭ moartea Sultanuluĭ? A! fiară,
„Să nu-mĭ eşĭ tu în cale, să nu-mĭ cazĭ tu sub ghĭară!
„In laturĭ toţĭ!... în laturĭ, departe de-acest loc!.
„Mohamed v'ameninţă cu sabie de foc!"
Mulţimea şovăindă la glasu-ĭ se uĭmeşte...
Dar crâncenul kĭehaĭa în fruntea eĭ răcneşte:
„Pe ziduri, pui de tigri! avalma la saraiŭ!
„Murind, pe noĭ ne aşteaptă huriile din raiŭ!"

Şi lupta se începe prin neagra 'ntunecime..

Ca demonĭ de urgie o parte din mulţime

www.dacoromanica.ro

S'acaţă greŭ pe ziduri, ïar alta maï aleasă
In poarta 'mpĕrătească s'aruncă şi se 'ndeasă,
Şi sub loviri de grindă s'abate poarta grea
Turtind un mare numĕr de luptători sub ea.

In curte Enicerii pătrund ca nişte leï!..
Dar eată 'n a lor cale Abdul cu toţi ai sĕi,
Şi cel întâiŭ ce cade tăïat în sbor, de-a latul,
E procletul kïehaïa, Lambhar-Kalè, ingratul!
Atunci o încleştare de moarte s'aŭ încins...
Şi când măreţul soare pe ceruri s'aŭ aprins
Voïoasele lui raze roşind aŭ luminat
Saraïul dat în pradă, Sultanul strangulat
Ş'o cladă, lângă poartă, de Eniceri zăcând,
Toţi morţi cu spada 'n mână saraïul apĕrând,
Ş'alăture cu dînşii culcaţi, ucişi pe prag,
Abdul şi al sĕŭ frate îmbrăţişaţi cu drag!..

. . . .
. . . .

Dervişul de la Meca, El-Djem-Zaet-Mansur,
Primblând ochi cu durere pe morţi, jur împrejur,
Spre cer a sale braţe le-aŭ ridicat zicând:
„Allah! pe lume omul, ca pasĕrea trecând.
„Nu lasă nici o urmă, Şah fie saŭ fellah.
„Tu singur eşti puternic şi mare, tu, Allah!

www.dacoromanica.ro

„Dar dacă nu se perde în ochi-ţĭ fapta bună
„Ş'asupra fapteĭ rele dreptatea se resbună,
„Ah! fie 'n veci la dreapta-ţĭ acel care când jură
„Rosteşte adevĕrul din inimă prin gură,
„Şi sprijină cu vĭaţa, cu braţ apĕrător
„Săngeacul luĭ Mohamed şi lege şi onor.
„Iar cela care-şĭ vinde credinţa, jurămîntul,
„Cenuşa-ĭ otrăvită s'o sufle, sufle vîntul
„In latele pustiurĭ, în volvura peireĭ,
„Căcĭ Iuda vînzătorul e hula omenireĭ?"

Apoĭ bătrânul gârbov, ce jalnic lăcrimează,
Alăture cu mortul Abdul îngenunchează
Şi ochiĭ luĭ închide, şi trist, în tremurare,
Pe palida luĭ frunte depune-o sărutare!

www.dacoromanica.ro

XXI

NOAPTEA. ALBĂ

—

Noaptea-ĭ albă luminoasă,
Ceru-ĭ boltă de opal.
Toată zarea-ĭ scânteĭoasă,
Tot izvoru-ĭ de cristal,
Căcĭ pe lume-acum domină
Spaĭma vechilor stejarĭ,
Sora morţeĭ cea mezină,
Iarna cŭ-orizonurĭ marĭ.

www.dacoromanica.ro

Ast-fel gerul e de tare
Cât îngheaţă 'n orĭ ce loc
Şi a guriĭ resuflare
Şi cenuşa de sub foc.
El lipeşte ochĭ cu gene,
Pe drumeţ îl face orb,
Şi în cuĭburĭ, chĭar sub pene,
Crapă ouele de corb.

Câmpul lung şi lat albeşte
Ca un strat de mărgărint.
Alba lună sus luceşte
Ca icoană de argint,
Şi apare nemişcată
In abis nemărginit
Ca pe marea îngheţată
Un vas mare troenit.

Mĭezul nopţeĭ!.. totul tace,
Lumea pare un mormînt,
Unde mort şi rece zace
Leşul mareluĭ pămînt,
Şi sub bolta cea senină
Miĭ de stele cu foc viŭ
Vars'o jalnică lumină
Pe gigantul sĕŭ sicriŭ!..

www.dacoromanica.ro

Es pe câmp... Sub paşĭ resună
Câmpul sec şi îngheţat.
Un pĕr mare stă drept lună
Cu corbĭ negri încărcat.
Totu-ĭ mort!... Sunat-aŭ oare
Pe al ceruluĭ cadran
Ora stingereĭ de soare
In al morţeĭ ocean?

Numaĭ eŭ să fiŭ pe lume
Remas singur trăitor,
Ca 'n pustiurĭ fără nume
Un nemernic călător?
Dar ce vĕd? ce se strecoară
Colo 'n zare când şi când?
E o sanie uşoară
Prin lumină lunecând.

Săniuţa e durată
Dintr'un lemn uşor de plop
Şi se duce înhămată
Cu un ĭepure ce-ĭ şchĭop.
Ĭar într'însa cine este?
Om să fie saŭ un cĭot?
E vestitul din poveste
Statu-palmă-Barba-cot!

www.dacoromanica.ro

Ĭepuraşu 'n treĭ picĭoare
Saltă, fuge uşurel,
Pe zăpada lucitoare
Săpând urme după el,
Pe când barba argintie
A uncheşuluĭ străbun
Se târăe pe câmpie
Ca o coadă de păun.

Unde pleacă, unde sboară?...
Eată-l vine spre Siret
Şi pe deal mi se coboară
Ca un bulgăr de omet.
El în lunc'acum pătrunde
Să descopere cu drag
Primăvara ce s'ascunde
In lăuntrul unuĭ fag.

Ĭepuraşul se repede
Naintând din salt în salt
Pân' ce-ajunge, pân' ce vede
In desime fagul nalt;
Ear uncheşul cŭ-o bărdiţă
Bate 'n trunchĭul sunător;
—„Unde eştĭ tu copiliţă?"—
El întreabă, plin de dor.

www.dacoromanica.ro

Lunca 'ntreagă se resună!
Din copacĭ, din văgăunĭ
Miĭ de veverițĭ la lună
Es, aleargă pe alunĭ,
Şi din fagul nalt şi falnic,
Vechĭŭ al lunciĭ împĕrat,
Ese-un glas plăpând şi jalnic
Care blând a cuvîntat:

— „Cine vine? Cine bate
„ La locaşu-mĭ friguros?
„ Eştĭ tu Prier al meŭ frate?
„ Eştĭ ĭubitul Fĕt-frumos!"
— „Eŭ sînt, dulce primăvară,
„ Statu-palmă Barba-cot.
„ Din locaşul tĕŭ afară
„ Am venit ca să te scot".

— „Şi ce vreĭ să facĭ cu mine?
„ Ce gând aĭ? Ce dor lumesc?"
— „Vreŭ în dragoste cu tine
„ Să mĕ daŭ, să 'ntineresc!"
Abĭa zice şi de-odată
Glasul feteĭ a muțit,
Ĭar în lunca deşteptată
Hohot lung a clocotit.

www.dacoromanica.ro

Și vrăjitul fag întinde
Un braț lung, cuprins de ger,
Pe unchеș de barbă-l prinde
Și-l ridică pe sub cer.
Statu-palmă țipă, sbeară,
El se sbuciumă turbat,
Dar din earnă până 'n vară
Sus remâne spânzurat.

Vîntul bate!... colo 'n aer
Statu-palmă clătinat
Umple lunca de-un lung vaer,
De-un lung vaer necurmat;
Și drumețu-șĭ face cruce,
Căcĭ se crede urmărit
De-ale codrilor năluce
Prin văzduhul oțelit.

Mircești, Decembrie 1875.

www.dacoromanica.ro

XXII

VÎNTUL DE LA MIAZĂ-ZI

Vîntul de la mĭază-zi
Cu zăpadă se hrănește.
Intr'o noapte și 'ntr'o zi
El pe dealurĭ o topește,
Și când suflă și când trece
Peste gheața ce se moae,
Earna tristă, earna rece
Varsă lacrimĭ, lungĭ șiroae.

www.dacoromanica.ro

El plecat-aŭ dintr'un loc,
Unde earba, când resare,
Sub o arşiţă de foc
Se usucă şi dispare,
Şi pe unde ard în soare
Lungĭ pustiurĭ năsipite,
Şi se vĕd, rătăcitoare
Caravane ostenite.

Vîntul ĭute, vîntul cald
Aripĭoara-şĭ răcoreşte
In mărĭ late de smarald
Pe al căror val pluteşte,
Şi cu gura-ĭ însetată
Vine-aice de înghite
Mana erniĭ aşezată
Pe câmpiile albite.

El tot suflă ne'ncetat
Pân' ce vede 'n răsărire
Pe pămîntul desgheţat
Colţul erbiĭ viŭ, subţire;
Apoĭ merge de desface
Cŭ-o suflare maĭ gingaşă
Muguraşiĭ unde zace
Frunza verde drăgălaşă.

www.dacoromanica.ro

Bun sosit, iubite vînt!...
Animațĭ de-o nouă vĭață
Gândăceiĭ din pămînt
La lumină es în față,
Și păraele umflate,
Micĭ torente spumegoase,
De pe culme, de prin sate
Curg în văile-aburoase;

Și pe câmpul încă ud
Și pe crengile pădurii
Se încearcă un prelud
De concerte-ale naturiĭ,
Și prin aerul cu soare
Trece-o vie prevestire
De sosirea de cucoare
Și de-a mĭeilor sosire.

Însă vîntul recorit
Din sbor, eată se oprește;
Ca drumețul ostenit
El acum se odihnește,
Și, rîzênd, privește 'n zare
Earna goală, earna slută
Cum se duce 'n fuga mare,
Și se face nevĕzută.

www.dacoromanica.ro

Dar cum stă pe-a luncii prag
Eat' aude-un glas de jale
Care ese dintr'un fag
Nalt, cu braţe colosale;
Şi deasupra-ĭ încʼ aude
Plâns amar de desperare,
Gemete, blestemurĭ crude
Care daŭ înfiorare.

Glasul blând şi rugător
Zice: „Doamne! Cine oare,
„Ce viteaz îndurător
„M'a scăpà din închisoare?
„Ah! din fagul meŭ afară
„Celuĭ ce mĭ-a da scăpare
„Eŭ, frumoasa primăvară,
„I-aş plătì cŭ-o sărutare".

Vîntul ĭute se sculà...
Peste fag cu fruntea lată
El începe a suflà,
A suflà ca nicĭ odată.
In curênd a luĭ suflare
Coaja faguluĭ despică,
Şi la ochiĭ luĭ apare
Un luceafĕr de fetică.

www.dacoromanica.ro

Mândră, albă, scump odor,
Cu zîmbire-atrăgĕtoare,
Și duĭoasă ca un dor
De simțire ĭubitoare.
La plăcuța sa ivire
Es albinele cu mĭere
Și sub vesela-ĭ ochire
Lumea saltă 'n re'nviere.

Ea remâne în extaz
La a soareluĭ lumină.
Pe 'nfioritul eĭ obraz
Luce-o rouă briliantină.
Și pe frunte-ĭ se îndoae
O ghirlandă înverzită
Și pe gură-ĭ se desfoae
Dulce roză 'mbobocită.

Cum o vede, fericit,
Vîntul brațele-șĭ deschide,
Și pe sînul sĕŭ uĭmit
Copilița vesel rîde;
Când de-odată sus în aer
Pintre frunza ce-l ascunde
Se aude ĭar un vaer
Care sufletul pătrunde.

www.dacoromanica.ro

Cine ţip'aşa de tot?
Cine sus, în arbor, geme?
E sermanul Barba-cot
Spînzurat de multă vreme!
Searbed, ţeapen, sloiŭ de gheaţă,
De-astă earnă 'n părăsire,
Ah! de-abîa maĭ are vîaţă,
De-abîa umbră de simţire!...

Primăvara face-un semn...
Pe loc vîntul se ridică
Şi l'al feteĭ viŭ îndemn
Peste fag el suflă, pică.
Eat'o creangă spre copilă
Că se pleacă şi se 'ntinde.
Pe moşneagul trist, cu milă,
De pe creangă ea-l desprinde.

Statu-palmă a scăpat!
De sub tufe chĭar îndată
Ĭepuraşul şchĭopătat
Eşind ĭute, luĭ s'arată;
Ear uncheşul cu ruşine
Zice 'n limbă bătrânească:
„Cine-a fi nebun ca mine,
„Tot ca mine să păţească!“

www.dacoromanica.ro

Și pe iepure sărind
El se duce 'n depărtare,
Dar suspină tot gândind
La frumoasa fată-mare..
Și a vîntuluĭ mireasă,
Lunecând pe earba verde,
Cŭ al eĭ mire 'n lunca deasă
Ca un vis frumos se perde!

Mirceștĭ, Mart. 1876.

www.dacoromanica.ro

XXIII

GHIOAGA LUI BRIAR

I

In mijlocul câmpiei întinsă ce se perde
Sub zarea albăstrie cu-a ei compară verde,
Culcat pe spate șede voinicul bivolar
Briar, ce n'are 'n lume decât un gros stejar,
Un bun și scump tovarăș de lupte crâncenite,
Cioplit în chip de ghioagă cu fălii oțelite.
Alesu-l-aŭ el singur în codrul îndesat,
Jupitu-l-aŭ de coajă, prin foc el l-aŭ uscat:
Apoi, eșind în vale cu ghioaga subsuoară,
Acum se simte vesel că are-o sorioară.

www.dacoromanica.ro

Ştiŭ bivolii de dînsa şi 'n laturĭ se feresc
Şi cât staŭ la păşune cu ochĭul o pândesc,
Căcĭ dacă 'n depărtare se resleţesc de turmă
Cumplita ghĭoagă sboară vîrtej pe a lor urmă
Şi bivoliĭ selbaticĭ, nebunĭ de groaza eĭ,
Revin la cârd în fugă supuşĭ ca nişte mieĭ.
Ştiŭ lupiĭ, hoţĭ de noapte ce es la vînătoare,
Când cerul se ascunde în neagra 'nvelitoare,
Şi 'n poalele păduriĭ, sub crângurĭ tupilaţĭ,
Privesc duĭos la bivolĭ ce 'n earbă staŭ culcaţĭ,
Dar nu 'ndrăsnesc sa easă din umbră maĭ de vale,
Căcĭ ghĭoaga păzitoare le stă în ochĭ şi 'n cale.
Ştiŭ încă şi Tătatiĭ din Crîm şi din Bugeac
De groaznica-ĭ lovire de moarte, fără leac.
O ştiŭ de când o ceată păgână, rătăcită,
Scăpat-aŭ peste Nistru amar jumătăţită,
Ş'acum, în tremur, zice năprasnicul Tătar:
„Allah să te ferească de ghĭoaga luĭ Briar!"

II

Briar cŭ-a sale braţe sub capul luĭ crucite,
Cu pletele-ĭ miţoase în earbă încâlcite,
Priveşte pe de-asupra-ĭ cum trec necontenit
Norĭ lungĭ şi vulturĭ agerĭ în sbor neobosit,
Şi mintea luĭ furată de-a ceruluĭ mişcare
Se perde 'n aĭurire plutind sub bolta mare,

www.dacoromanica.ro

Se duce prin lumină săltând din nor în nor,
Se prinde de aripa ce sboară mai ușor,
Ear noaptea rătăcește afund din stele 'n stele
Cătând să-și vază visul cu ochii pintre ele.
Ce vis?..
El ce trăise ca șoimul isolat,
Din răvărsatul vieții pe lume 'nstrăinat,
Crescut în înfrățire cu earba și cu vîntul,
Avênd de templu cerul și de culcuș pămîntul;
El, oaspele câmpiei, născut pe al ei sin,
Scăldat în foc de soare și 'n limpede senin,
Ce nu văzuse încă nici sate, nici orașe,
Nici florile-omenirei cu chipuri drăgălașe;
El care ziua 'ntreagă se 'ngână cu un paiŭ,
Și 'n cânteoul de paseri surprinde-un dulce graiŭ,
Ce vis frământă gându-i, ce taină spune-ades
Și stelelor din ceruri și florilor din șes?

III

Trei zile sînt acuma de când pe o seară lină
Vĕzut-aŭ o minune sburând pe sub lumină,
O fată alungată de-un bivol cu ochi crunți.
Erà Domnița, fiica lui Dragoș de la munți,
Scăpată din robia Tătarilor, călare,
Pe-un zmeŭ care la goană păreche nu mai are.

www.dacoromanica.ro

Fugĭà de groază calul și ĭute 'n câmp sărĭà,
Dar bivolul selbatic de-aproape-l urmărĭà,
Răgând, mișcând din coarne, plecându-șĭ fruntea largă,
Cercând pe cal din fugă să-l prindă și să-l spargă.

*

Briar zărì copila!.. Viŭ fulger se isbì
Svîrlind în bivol ghĭoaga menită de-a-l sdrobì,
Se puse drept în cale-ĭ, se prinse de-a luĭ coarne
Și-ĭ frânse coarda 'n luptă sucind-o să-l rĕstoarne.
Ear bivolul remase pe earbă neclintit...
Atuncĭ copila dulce ĭ-aŭ zis cu glas uĭmit:
„Voĭnice! să aĭ parte în vĭață de ĭubire!"
Ș'aŭ dispărut din ochi-ĭ lăsându-ĭ o zimbire.

IV

Briar din acea clipă trezit, transfigurat,
E dus cu mintea 'n visul ce-ĭ pare c'aŭ visat,
Luptând cu gândurĭ nouĕ, cu simț de lungă jale.
Și cu mirarea vie a gândurilor sale.
Vĕzut-aŭ, ne-vĕzut-aŭ minunea ce-aŭ vĕzut?..
In inima luĭ zace un dor nepriceput
Și cât e ziua lungă și cât e noaptea lată
Nu poate-a-șĭ rupe dorul și gândul de la fată.

www.dacoromanica.ro

Ades el poartă ochiĭ pe veşteda câmpie
Şi-ĭ pare mult maĭ largă părêndu-ĭ maĭ pustie,
Căcĭ ziua nu maĭ vine voĭos a o 'nflorì.
El sufere de-o taĭnă şi-ĭ place-a suferì.
Grăind în faptul zileĭ cu earba, cu izvorul,
Şi seara cu amurgul, cu vîntul, cu mohorul,
Cu vulturiĭ, cu şoĭmiĭ ce vin de peste plaiŭ...
Ah! unde-ĭ cea minune sosită de la raĭŭ
Ce 'n inimă-ĭ vĕrsat-aŭ o mult ferbinte rouă
Şi l-aŭ facut să treacă din vĭaţă 'n vĭaţă nouă?
Dar earba îĭ respunde pe câmp îngălbenind,
Izvorul viŭ şi rece prin earbă şerpuind,
Şi vulturul sub cerurĭ 'nălţându-se 'n rotire
Şi vîntul, val de aer, trecând în vîjiire.
Toţĭ sînt în nepăsare, toţĭ ĭute-l părăsesc,
Chĭar bivoliĭ dumesnicĭ de el se resleţesc,
Şi numaĭ, numaĭ ghĭoaga din tufele uscate
Se pare că-l jăleşte duĭos ca pe un frate...

Amar de cine 'n lume n'aude nicĭ un glas,
Nicĭ vede împrejuru-ĭ măcar urmă de pas!

V

Briar în neastîmpĕr, atras de-a nopţeĭ şoapte,
Păşeşte pe câmpie ca un năluc de noapte

www.dacoromanica.ro

Privind pe sus.. De-odată prin stele când şi când
O palidă lumină apare lunecând.
El stă în neclintire!.. Lumina cea uşoară
Sub formă de copilă cerească se coboară
Şi vine de se pune zimbind în calea luĭ,
Apoĭ încet purcede de-a lungul câmpuluĭ.
„Ah!... ea-i!".. strigă sermanul şi braţele întinde ;
Dar flacăra maĭ vie la glasu ĭ se aprinde,
Şi sborul îşĭ rĕpede în aer strălucind.
Briar aleargă, trece prin umbră rătăcind,
Incalecă pe-un bivol ce 'n cale întâlneşte,
Iĭ pune ghĭoaga 'n şoldurĭ şi pleacă vultureşte.
Atuncĭ de după dealurĭ Craiŭ-noul, resărind,
Vĕzù o fiară neagră pe câmpurĭ tropotind
Urmat'ameninţată de lupĭ flămânzĭ o sută,
Ş'un om pe ea călare, cu mintea luĭ perdută,
Cu pletele-ĭ sburlite, cu ochiĭ înfocaţĭ,
Cu mânile întinse spre codriĭ depărtaţĭ,
Răcnind, umplând câmpia de-o lungă văetare,
Unindu-şĭ glasul jalnic cŭ a lupilor urlare...
Şi om, şi lupĭ şi bivol, vírtej misterios,
Cu sgomot dispărură în fundu 'ntunecos!

VI

Din noaptea cea fatală Briar pe-a luĭ câmpie
N'aŭ maĭ părut!.. De dînsul nimic nu se maĭ ştie.

www.dacoromanica.ro

Dar peste şapte codri, de-asupra uneĭ rîpĭ
Se vede-un stol de vulturĭ ce mişcă din aripĭ,
Şi peste rîpa largă, adîncă, 'ngrozitoare,
In care nu pătrunde în vecĭ voĭosul soare,
Din mal în mal se 'ntinde o punte de stejar...

Spun taĭnic vînătoriĭ că-ĭ ghioaga luĭ Briar.

www.dacoromanica.ro

XXIV

MURAD GAZI SULTANUL
ŞI
BECRI MUSTAFA

1639

DEDICAT D-LUĬ A. PAPADOPULO-CALIMACH.

I

ALAIUL LUĬ MURAD

E soare splendid, sgomot de vie sĕrbătoare,
E *Baĭramul* vesel, Stambulul e 'n picĭoare.
Dar ce luceşte colo pe stradele adâncĭ?
Allah! Allah! de-odată Stambulul cade 'n brâncĭ..
In lăturĭ toţĭ, în umbră, cu faţa la pămînt!
Nicĭ un Ghĭaur pe strade, nicĭ un suspin în vînt.
Osmanĭ, eată alaĭul Sultanuluĭ Murad!
Murad, lacul de mĭere şi marea fără vad

www.dacoromanica.ro

De glorie, știință, putere, străluciri,
Stîlp falnic și coroană întregiĭ omeniri,
Pogoritor ferice din sînul luĭ Ĭafet,
Și care, fiind umbra cerescului Profet,
Nu are, nicĭ nu poate aveà seamăn pe lume.
Decĭ calea-ĭ, spada-ĭ, fața-ĭ și gloriosu-ĭ nume
Sub rouă parfumată de florĭ de ĭasomie
De-acum și până în fundul *Haĭretuluĭ* să-ĭ fie!

El vine ca păstorul încunjurat de turmă,
Având pe lângă dînsul pe *Bostangiĭ*, și 'n urmă,
Frumoșĭ, ținuțĭ în frîe, opt harmăsarĭ de fală,
Podoabe nestimate de pomp' orientală,
Purtând smaralzĭ în frunte cât oul de condor,
Scoțênd din pept fanfare de glas nechezetor.
Murad îĭ prețuește cât țeara de *Misir*
Ș'ar vrea din fie-care să facă un Vizir,
Găsind că în mândrie pe oamenĭ știŭ să 'ntreacă..
Eĭ nu cobor nicĭ ochiĭ și nicĭ genunchiĭ pleacă!

Cum dar li se cuvine, aŭ pas maĭ înainte
Și decât *Beĭlerbeiĭ*, apăsătorĭ de ginte,
Și decât *Capudaniĭ* și decât *Seraskeriĭ*
Ce duc în foc *Spahiiĭ*, *Topciiĭ*, *Enghiceriĭ*,
Și care 'n timpĭ de lupte c'un semn, dintr'un cuvînt,
Intind aripa morțiĭ pe mare și pămînt;

www.dacoromanica.ro

Tigri ce-ar rupe 'n ghîare tot neamul creştinesc,
Dac'ar puteà resbate prin peptul românesc!
Aceştiĭ, pe caĭ agerĭ, măreţ vin împreună,
Avênd *tabulhanale*, *alem* cu semi-lună,
Şi *tuĭurĭ* de paradă cu treĭ cozĭ lungĭ de cal,
Insemne de mărire şi fast oriental.

Ĭar prin alaĭul falnic, torent de Beĭ, de Paşĭ,
Şi de *Imamĭ* fanaticĭ şi de *kizlarĭ* pizmaşĭ,
Călărĭ pe caĭ de frunte ce saltă 'n loc şi trapă
La glas de *Seizĭ* negri ce-ĭ netezesc pe sapă;
In mijlocul aceleĭ feerice splendoare
De haĭne aurite, de arme lucitoare,
Hangere 'n petre scumpe, baltage, ĭatagane,
Sangĭacurĭ, şuşanale, *enicereştĭ cazane*,
(Tot ce-ĭ setos de sânge şi vesel de paradă),
Apar în maĭestate de-asupra de grămadă,
Vizirul şi *Muftiul*, topuzul şi Coranul,
Coloane care sprijin întreg *Aliotmanul*.

Sultanul cu surgucĭul luĭ Soliman în frunte
Ce arde ca panaşul de flacărĭ pe un munte,
Intunecă vederea precum un soare viŭ
Plutind în strălucire pe-un fluviŭ argintiŭ.
In umbra luĭ se mişcă alaĭul în desime,
Alaiŭ ce se termină în crâncenă oştime,

www.dacoromanica.ro

•Și Bosforul resună de-o lungă detunare !...

Dar unde oare merge Murad cu oastea-ĭ mare?
Se duce el să stingă pe Leșĭ, saŭ merge-acum
Pe Abază hainul să-l ardă 'n Erzirum?
De pe copacul lumeĭ vrea roada s'o culeagă?
Vrea sub călcâĭŭ să plece pe omenirea'ntreagă?

Murad Gazì Sultanul se duce 'n Ok-Maĭdan
Să 'nvingă 'n arcășie pe Ild-Tozcoparan,
De nu, să-l împăneze cu o săgeată 'n pept,
Căcĭ ochĭul luĭ e ținteș și cugetu-ĭ e drept!
Deci toțĭ Otmani'n cale-ĭ, pătrunșĭ de-un lung fior,
Simțesc un sbor de fulger trecând pe capul lor
Și toțĭ se daŭ în lăturĭ de razele-ĭ de foc,
L'a luĭ deșertăciune lăsând deșertul loc!

II

BECRI MUSTAFA

Un singur, numaĭ unul din gloata umilită
Remâne 'n nepăsare pe strada pustiită,
Culcat în țerna caldă, gonind'cŭ-a luĭ privire
In spațĭul de lumină un vis de aĭurire.

www.dacoromanica.ro

El pare că n'aude nicĭ sgomot de alaiŭ,
Nicĭ vede gloriosul Luceafĕr din Saraiŭ,
Nicĭ vrea de el să ştie!..
Fatală cutezare!..
El cântă ş'apoĭ rîde şi zice 'n gura mare:
„Murad Gazì e sprinten ca şoimul *Bogdănesc!*
„Picĭorul luĭ întrece fugarul arăpesc!
„Murad Gazì e meşter!... sub mâna luĭ uşoară
„Djeridul pere 'n aer şi capu 'n aer sboară!
„Murad Gazi-ĭ puternic? El a 'necat Bagdadul,
„In sînge, şi pretinde c'a inundat chĭar Iadul
„Cu treĭ sute de sute de suflete Persane
„Gonite 'n ceea lume prin săbiĭ corasane!
„Murad Gazì nu 'ncape în vastul orizon,
„Dar e legat de sceptru-ĭ şi pironit pe tron,
„Dar sceptru-ĭ în omorurĭ ca secerea se 'ndoae,
„Dar mâna luĭ turbată în sânge-ades se moae,
„Dar tronu-ĭ nalt aruncă o umbră neagră, lungă
„In care noaptea oarbă cu crima se alungă!
„Murad Gazi-ĭ *Şeĭtanul* ce rîde de Allah!.."

Se 'ntunecă pe frunte-ĭ cumplitul Padişah,
Pătruns cu oţerire de asprele cuvinte.
El strigă: „Care-ĭ, cine-ĭ acest lipsit de minte?"
Un glas de miĭ de glasurĭ respunde: „E haĭdul!
„E Mustafa poetul, e Mustafa *deliul!*"

www.dacoromanica.ro

—„Minciunĭ!..“ replică omul, sculându-se cu'ncetul,
„Minciunĭ! eŭ sînt Sultanul! maĭ mult, eŭ sînt
Profetul!
„Maĭ mult și maĭ mult încă sunt Becri Mustafa!“
—„Bețiv fără-de-lege!“ răcnește-un *Ulema.*
—„Bețiv în legea noastră! bețiv“?. strigă Sul-
tanul.
„Aŭ îndrăznit cu vinul să spurce *Elcuranul?..*“
Și calul își răpede, hangerul ĭute-șĭ scoate.
Dar Mustafa, zîmbindu-ĭ, se rezemă pe coate,
Privește drept în ochiĭ Sultanuluĭ și zice:
—„Murad! din noĭ doĭ, spune, care-ĭ maĭ beat
aice?
„Eŭ ce plutesc în pace pe-un lac de veselie,
„Saŭ tu ce ferbĭ în clocot de aprigă mânie?“
Apoĭ drept în picĭoare și cu Sultanul față:
„In astă lume largă, în astă scurtă vĭață,
„Tu, fiŭ a luĭ Mohamed, fanatic și hain,
„Decât aĭ vărsà sânge maĭ bine aĭ bea vin,
„Căcĭ mult e mult maĭ crudă beția de omor
„Ce face dintr'un Cain un frate-ucigător
„Decât acea beție ce rîde și resare
„Din cupa desmĭerdată de-a buze-ĭ sărutare.
„Crunt băutor de apă! tot sângele vĕrsat
„Gâlgăe și se 'ncheagă în peptu-țĭ înșetat,
„Scoțênd blăstemurĭ aspre în contra uriĭ tale
„Ce sufletu-țĭ împinge la muncile 'nfernale;
„Iar vinul, dulce oaspe și vesel cântător,
„Deșteaptă 'n inimĭ vĭață, junie, blând amor

www.dacoromanica.ro

„Şi ne promite raĭul pe lumea viitoare,
„Iluminat fe:binte de al beţieĭ soare,
„Frumosul raĭŭ în care voĭoasa Aurorǎ
„Ca vinul tînĕr încǎ rozatic se colorǎ,
„Şı când apune ziua, cerescul eĭ senin
„Reflectǎ cu splendoare al vinuluĭ rubin...
„Suit în culmea lumeĭ şi orb în gândul tĕŭ
„Te crezĭ acum aproape de însuşĭ Dumnezeŭ
„Şi nu vezĭ tu, sermane, cǎ fruntea-ţĭ e vecinǎ
„De trǎsnete, de nourĭ, de palma cea divinǎ?
„Tu porţĭ în ochi-ţĭ noaptea şi 'n sîn un negru şerpe
„Şi inima-ţĭ e stearpǎ şi gândurile sterpe,
„Iar eŭ, cel fǎr' de lege, mĕ 'nchin la cupa plinǎ
„Şi port lumina 'n ochi-mĭ, şi 'n inimǎ luminǎ !..
„Acum treci înainte pe şargul tĕŭ cǎlare,
„Murad, nu eştĭ de mine!.. Destul lumea-ĭ de mare
„Pentr'un beţiv cu minte ş'un Padişah nebun!..“

Aŭ zis... Neferiĭ aprigĭ pe săbiĭ mâna pun
Scârşnind din dinţĭ. El însǎ, în pace, neuĭmit
Se culcǎ ĭar la locu-ĭ ş'adoarme liniştit...
Allah; ce-ar' sǎ fie ?..
Sultanul de odatǎ
Face un semn, şi trece cu mintea frǎmîntatǎ!

www.dacoromanica.ro

III

NOAPTEA BAIRAMULUĬ

E noaptea 'ncântătoare! pe-a ceruluĭ câmpie.
Grădină pudruită de-o pulbere-argintie,
Ince şi lin păşeşte a stelelor regină
Cŭ-o dulce-atrăgătoare zimbire de lumină.
Ea poartă împrejuru-ĭ un vĕl de norĭ, prin care
Din când în când resbate şi ca prin vis apare
Poetica frumseţă a chipu-ĭ virginal,
Ca splendidă Sultană din raĭŭ oriental.
Intregul cer, comoară de cuĭburĭ lucitoare,
Feeric locuite cu zine ĭubitoare,
Priveşte din nălţime, tăcut admirator,
Minunea lumeĭ noastre, fantasticul Bosfor.

In Asia ş'Eŭropa, pe verzile lor malurĭ,
Ard miĭ de miĭ de lampe vĕrsând văpăĭ în valurĭ,
Şi prin a nopţiĭ umbră scoţĕnd fantasme sute
De arborĭ şi de turnurĭ abĭa întrevĕzute.
Orĭ-ce zidirĭ de Bosfor, saraiŭ, ceşmeà, geamie,
S'acoper cu ghirlande de flacăr' albăstrie,

www.dacoromanica.ro

Şi flota ce resună de salve tunătoare
Pluteşte sub catargurĭ de foc scânteitoare,
Şi sus, pe minerale, lucesc rotunde salbe...
Se par căzênd din cerurĭ cununĭ de stele albe.

Pe bosfor lungĭ caice de o formă sprintioară
Se 'ntrec cu Elcovaniĭ ce'n faţa apeĭ sboară,
Ear altele, maĭ multe, cŭ-o leneşe mişcare,
Sub ziduri de haremurĭ plutind în legănare,
Prin sunet de tambură şi 'glasurĭ de manele,
Cadînele frumoase le cheamă la zebrele.
Câţĭ ochĭ aprinşĭ de dorurĭ sclipesc în Kullellì,
In Scutarì, Galata, Bey-koz şi Kandilì!
Şi câte inimĭ june de gingaşe vergine
Se bat în sinurĭ albe, se umflă de suspine!
Regine-ale-omenireĭ! comorĭ de fericire
Căzute în robie, lăsate 'n părăsire!
Ah! cine se gândeşte la ele când *Islamul*
Serbăreĭ Musulmane deschide Bairamul
Şi când Murad Gaziul permite veselieĭ
Se urle aruncată în braţele orgieĭ?
Resun ambele malurĭ de cântice voĭoase
In strade, 'n cafenele, în pieţĭ mult sgomotoase,
Ş'acum Stambulul rîde, şi bea, şi clocoteşte
De-un chef ce până 'n ziuă crescând se prelungeşte;
Dar cheful cel maĭ mare îl gustă pe sofà
Doĭ gemenĭ de beţie, Murad şi Mustafà.

www.dacoromanica.ro

Sub bolta ciselată cu fine arabescurĭ
A unuĭ kĭosk de vară văpsit cu dalbe frescurĭ,
Ce vesel îşĭ deschide ferestile pe mare,
Lăsând să-l răcorească bosforica suflare;
In dulcea atmosferă de plante aromate
Ce ard în căţulete prin colţurĭ aninate.
Unind cŭ a narghilelei narcotice parfumurĭ,
Esenţa 'mbĕtătoare ascunsă 'n a lor fumurĭ;
Pe splendide covoare molatice, persane,
Pe perne de mătasă cusute de Sultane,
Şed faţă 'n faţă, singurĭ, Sultan Murad Gaziul,
Sultanul prea puternic, şi Mustafa Becriul.
Alăture cu dînşiĭ pe jos sînt aşezate
Tablale marĭ de aur cu fructe încărcate
Şi cupe 'n petre scumpe şi largĭ cristalurĭ, pline
De vinurĭ şi de vutce topaze şi rubine.
Stăpânul şi cu robul pe coate răzemaţĭ,
Sub valurĭ de lumină sînt vesel inundaţĭ
Prin patru globurĭ albe ce 'n boltă-s arzĕtoare
Ca patru marĭ fragmente căzute chĭar din soare.

Sultanul rîde 'n hohot; la rîsul luĭ ce sbeară
Respund din sînul nopţiĭ un urlet lung de fiară
Şi răcnete de oamenĭ ce strigă: „Evallah!
„Anĭ mulţĭ să veselească sublimul Padişah!"
Căcĭ sub fereştĭ, în curte, doĭ tigri din Atlas
Respând înfiorare cu aprigul lor glas,

www.dacoromanica.ro

Şi dincolo de curte, pe valurĭ legănate,
Se 'ndeasă o mulţime de barce adunate.

S'ar crede că poporul din umbr'acum asistă
Să afle cât de mare deosebir'există
Intr'un Sultan ce ride ş'un tigru cu rânjire,
Când om şi feară 'n inimĭ n'aŭ nicĭ o osebire.

IV

BETIA

—„Ştiĭ tu, Becri,—întreabă Sultanul—ştiĭ tu bine
„Ce gând mĕ face a ride privind acum la tine?
„Mĕ mir prin ce minune eŭ te-am lăsat cu vĭaţă
„Când tu în a mea cale m'aĭ insultat în faţă?
„Cum sabia-mĭ tăĭoasă, cu capul tĕŭ vecină,
„Nu l-aŭ făcut să salte sburând din rădăcină?"
Becri rĕspunde: „Cerul ţĭ-aŭ alinat mânia,
„Ca să cunoştĭ prin mine norocul şi beţia,
„Să afli c'adevĕrul, rătăcitor pe lume,
„Pluteşte 'n ochiĭ noştri pe-a vinuluĭ dulcĭ spume.
„Ş'acum aşa de tare îţĭ place beutura,
„Cât vinul tot din lume de-abĭà ţĭ-ar umplea gura.

www.dacoromanica.ro

„Și'n vastul tĕŭ imperiŭ cuprins de admirare
„Nu-ĭ astăzĭ ca Sultanul bețiv așa de mare!“
—„Să bem dar cât ne cere dorința ne'mpăcată“
Replică Padișahul, și gura-ĭ însetată
Deșart'o cupă largă de vin ferbintător.
Apoĭ cu drag privind-o, suspină: „Scump isvor
„De visurĭ aurite și mult încântătoare!
„O vin, comoară dulce! o! sânge stors din soare!
„Ce oarbă minte-avut-am când te-am desprețuit
„Și de-ale tale darurĭ plăcute m'am lipsit!
„Lumină contopită în rodul de la vie,
„Tu prin a ta putere, tu prin a ta magie
„Mĕ porțĭ ușor, ferice, în lumĭ necunoscute
„De tinere iluziĭ, de visurĭ necrezute.
„Ah! eată raĭul vesel în ochi-mĭ se deschide!
„Vĕd gingașa hurie ce taĭnic îmĭ suride,
„Vĕd rîurĭ lungĭ de aur cu punțĭ de curcubeĭ,
„Vĕd îngerĭ fără aripĭ călcând ușor pe eĭ!
„Vĕd însușĭ pe Profetul cetind coranul sĕŭ,
„Vĕd tronul de lumină, vĕd chĭar pe Dumnezeŭ,
„Allah!..“
—„*Eĭuvallah!*“ adaoge Becrì.
„Vezĭ multe!.. dar maĭ multe tu aĭ descoperì
„De n'aĭ fi prin beție orbit atât de bine
„Cât nu maĭ vezĭ tablaoa cu vinurĭ lângă tine!
„Privește-aceste cupe lăsate în uĭtare..
„Din toată cupa plină se 'nalță o mustrare.

www.dacoromanica.ro

„Să bem, Murad, în grabă să le golim pe toate...
„Bețivul cu mustrarea a se 'mcăcà nu poate!“
—„Să bem!“ strigă Sultanul cu glasul răgușit,
Cu fruntea în sudoare, cu peptul desvĕlit.
„Să bem până la moarte!... căcĭ moartea chĭar de gheață
„Prin farmecul bețieĭ devine-o nouă vĭață.“

El zice și apucă treĭ cupe aurite,
In gură-ĭ le deșartă și lacom le înghite;
Ear mintea luĭ furată pe-aripa veselieĭ
Incepe a se 'ntoarce prin cercul nebunieĭ,
Și inima-ĭ se bate maĭ repede în pept.
De-odată el se scoală ĭute 'n picĭoare drept
Și strigă: „Cine spune, cine 'ndrăznește-a zice
„Că'n lumea 'mpĕrătească e altul maĭ ferice,
„Maĭ mare, maĭ puternic, maĭ falnic decât eŭ?
„Ce vis e de-o mĕsură cu 'naltul vis al meŭ?...
„O! de-aș ținea pămîntul întreg în astă mână,
„Tot nu mĭ-ar părea plină!... ș'ambiția stăpână
„Pe sufletu-mĭ ce arde ca un vulcan în foc,
„Mĭ-arat'acum în mână deșerturĭ marĭ de loc,
„Deșerturĭ nesățĭoase în care-ar încăpea
„Totimea siderală cu lumile din ea!..
„Sărițĭ Otmanĭ!.. la luptă!.. luațĭ în mânĭ hangerul
„Să facem robĭ pămîntul și soarele și cerul!..

www.dacoromanica.ro

„Săriţĭ!.. cu mine faţă să tremure Allah!
„Eŭ sînt de-acu 'nainte cerescul Padișah!"

Murad în exaltare, nebun, spăĭmîntător
Cu sabia golită aleargă pe covor,
Călcând, fără să știe, pe cupele de aur,
Scoţênd din pept un raget grozav și lung de taur,
La care sub fereastră respund tigriĭ sărind...
Ear Mustafa Becriul, la cupe trist privind,
Cu glasul plin de lacrimĭ, oftează: „Ce orbire!
„Visând măririĭ deșerte, tu calcĭ pe fericire,
„Murad!.. o picătură refletă 'n sinul eĭ
„Tot cerul plin de stele pe care tu îl vreĭ.
„Decât s'alungĭ zadarul, de-aĭ vrea a m'ascultà,
„Aĭ soarbe picătura și lumea-ar fi a ta!"
Sultanul se oprește și cade ameţit
Pe un divan de perne; apoĭ cu glas uĭmit
Rostește: „Aĭ dreptate, Becri, om înţelept!
„Dă-mĭ cea maĭ largă cupă... mĕ arde setea 'n pept!"
El bea, închide ochiĭ, și zice ca prin vis:
„Din toate-a lumeĭ bunurĭ femeea-ĭ paradis!
„Coroană de coroane ale Dumnezeireĭ
„Depusă cu ĭubire pe fruntea omenireĭ!
„Femee! oaspe gingaș a lumeĭ încântate,
„O! roză înflorită de dulce voluptate!
„Femee! adorare și soare-a tinereţeĭ
„Tu, lună mângâĭoasă în noaptea bătrâneţeĭ!

www.dacoromanica.ro

„Podoaba lumeĭ, farmec ĭubit, învingĕtor,
„Ce daĭ chĭar nemurirea la omul muritor!
„Femee! ah!..“
— „Femeea, ca rodul de la vie,
—Adaoge Becriul glumind cu veselie,—
„E strugur dalb pe care amorul îndulceşte;
„Da-ĭ acră aguridă când eá nu te ĭubeşte!“

Sultanul de pe perne se scoală în extaz,
Slab, şovăind, nemernic şi galben pe obraz.
El face douĕ pasurĭ, de Mustafa s'opreşte,
Simţind că tot saraĭul în juru-ĭ se 'nvîrteşte
Şi zice; „Frate.. frate... presimt că am să mor...“
Becri, zîmbind, respunde: „Nemernic bĕutor!
„Ah! vĕd că n'am cu cine să lupt eŭ la beţie..
„Maĭ bine-o bute largă decât o 'mpărăţie!“
—„Eŭ...eŭ... nu pot cu tine!.. maĭ dă-mĭ o cupă..adă..,
„Saŭ te arunc la tigri... la tigri... ca o pradă.“
Becrì ĭar umple cupa, Sultanul o bea ĭară.
— „A! prin a mele vine s'aprinde-o vie pară...
„De o putere nouă mĕ simt întinerit...
„Becri... scumpul meŭ frate, o! frate prea ĭubit,
„Iţĭ daŭ tot ţie, tronul, şi flotă şi armată...
„Eŭ nu-mĭ păstrez pe lume decât numaĭ o fată...
„O fată, o minune, un scump mărgăritar
„Adusă 'n astă noapte de negrul meŭ kizlar...

www.dacoromanica.ro

„Cum?... vreĭ s'o vezĭ tu?.. fie!.. dar n'a fi vina mea
„De ţi s'or arde ochiĭ când îĭ privì la ea!..“

. . . .

Un semn și de odată se trage o cortină.

V

FERINGHIS

In cadrul, plin cu raze, de-o ușă sarazină
Apare o ființă din raĭul de ĭubire,
Pe frunte-acoperită cŭ-o *feregea* subtire.
Minune ideală! sub vĕlu-ĭ de mătasă,
Ca o grădină 'n floare când negura se lasă,
Ea 'ncântă ochiĭ, mintea, prin forme de plăcere
Cu drag întrevĕzute de-a inimiĭ vedere.
  Copila cu sfială remâne 'nmărmurită,
Cu mâna-ĭ tremurândă de sînul eĭ lipită,
Și de un fior de gheață de-odată se pătrunde
Și cată ca să fugă și ochiĭ îșĭ ascunde.
Sultanul însă, prada frumseţiĭ ce'ntrevede,
Uĭmit, aprins de poĭte brutale, se repede
Ca ulĭul ce s'aruncă din sbor pe-o păsĕrică,
O prinde 'n a luĭ brațe și velul îĭ ridică,
Zicând: „Ah! cată raĭul de Mohamed promis!“

www.dacoromanica.ro

Becri o vede!.. palid, el strigă: „Feringhis!
„Copila mea aice!..“ La glasul luĭ de tată,
Rușinea, indignarea cuprind pe juna fată.
Ea luptă cu putere și brațu-ĭ fecĭoresc
Respinge pe Sultanul sub ochĭul părintesc.
— „A! șerpe, șerpe!“—urlă Murad înfuriat,
„Pe mine, tu pe mine, al lumiĭ împĕrat,
„Când vreaŭ cŭ-a mea favoare să mĕ cobor la tine,
„Tu, tu aĭ îndrăzneala să mĕ respingĭ pe mine?
„La tigri!...“ și într'o clipă, luând-o pe copilă,
Afară, jos în curte, o svârle fără milă.

Un vaet se ridică!.. Becri în desperare
Se pleacă pe fereastră... și vede cu 'nfĭorare
Cum tigriĭ, bețĭ de sânge, rupeaŭ în lăcomie
Bucățĭ de carne albă din fata încă vie!
Și inima-ĭ se frânge, căcĭ sub grozavu-ĭ chin
Copila luĭ îl cheamă prin ultimu-ĭ suspin!

Atunce vînĕt, crâncen cu moartea 'n pept, sĕrmanul
Intoarce-a sa privire și vede pe Sultanul
Ca un cadavru sarbed întins jos pe covor.
El cată lung la dînsul cu gînd resbunător
Și zice: „Faptul zileĭ în lume-acum apare.
„Rușine-ĭ să te vadă pe tine, Sultan mare

www.dacoromanica.ro

„Căzut fără putere, învins de-un pic de vin.
„Te scoală!.. Viața-i dulce cât e paharul plin.
„Te scoală!.. eată cupa, deșart-o până 'n fund,
„Cum aĭ lăsat în mine deșertul cel profund."

Murad cuprins de spasmurĭ, arzînd, suflând din greŭ,
Intoarce capul, varsă cupa, geme; „Nu vreŭ!'
—„A! nu vreĭ, nu vreĭ, câne!"—răcnește în turbare
Becrì cumplit ca moartea lipsită de mustrare,
„A! fiară ne'mpăcată, de vin te-aĭ săturat?
„Bea sînge dar, bea sînge din inimă-mĭ vĕrsat!"
Și cu'n pumnar 'n grabă la brațu-ĭ se rănește
Și de-a luĭ Murad gură el rana o lipește
Și strigă; „Suge tigre, în ultima-țĭ orgie,
„Pe când aĭ tĕĭ tovarășĭ copila îmĭ sfâșie.
„Bea sînge de părinte să stingĭ cumplita-țĭ sete,
„Tu care-țĭ adăpĭ tigriĭ cu sînge viŭ de fete!"
Sultanul slab se luptă, gemĕnd se svîrcolește
Sub un genunchiŭ ce peptu-ĭ apasă și turtește.
Murind, el vrea să strige, dar limba i se leagă,
Căcĭ gura luĭ se umple de sînge ce se 'ncheagă.
De-odată 'n lupta morțiĭ grozav sbucĭumătoare
El scoate-un gemĕt aprig și tremură și moare!

Atuncĭ Becrì, teribil, privindu-l zice: „Fĭară!
„Mergĭ unde te așteaptă Șeĭtan cu a luĭ ghĭară!"

www.dacoromanica.ro

Apoĭ el la fereastră se duce şi'n glas tare
Răcneşte: „Padişahul, a lumeĭ spăĭmîntare,
„S'aŭ dus în vecĭnicie, să-l judece Allah!
„Osmanĭ! trăițĭ în pace scutițĭ de Padişah!"

Apoĭ în curte pleacă un ochiŭ abĭa deschis
Şi cade mort de jale, gemênd: „o! Feringhis!.."

Mirceştĭ, 1876.

www.dacoromanica.ro

XXV

PRIER ŞI FATA ERNEI

—

I

S'aŭ ĭubit earna cu gerul
Ş'amîndoĭ s'aŭ însoţit.
De frig mare-atuncĭ chĭar ferul,
Scrijelit, aŭ amorţit!
L'a lor nuntă 'ngrozitoare
Moartea rece-aŭ asistat
Şi, privindu-ĭ mândrul soare
Sus pe cer a îngheţat.

www.dacoromanica.ro

Miriĭ sarbezĭ în cojoace
Veselit-aŭ șese lunĭ,
Invitând cu eĭ să joace
Viscoloasele furtunĭ,
Ș'aŭ avut la cununie
Lăutarĭ de triste horĭ:
Asprul Crivĕț de urgie,
Corbiĭ trist croncănitorĭ.

Ĭar nuntașĭ un numĕr mare
De lupĭ lacomĭ, de urșĭ groșĭ,
Toțĭ cu blane pe spinare,
Cu dințĭ lungĭ, cu ochiĭ roșĭ.
Eĭ în noaptea nuntitoare
Mare praznic aŭ făcut
De plăpânde căprioare
Și de-un bĭet copil perdut.

II

Earna are-o fată albă
Ca ștergarul alb de in.
Fata are 'n sîn o salbă
De frumoase florĭ de crin,

www.dacoromanica.ro

Şi zăpadă pe-a eĭ faţă,
Şi pĕr luciŭ de argint:
Pe sub gene ochĭ de gheaţă,
Pe sub buze margarint.

Ea-ĭ frumoasă ca o moartă
In momentul cel suprem
Când, plecând din lume, poartă
Al veciei diadem;
Dar ca statue de ceară,
Doarme făr' a se trezì
De cu zorĭ şi până 'n seară,
De cu seară până 'n zi.

In zadar o tot sărută
Mama eĭ la ea privind;
Copiliţa 'n vecĭ tăcută
Îĭ zimbeşte adormind.
Mândrul soare cu ĭubire
O dismeardă în zadar.
Ea remâne 'n neclintire
Ca un viŭ mărgăritar.

www.dacoromanica.ro

III

Eat' aude 'n depărtare
Prier, al verdeţeĭ Domn,
De vestita fată mare
Adormită 'n vecĭnic somn,
Şi el simte de odată
Foc în sinu-ĭ tulburat,
Şi în suflet dor de fată
Dor aprins de însurat.

Eată-l pleacă, dar se luptă
Pe-a luĭ cale ne 'ncetat
Cu ninsoarea întreruptă
De ploĭ recĭ, de vînt turbat;
Şi răpit pe-aripa grabiĭ,
El străbate nëoprit
Tristele zile-ale Babiĭ,
De cocorĭ călăuzit.

Eat' ajunge, eată vede
Fata 'n haĭne de ninsorĭ,

www.dacoromanica.ro

El o cheamă, se răpede
Ş'o sărută de treĭ orĭ.
S'aŭ trezit copila dragă
Sub sărutul arzător,
Ea zimbeşte dar, pribeagă,
Se preface într'un nor!..

---

www.dacoromanica.ro

XXVI

POEANA FERMECĂTOARE

I

Prin cea luncă sunătoare,
Pintre fragede vlăstărĭ
Când la umbră, când la soare,
Șerpuesc două cărărĭ.

Una e resăriteană,
Alta-ĭ de la mĭază-zi,
Ș'amîndouĕ 'ntr'o poeană
Se 'ntâlnesc după o zi.

www.dacoromanica.ro

Miĭ de cântece voĭoase
Prin frunzişul de smarald
Fac concerte-armonioase
Ce plutesc în aer cald,

Şi cu dînsele 'mpreună
Două tinere cântărĭ
Se îngână şi resună
Jos, pe ambele cărărĭ.

Una gingaş se ridică
Dintr'un pept frumos, rotund.
Frunza 'n luncă se despică,
Crângurile se pĕtrund,

Căcĭ e vĭers de fată mare,
Vĭers de inimĭ furător,
Care face de tresare
Şi năsipul din isvor.

Copiliţa ce tot vine
Despre mândrul răsărit
Duce-un dor vioiŭ cu sine,
Duce dorul de ĭubit,

www.dacoromanica.ro

Ea cu mâna-ĭ firu 'ntoarce
Când mergând, când stând pe loc,
Ĭar cu gâudul gingaș toarce
Visurĭ blânde de noroc,

Căcĭ acum e primăvară
Și e dulcea lună Maiŭ,
Când în sinurĭ și pe-afară
Tot e vĭață, tot e raiŭ!

. . . .

II

Pe cărarea ceea-laltă
Spre poeană 'naintând
Un codrean cu fruntea naltă
Vine astfel haulind:

„Dup' atâta lungă cale
„Ce-am făcut în vĭața mea,
„Am ajuns acum în vale
„Și am dat de calea grea!

www.dacoromanica.ro

„Merge-voiŭ tot înainte
„Făr' a mĕ 'ngrijì de drum?
„Orĭ aş face maĭ cu minte
„Să staŭ locuŭluĭ d'acum?

„Tot ce mişcă, tot ce sboară
„Mĕ îndeamn' a rătăcì
„Ca un riŭ ce se coboară
„Fără 'n vec de-a se oprì.

„Ĭar o floare de grădină
„Imĭ şopteşte 'ncetişor,
„Ca să prind eŭ rădăcină
„Lângă ea, lâng' al eĭ dor.

„Codri, codri frăţioare!
„Cum aş face, cum să fac
„A mea soartă călătoare
„Cŭ-al meŭ suflet s'o împac!"

Cântă el cu glasul tare,
Cântă ea cu glas duĭos,
Şi pădurea în vibrare
Le respunde-armonios.

www.dacoromanica.ro

Dar cărările sub pasurĭ
Cu încetul s'aŭ scurtat.
In poean' ambele glasurĭ
De odat' aŭ resunat.

Şi voĭnicu 'n nemişcare
Aŭ remas pe loc, uĭmit,
Şi copila în mirare
Pe obrazu-ĭ s'aŭ roşit!
. . . .

Lunca tace, umbra pĭere,
Cerul varsă dulcĭ văpăĭ;
Nu s'aude prin tăcere
Decât inimĭ cu bătăĭ,

Şi din cuĭburĭ, de sub frunză
Pe furiş mii de ochirĭ
Cată lung ca să pătrunză
Taĭna dulceĭ întâlnirĭ.

O! minune,-un graiŭ ferice,
Al natureĭ mândru graiŭ
Se înalţ' acum şi zice:
„Oaspeţĭ de-al juneţiĭ plaiŭ!

www.dacoromanica.ro

„Mergețĭ vesel prin verdeață,
„Pe-o cărare la un loc,
„Tot spre vĭață cu dulceață,
„Tot spre loc plin de noroc!“

Ambiĭ tinerĭ în uĭmire
L'acel glas dumnezeesc
Işĭ daŭ mâna cŭ o zîmbire
Işĭ strîng mâna şi pornesc,

Şi es vesel din pădure
Dispărênd, frumoşĭ şi dragĭ,
Prin huceagul plin de mure,
Prin fênațul plin de fragĭ.

Lunca sună viĭ fanfare...
Eĭ se duc strălucitorĭ
Pe o singură cărare
Ce s'acopere de florĭ,

Căcĭ e draga primăvară
Şi e dulcea lună Maiŭ,
Când în sinurĭ şi pe-afară
Tot e vĭață, tot e raiŭ!

---

www.dacoromanica.ro

XXVII

DEDICARE

DOMNIŞOAREĬ A.

Copiliţă 'n calea vieţiĭ
Dee Domnul să 'ntâlneştĭ
Pe cărarea tinereţiĭ
Visul gingaş ce iubeştĭ
Sufletele fără ştire
Merg pe tainice cărărĭ
In poeana de iubire,
Raiŭ frumos de încântărĭ.

Mirceştĭ, Martie 1876.

www.dacoromanica.ro

XXVIII

DORUL DE BRAZI

ROMANŢĂ DEDICATĂ MĂRIEI SALE DOAMNEI

—

De-aş aveà brazii lângă mine
Când staŭ închisă 'ntr'un palat,
Şi viul Peleş care vine
De sus, din falnicul Carpat,
Ah! eŭ n'aş şti cum earna trece,
Căci brazii mei cu frunza lor
Ar acoperì zăpada rece
Ş'ar îngânà tristul meŭ dor,

www.dacoromanica.ro

De-aş aveà brazii de la munte
Cu care-mi place să grăesc,
Iubiţi mei poeţi de frunte
Ce cânt'un hor Dumnezeesc,
Eŭ aş cântà voios în viaţă,
Timp fie bun, timp fie rĕŭ
Şi 'n dulce, vecinică verdeaţă
Ar fi ca ei sufletul meŭ.

O! brazii mei, veniţi în vale,
Veniţi cu mine 'n ori ce loc
Şi respândiţi pe a mea cale
Umbriri şi visuri de noroc.
Atunci din inima-mi senină
Vor înflorì cântice dragi,
Cum înfloresc din rădăcină
Pe lângă voi rumenii fragi.

Sinaia, 1875

---

www.dacoromanica.ro

XXIX

SOARE DE EARNĂ

—

O! Soare, vecĭnic călător
De mult n'aĭ fost în a mea ţară
Cŭ-al tĕŭ sărut fermecător
S'o facĭ a crede 'n primăvară.

Tu ştiĭ cât ţara te ĭubeşte
Şi cât în zodia luĭ Maiŭ
L'a ta zimbire ea 'nfloreşte
Si se preface 'n dulce raiŭ

www.dacoromanica.ro

Tu ştiĭ cu ce câmpiĭ mănoase
Cu ce cununĭ de miĭ de florĭ,
Cu ce cântărĭ armonioase
Ea-ţĭ ese 'n cale chĭar din zorĭ,

Şi ca pe-un sol de fericire
Trimis de însuşĭ Dumnezeŭ
Te priimeşte-o! dulce mire,
Cu desmĭerdărĭ la sinul sĕŭ.

De ce tu 'n alte lumĭ străine
Mergĭ lunĭ întregĭ, rătăcitor,
Uĭtând că ţeara făr' de tine
Tînjeşte-amar în tristu-ĭ dor.

Ah! amîndoĭ când aveţĭ parte
De întâlnirĭ aşa de dulcĭ,
Cum de tu fugĭ în altă parte
Când vine noaptea să te culcĭ?

Cum de tu nu-ĭ daĭ semn de vĭaţă
Ş'o laşĭ cu cerul eĭ pustiŭ,
Ş'o laşĭ cu inima de gheaţă
Ca pe o moartă 'ntr'un secriŭ?

www.dacoromanica.ro

Când ea-ĭ atâta de frumoasă
Şi tu atâta de frumos,
Când ea îţĭ este credincĭoasă
De ce să-ĭ fiĭ necredincĭos ?

www.dacoromanica.ro

XXX

STROFE IMPROVISATE LUI C. ROLLA

—

Din zi în zi pădurea bătrână se rărește!
Azĭ un stejar, mânĭ altul, pe rînd se prăbușește
Și largĭ poene triste remân în locul lor.
Cu eĭ cad miĭ de cuĭburĭ ce vesel, pe sub cerurĭ,
Formaŭ o lume 'ntreagă și plină de misterurĭ,
Și plină de-armonie și plină de amor!

Așa din stolul nostru de oamenĭ cu tărie
Ce-aŭ scos această țeară din umbră, din robie,

www.dacoromanica.ro

Păstrând credința sfîntă în viitorul eĭ,
Azĭ unul și mânĭ altul se duc din astă lume,
Lăsând amar și doliŭ în sinul bieteĭ mume
Și marĭ și largĭ pustiurĭ, lăsând sub ochiĭ seĭ.

Acum îțĭ venì rîndul și ție de plecare.
O! Rolla, fiŭ energic al țĕriĭ, suflet tare,
Pionier de frunte pintre pionierĭ.
Ferice-acum de tine, căcĭ aĭ să găseștĭ ĭară
Pe Negri și pe Cuza și alțĭ pribegĭ din țeară,
Care-aŭ aprins făclia mărețiĭ re'nvierĭ.

Triumf ceresc e moartea când moare muncitorul,
Urmașilor din lume lăsând brăzdat ogorul
Și cŭ-o verdeață vie de-alung acoperit.
Rodește munca 'n urmă-ĭ și rîde holda 'n soare,
Ĭar ceĭ remașĭ în vĭață admir pe cel ce moare
Zicând: Pentrŭ-a luĭ țeară trăit-aŭ ș'aŭ murit.

Gădințĭ, Ianuarie 1878

www.dacoromanica.ro

XXXI

STROE PLOPAN

BALADĂ POPULARĂ

Sus, pe muchea dealuluĭ,
Merge 'n voea caluluĭ
Un bujor de căpitan
Care poartă buzdugan.
El aruncă ochĭ de sus
Când spre valea din apus,
Când spre șesul înflorit
Despre mândrul rĕsărit,
Și tot cată ca să vadă
N'ar zărì cumva o pradă
Icĭ în zare, colo 'n zare
Pe sub cer, în depărtare?

www.dacoromanica.ro

Cïocârlia sus cântà
Ïar voïnicul cuvîntà :
„Căcï nu am aripa ta,
„Cïocârlie nevĕzută,
„Păsărică 'n cer perdută !
„Căcï nu am şi sborul tĕŭ
„Să mĕ 'nalţ în cer şi eŭ
„Ca să vĕd din dos de zare
„De nu vin oarde Tătare
„Să răpească şi să fure
„Fete marï cu ochï de mure,
„Şi copiï măruntï de anï,
„Copilaşï de ceï bălanï?"

Cum mergeà şi cum grăïà,
Eată, mări, că zărià
Jos, de vale, pe sub deal,
Lângă apă, sus, pe mal,
Un foc mare strălucind,
Pintre sălciï pâlpăind,
Şi'mprejurul focului
Treï Tătarï stând locului
Şi frigând un mïel furat,
Intr'o furcă aninat.
Caiï lor păşteaŭ de-o parte
Ïar la umbră, nu departe,

www.dacoromanica.ro

Se bocià o mândră fată,
De o salcie legată.
Se bocià bĭata copilă
De umpleà crângul de milă,
Dar păgânii o priveaŭ,
Şi privind-o crunt rîdeaŭ
Şi ziceaŭ în limba lor:
„Mult plătește ist odor,
„Căcĭ e puĭca de bun soiŭ,
„Şi-ĭ ca trestia la boiŭ,
„Şi-ĭ ca luna la obraz,
„Numaĭ bună de-un viteaz.
„Ghiraĭ Hanul pentru ea
„Ne-a da scule câte-om vrea,
„Şi caftane de Sultanĭ
„Şi cincĭ-zecĭ de pungĭ de banĭ!“

Cât Plopan mi-ĭ auzià
Calul ĭute-şĭ răpezià:
„Bună ziua, mĕĭ Tătari,
„Prădătorĭ de fete marĭ!
„Spuneţĭ mie fără teamă,
„Fără teamă daţi-mĭ seamă:
„Orĭ ve-ĭ roaba de schimbare,
„Orĭ ve-ĭ roaba de vînzare?
„De-ĭ pe schimb, eŭ mult v'oiŭ da,
„Căcĭ cu zile v'oiŭ lăsà,

www.dacoromanica.ro

„De-ĭ pe plată, eŭ sînt gata
„De la voĭ să cumpĕr fata,
„Nu cu aur niciĭ caftan
„Ci cu dărĭ de buzdugan."
Tătărimea ĭar rîdeà;
Din treĭ unul respundea:
„Auzit-aţĭ auzit
„Pe Românul îndrăcit?
„Ci-că-ĭ prins de mare dor
„Ca să meargă plutitor,
„Când pe apă 'ntins la soare,
„Când sub apă curgătoare
„Până 'n Dunărea cea lată,
„Până 'n marea tulburată?"
Bine vorba nu sfârşĭà,
Vaĭ de lume-amar de ea.
Buzduganul se 'nvîrteà,
Ca un vultur s'abăteà,
Pe păgânĭ îĭ şi turteà!

Apoĭ mândrul căpitan
Care-ĭ zic Stroe Plopan,
La copilă se duceà
Şi cu drag aşa-ĭ grăĭà:
„Cine 'mparte, parte-şĭ face
„Cum ĭ-e dorul, cum îĭ place.

www.dacoromanica.ro

„La Tătarĭ am împărţit
„Buzduganu-mĭ oţelit.
„Ţie, dragă fată mare,
„Iţĭ fac parte de scăpare,
„Ĭară partea ce-mĭ fac mie
„Eştĭ tu, draga mea soţie."

Copiliţa ce ziceà?
Ştiŭ că nu se maĭ boceà.
Pĕru 'n faţă-şĭ aduceà,
Cu voĭnicul se duceà.
Fie calea lor uşoară,
Cu foc lin la inimĭoară
Cum e scris, cum e menit,
Când e timpul de ĭubit.

---

www.dacoromanica.ro

NOTE

I. Resbunarea luĭ Statu-palmă. (Pag. 7).

Statu-palmă Barbă-cot este un personagiŭ fantastic din ceĭ maĭ originalĭ care se găsesc în poveştĭ. El e un pitic monstruos, avênd statura mică de o palmă, şi barba lungă de un cot. Locuinţa luĭ este într'un vîrf de plop; ĭar când se coboară din acel copac, el încalecă pe un ĭepure şchĭop, de cutrieră lumea şi pătrunde chĭar pe sub pămînt.

Sfarmă-peatră şi Strîmbă-lemne sînt personificările urieşe a torentelor, carĭ macină şi restoarnă stâncile cât de nalte, şi a furtunelor carĭ îndoae şi rup arborii cât de groşĭ.

Fêt-frumos este eroul ce se luptă cu Zmeiĭ, cu balauriĭ, cu urieşiĭ şi cu fearele codrilor pentru apĕrarea fetelor de împĕraţĭ, carĭ se daŭ în dragoste cu el.

Pepelea represintă spiritul glumeţ al Românilor; el ştie să se descurce cu dibacie în toate întîmplările, să joace feste duşmanilor luĭ, şi strecurându-se uşor prin valurile lumiĭ, să easă tot-dea-una din orĭ ce pericul cu rîsul pe faţă.

---

www.dacoromanica.ro

III. Calul Cardinalului Batori. (Pag. 17).

Andreiŭ Batori, cardinalul, věr primar luĭ Sigismund, cum se puse Craiŭ în Ardeal, nu voì nicĭ cum să aïbă legăturĭ amicale cu Mihaiŭ, dar încă-ĭ ordonă să lase Ţeara-Românească şi să vie curînd în Ardeal cu toată familia sa, căcĭ aveà de gând să-l dea în mâna Turcilor. Mihaiŭ, drept rěspuns, se repezì cu oastea luĭ formată de Românĭ, de Cazacĭ şi de Moldovenĭ şi puse sub sabie armia Ungurească.

Batori, care înainte de luptă ziceà cu falà că *Românii sînt turme de oĭ, ĭar Unguriĭ neîmblânzite feare,* vězêndu-şĭ oastea risipită, încălecă ĭute, părăsind câmpul rěsboiuluĭ, şi căută scăpare în fuga caluluĭ sěŭ. El apucă prin munţĭ şi prin pustietăţĭ, unde urmă de om nu se aflà; însă, căzêndu-ĭ calul mort, el se întâlnì noaptea cu nişte ciobanĭ, cariĭ l-aŭ ucis şi aŭ dus capul sěŭ luĭ Mihaiŭ, cerêndu-ĭ a fi boerițĭ pentru isbânda lor. Vitcazul domn făcù dreaptă judecată şi fără întârziere, puse de se spînzură pe ucigaşĭ... etc.

(*Poemul Vistieruluĭ Stavrinos*).

IV. Tudora de la Tîrşor. (Pag. 21).

„Mihaiŭ Viteazul s'aŭ fost dat în dragoste cu Tudora de la Tîrşor (*saŭ Tîrguşor*), 'şi din amorul lor s'aŭ născut o fată numită Marula, ce s'a măritat cu Socol Paharnicul."

VIII. Palatul Loredano (Pag. 35).

Gondolieriĭ din Veneţia cântă ades în hor strofe din *Orlando furioso* şi *Gerusalemme liberata.*

---

www.dacoromanica.ro

XI. Dan, Căpitan de plaiŭ. (Pag. 53).

Ear Ştefan de la dînsul, luând în schimb pe Hanul (Pag. 56).
Iaŭ zis: „Ursane frate! să-ţĭ facĭ ochirea roată
Si cât îĭ vedea zare a ta să fie toată!

Ast-fel Domniĭ vechĭ, în timpul luptelor recompensaŭ pe bărbaţiĭ cariĭ făceaŭ acte de vitejie. Ast-fel s'aŭ format în vechime proprietăţile marĭ din ţeară.

De-atuncĭ el stă de pază în mijlocul câmpieĭ (Pag. 57).
Si nime nu s'atinge de zmeiĭ hergheliei.

In timpul năvălirilor de Tătarĭ, de Leşi, de Ungurĭ, de Cazacĭ şi de Turcĭ, duşmanĭ neîmpăcaţĭ cu cariĭ ţeara noastră a fost în luptă seculĭ întregĭ, numaĭ codriĭ şi munţiĭ eraŭ locuiţĭ; câmpiile pustiite, în lipsă de agricultură, serviaŭ numaĭ pentru hrana turmelor de vite albe şi de herghelii de caĭ. Aceste turme şi hergheliĭ formaŭ cel maĭ mare venit al ţăriĭ, căcĭ eraŭ vestite pentru calitatea soiuluĭ lor.

XII. Gruĭ-Sânger. (Pag. 69).

Cu păr de lup s'afumă. (Pag. 72.)

Leac poporal în contra efectuluĭ spaimeĭ.

„A ta cenuşe peară în vînt, şi neagră fie!" (Pag. 77).

Cenuşa celor bunĭ e albă, cenuşa celor reĭ e neagră. (Credinţă poporală.)

El poartă poame roşiĭ şi numele de Sânger (Pag. 80).

Copăcel care produce strugurĭ de fructe sèlbatice, roşiĭ.

---

www.dacoromanica.ro

XIV. Vlad Țepeș și stejarul (Pag. 96).

Acest Domn a făcut cetatea de la Poenarĭ și sfînta mânăstire de la Snagov; a maĭ făcut un lucru cu orășeniĭ din Tîrgoviște pentru o vină mare ce aŭ fost făcut eĭ unuĭ frate al luĭ Vlad Vodă, când a fost în ziua Paștilor, fiind toțĭ orășeniĭ la ospețe, iar ceĭ tinerĭ la horĭ, așa fără veste pre toțĭ ĭ-aŭ cuprins. Decĭ câțĭ aŭ fost oamenĭ maĭ bătrânĭ, pe toțĭ ĭ-aŭ înțepat, de aŭ ocolit cu eĭ tot târgul, iar câțĭ aŭ fost tinerĭ, cu nevestele lor și cu fete marĭ, așa cum aŭ fost împodobițĭ în ziua Paștilor, pre toțĭ ĭ-aŭ dus la Poenarĭ de aŭ tot lucrat la cetate până s'aŭ spart toate haĭnele de pre eĭ și aŭ rămas toțĭ desbrăcațĭ în peile goale; pentru aceea ĭ-aŭ scos nume *Țepeluș*. Domnì 15 anĭ.

(Manuscrise vechĭ pe limba romăna găsite în sfintele mănăstirĭ Cozia și Șerbăneștĭ).

XIX. Hodja Murad Pașa (Pag. 115).

Aveà treĭ fiĭ răsboĭnicĭ vestițĭ: Ghĭun, Ild, Djennet

Ghĭun, ziuă. — *Ild*, fulger. — *Djennet*, raiŭ.

Mărise, apĕrase întreg Aliotmanul. (Pag. 116).

Aliotmanul Numele imperiuluĭ Otoman.

Maĭ drept îl poreclise: Crunt săpător de gropĭ.

Lamartine, *Istoria Turcieĭ.*

Iar Hodja fără milă la strigăt de aman. (Pag. 117).

Aman, termin ce însemnează a cere ertare.

Cum?... tu Vizir! tu, hodje! și ochĭul tĕŭ orbit. (Pag. 118).

Hodja, preceptorul sultanuluĭ.

www.dacoromanica.ro

Apoĭ către Ciauşiĭ cu nume de Caplanĭ.

Caplan, tigru.

Vizirul zice ĭară: Solacĭ, Spahiĭ, Neferĭ,

Solacĭ, Spahiĭ, corpurĭ de ostaşĭ.

Arslaniĭ luĭ Mohamed cu cânĭ aŭ prins frăţie.
(Pag 119).

Arslan, leul.

XX. Garda Saraĭuluĭ. (Pag. 121).

Temênd să nu deştepte Sahinul până 'n zi...

Sultanul poartă glorioasele titlurĭ de *Padişah*, de *Sah-Sahin*, de *Sahi Alem Penah*, de *Sahin Sahi etc.*

Căcĭ pe sub cer deasupra-ĭ pluteşte Azrael.
(Pag. 122).

Azrael, înger.

S'Abdul-Aga Nakibul, în kĭosk de-asupra porţeĭ

Nakib, păzitor al sangĭaculuĭ luĭ Mohamed.

Eraŭ ortale dese de crunt'Enicerime,

Orta saŭ *ojak*, denumirea regimentelor de Enicerĭ.

Am rĕsturnat cu toţiĭ a noastre marĭ cazane.
(Pag. 123).

Fie-care ortă aveà cazanul eĭ. Resturnarea cazanuluĭ cu fundul în sus erà un semn de revoltă.

www.dacoromanica.ro

elım, Zahid kĭafirul, Selim crunt, orb de minte.
(Pag. 123).

Zahid Kĭafir ipocrit-blasfemator. Selim vroià să introducă reforme europene în armată și în administrație.

Lambhar-Kale, kĭehaĭa, ce'n poartă aŭ lovit;
(Pag. 124).

Kĭehaĭa, sindicul Enicerilor.

'ıı lasă nicĭ o urmă, Salı, fie saŭ fellah. (Pag. 125)

Fellah, țăran sărac,

Sangeacul luĭ Mohamed și lege și onor. (Pag. 126).

Sangeac, stindardul Profetuluĭ care se desfășură când imperiul e în pericol.

XXI. Noaptea albă. (Pag. 127).

Eștĭ tu Prier al meŭ frate? (Pag. 131)

Prier, numele poporal al luneĭ April,

XXII. Vîntul de Mează-zi (Pag. 133).

Strofa: „Primăvara face-un semn..." etc. a fost întreagă ștearsă cu doue trăsurĭ de condeĭ verticale. Aicĭ s'a reprodus, neștiindu-se dacă ștergerea a fost făcută chĭar de Alecsandri, și anume cu gândul de a suprima această strofă. — *Bi.*

---

www.dacoromanica.ro

XXV. Murad Gazi Sultanul și Becri Mustafa.
(Pag. 147).

Murad saŭ *Amurad IV* s'a suit pe tron la anul Hegireĭ 1032 care corespunde cu anul de la Christos 1622. — Acest Sultan a fost bizar, crunt și dedat la patima bețieĭ. El aveà plecare a face lucrurĭ nepotrivite cu demnitatea tronuluĭ, și adese orĭ îl apucà furia de a vĕrsà sânge.

Atuncĭ eșià noaptea din Saraiŭ, cu sabia goală, alergà ca un nebun pe strade și ucideà pe cine întâlnià. Alte dățĭ îĭ plăceà să tragă cu arcul în oamenii care treceaŭ pe sub ferestrele Saraiuluĭ, în cât numĕrul victimelor cruzimeĭ luĭ s'a suit la fabuloasa cifră de 14000. — Fanatic, la începutul domnireĭ sale, Murad pedepsià cu moarte pe orĭ cine bea vin saŭ cafea, pe orĭ-cine fumà opium saŭ chiar tutun. El ordonase prin urmare închiderea tuturor cafenelelor din Constantinopole și din toate cele-lalte orașe ale Imperiuluĭ, însă după ce Becri Mustafa îl făcù să guste și să aprecieze vinul, Sultanul, devenind cel maĭ de frunte bețiv, învoì tuturor Mohametanilor a vinde și a bea spirtoase, în contra prescripțiilor Coranuluĭ.

Cu toate aceste viciurĭ monstruoase, Murad posedà frumoase calitățĭ de spirit și corporale. El erà cel maĭ bun călăreț și arcașul cel maĭ meșter de pe timpul luĭ. Nime nu științ ca dînsul să svîrle djeridul și să atingă țelul la mare distanță; nime nu putea să alerge repede ca el; chiar calul cel maĭ sprinten îl întreceà cu greŭ la fugă.

Murad aveà un spirit deștept, aprețiator de poesie și o mare tărie de voință la tot ce întreprindeà. Curajul sĕŭ îĭ meritase numele de Gazì, adică viteaz; însă toate darurile sale naturale aŭ fost stinse de viciul bețieĭ, și moartea luĭ causată de această mârșavă

www.dacoromanica.ro

patimă aŭ fost privită ca un eveniment fericit pentru popoarele apăsate ale imperiuluĭ.

(*Cantemir*, *Istoria Imperiuluĭ Otoman*).

Becri Mustafa a fost un beţiv vestit, care a avut o fatală înrîurire asupra luĭ Murad. Cuvîntul turcesc *becri* însemnează beţie.

E Bairamul *vesel*, *Stambulul e 'n picĭoare*.

Bairamul e carnavalul ce urmează după postul Ramazanuluĭ.

De-acum şi până 'n fundul Haĭretuluĭ *să-ĭ fie*.
(Pag. 148).

Haĭret este numele ereĭ musulmane, cunoscută la Europeĭ sub calificarea de Hegiră.

Avênd pe lângă dînsul pe Bostangiĭ *şi 'n urmă*

Bostangiiĭ formaŭ garda Sultanuluĭ în numĕr de maĭ multe miĭ.

Murad îĭ preţueşte cât ţeara de Misir. (Pag. 148).

Misir, Egipetul.

Şi decât Beĭlerbeiĭ, *apăsătorĭ de ginte*,
Şi decât Capudaniĭ, *şi decât* Seraskeriĭ
Ce duc în foc Spahiiĭ, Topciiĭ, Enghiceriĭ

Beĭlerbeiĭ, prinţiĭ prinţilor! ast-fel se numĭaŭ guvernatoriĭ de Anatolia, de Rumelia şi de Damasc.

Capudan, ministru de marină; *Serasker*, ministru de răsboiŭ.

Spahiĭ, soldaţĭ de cavalerie; *topciĭ*, artilerişti.

www.dacoromanica.ro

Avênd tabulhanale, alem *cu semi-lună.* (Pag 149).

Sultanul acordà Vizirilor şi Beilor dreptul de a aveà un soiŭ de bandă de musică, numită *tabulhanà*, ce se compuneà de noue tobe, de noue zurnezenĭ carĭ sunaŭ din zurnader, surle; de şeapte borazenĭ saŭ trompetaşĭ, de patru zilezanĭ care cĭocnĭaŭ tasurĭ de alamă; afară de acestea le maĭ acordà *alemul*, un stindard verde ce purtà în vîrf o placă de argint în formă de semi-lună şi *tuĭul* format de treĭ cozĭ de cal împletite cu multă artă.

Şi de Imamĭ *fanaticĭ şi de* Kizlarĭ *pizmaşĭ*

Imam, preot.—*Kizlar*, eunuc.

La glas de Seizĭ *negri ce-ĭ netezesc pe sapă.*

Seizĭ, îngrijitorĭ de caĭ.

Vizirul *şi* Muftiul, *topuzul şi Coranul*,

Muftiul e capul religieĭ, el esplică Alcoranul.

Sultanul cu surgucĭul lu Soliman în frunte.

Soliman I. Canuni, adică legislatorul, eroul neînvins.

Se duce eĭ să stingă pe Leşĭ saŭ merge-acum (Pag. 150).

Murad a voit să facă răsboiŭ cu Leşiĭ, dar a încheiat pace cu ambasadorul regeluĭ Polon la Giurgevo.

Pe Abaza hainul să-l ardă 'n Erzerum?

Abaza, unul din Paşiĭ ceĭ maĭ puternicĭ, revoltându-se, s'a adăpostit mult timp sub zidurile Erzerumuluĭ.

www.dacoromanica.ro

Murad Gazi Sultanul se duce 'n Ok-Maĭdan
Să 'nvingă 'n arcăşie pe Ild-Tozcoparan.

Ok-Maĭdan, câmp destinat pentru tragere de arc, afară din Constantinopele.
Tozcoparan, vestit arcaş de pe timpul luĭ Murad.

Murad Gazi e sprinten ca şoĭmul Bogdănesc.
(Pag. 151).

Turciĭ daŭ Moldoviĭ numele de *Bogdania.*

Murad Gazi-ĭ Şeĭtanul *ce rîde de Allah.*

Seĭtan, Satan.

Un glas de miĭ de glasurĭ respunde: E hagiul,
E Mustafa poetul, e Mustafa deliul!

Hagiŭ, pelerin de la Meka.
Deliŭ, nebun.

— *„Beţiv fără-de-lege!“ răcneşte-un* Ulemà.
(Pag. 152).

Ulemà, eclesiastic.

Aŭ îndrăznit cu vinul să spurce Elcuranul?...

Adevĕratul nume al Coranuluĭ este *Elcuran.*

Se 'ntrec cu Elcovaniĭ ce'n faţa apeĭ sboară,
(Pag. 155)

Elcovanĭ, paserĭ carĭ sboară în cârdurĭ pe faţa Bosforuluĭ.

Câţĭ ochĭ aprinşĭ de dorurĭ sclipesc în Kullellì,
In Scutarì, Galata, Bey-koz şi Kandillì!

Diverse localităţĭ de pe malurile Bosforuluĭ.

www.dacoromanica.ro

Ah! cine se gândeşte la ele când Islamul

Islamul, legea mahometană.

„Eĭuvallah!" *adaoge Becri*. (Pag. 158).

Eĭuvallah, Urare de fericire.

Pe frunte-acoperită cŭ-o feregeà *subţire* (Pag. 162).

Feregeà vĕl care acopere obrazul femeilor musulmane.

XXXI. Stroe Plopan (Pag. 185).

Sus pe muchea dealuluĭ.

Toate drumurile vechĭ treceaŭ pe muchea dealurilor.

Copilaşĭ de ceĭ bălanĭ. (Pag. 186).

Copilaşiĭ românĭ aŭ pĕrul galbin deschis.

---

www.dacoromanica.ro

CUPRINSUL

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

48/49 **Gh. Adamescu,** *Modele de discursuri streine*
50 **Pecaut și Baude,** *Convorbiri despre artă* I.
51 **A. Vlahuță,** *Din goana vieței,* I.
52 **François Coppée,** *Prietene,* roman.
53 **Vildenbruch,** *Doui trandafiri.*
54 **Bourde,** *Patriotul.*
55 **Radu D. Rosetti,** *Din inimă.*
56 **Pecaut și Boude,** *Convorbiri despre artă.* II
57 **A. Vlahuță,** *Din goana vieței,* II.
58 **Caragiali,** *Schițe ușoare.*
59 **A. Vlahuță,** *Din goana vieței* III (ultimul)
60 **Abatele Prevost,** *Manon Lescaut,* roman.
61 **D. R. Rosetti** (Max) *Trotuarul Bucureștiului.*
62 **Tennyson,** *Enoch Arden,* poemă.
63 **D. C. Ollánescu** (Ascanio) *Satire.*
64 **Costin,** *Spre primăvară.*
65/66 **Prevost,** *Manon Lescaut* vol. II și III.
67/69 **Minunile universului** vol I, II și III.
70 **P. Dulfu,** *Legenda Țiganilor.*
71 **Const. Stăncescu,** *Ce este frumusețea.*
72 **Buzoianu,** *Egiptu*
73/74 **A. Vlahuță,** *Dan,* partea I.
75 **A. Sihleanu,** *Armonii intime.*
76/77 **A. Vlahuță,** *Dan,* partea II și ultima.
78 **Augier & Sandeau,** *Ginerile lui Poirier.*
79 **Anton Pann,** *Nastratin Hogea.*
80/84 **Filemon,** *Ciocoii vechi și noui,* roman.
85 **Adamescu,** *Din biografiile scriitorilor rom.*
86 **Putlitz,** *Ce 'și povestește pădurea'*
87 **C. T. Buzoianu,** *erberii-Hesderidele.*
88/89 **Dumas Al.** (fiul) *Denisa.*
90 **H. Leca,** *Poeme.*
91 **Gastineau,** *Geniile științeĭ și industrieĭ.*
92 **Radu D. Rosetti,** *Sincere.*
93/94 **A. Pann,** *Povestea luĭ Moș Albu.*
95 **G. T. Buzoianu,** *Cartagena-Cyrena.*
96/97 **B. de St. Pierre,** *Paul și Virgina.*
98 **Stavri,** *De demult.*
99 **Petőfi,** *Apostol.*
100 **Andersen,** *Carte de chipurĭ fără chipurĭ.*
101/102 **Ovid,** *Metamorfosele.*
103/104 **François Coppe,** *Poveste tristă.*
105/106 *** *Mic vocabular militar român-frances-ruso-turc*

www.dacoromanica.ro

Notă. — A se citi catalogul complect al acestei Bibliotecei în interiorul acestei coperte.

www.dacoromanica.ro
Tipografia EMINESCU